

**Vestland
fylkeskommune**

Konkurransegrunnlag

Dekkelegging Fv 49 Folgefonntunnelen

Kontrakt 46-2026-53

(Kilde: Arkivfoto Kvinnheringen)

A0 Innholdsliste

A Prosjektinformasjon

- [A0 Forside og innholdsliste](#)
- [A1 Dokumentliste](#)
- [A2 Innbydelse til konkurranse](#)
- [A3 Orientering om prosjektet](#)

B Konkurranseregler

- [B1 Konkurranseregler](#)
- [B2 Krav til leverandørens kvalifikasjoner - tilbudskonkurranse](#)
- [B3 Krav til tilbud og spesielle konkurranseregler](#)

C Kontraktsbestemmelser

- [C1 Almennelige kontraktsbestemmelser](#)
- [C2 Spesielle kontraktsbestemmelser for bygging, Vestland fylkeskommune](#)
- [C3 Avtaledokument](#)
- [C4 Seriositetskrav og etiske føresegner](#)

D Beskrivende del

- [D1.1 Generell beskrivelse](#)
- [D1.2 Spesiell beskrivelse for asfaltarbeider](#)
- [D1.3 Spesiell beskrivelse](#)
- [D1.4/E3 Strekningsliste og mengdefortegnelse](#)

D2 Supplerende dokumenter

- [D2-1 Byggherres SHA-plan](#)
- [D2-2 Byggherres YM-plan](#)
- [D2-3a Tilleggsinformasjon EPD vekting av CO2](#)
- [D2-3b Regler regnskap og budsjett CO2](#)
- [D2-3c Klimaregnskap kontrakt](#)
- [D2-4 Egenskaps- og klimakrav](#)
- [D2-5 Knus asfalt \(Ak\) og gjenbruksasfalt \(Gja\)](#)
- [D2-6 Bitumenstabilisert og bitumenanriktet grus](#)
- [D2-7 Enkel overflatebehandling \(Eo\)](#)

E Svardokumenter

- [E1 Dokumentasjon fra tilbyder](#)
- [E2 Svardokument for vurdering av leverandørens kvalifikasjoner](#)
- [E3 Se D1.4/E3](#)
- [E4 Utgår](#)
- [E5 Tilbudsskjema](#)

A Prosjektinformasjon

A1 Dokumentliste

Følgende utgjør til sammen konkurransegrunnlaget:

Vestland fylkeskommune sine fastsatte skjema blir lagt ut på Vestland fylkeskommune sitt prosjekthotell etter kontraktsignering.

Statens vegvesen sine håndbøker og rapporter finnes [her](#).

Dokument	Dato
Konkurransegrunnlag <ul style="list-style-type: none"> - Kapittel A-E med vedlegg - ESPD skjema	22.04.2026
Håndbok N101 Trafikksikkert sideterreng og vegsikringsutstyr	2022-12-21
Håndbok V128 Fartsdempende tiltak	2019
Håndbok N200 Vegbygging	2024-07-05
Håndbok R210 Laboratorieundersøkelser	2024
Håndbok R211 Feltundersøkelser	2024
Håndbok V250 Veiledning for kalde bitumenstabiliserte bærelag	1997
Håndbok N301 Arbeid på og ved veg	2024-09-16
Håndbok R610 Standard for drift og vedlikehold	2012
Håndbok R761-Prosesskode 1	2018
Håndbok R762-Prosesskode 2	2018
Statens vegvesen rapport 827 – Lyshet av steinmaterialer	1978
Statens vegvesen rapport 1084 – Dokumentasjon og kontroll av asfalt	2025-11
Veileder for levering av avdragsnota på elektronisk format	2021
Konteringsbilag for entreprenørfaktura-utførelseentreprise	2022
Fastsatte skjema som skal brukes: <ul style="list-style-type: none"> • Egenerklæring om helse, miljø og sikkerhet (HMS) • Leggerapport • Melding om uønsket hendelse/forhold i entreprisevirksomheten - RUH (HMSREG) • Månedsrapport HMS (HMSREG) • Rapportering av avfall (HMSREG) • Rapportering av drivstofforbruk på maskiner og kjøretøy (HMSREG) • Innregistrering av leverandører på kontrakt (HMSREG) • Avviksmelding • Krav om endringsordre • Endringsordre • Sluttattest for utført entreprise • Avklaring • Overtakelsesprotokoll • Prisforespørsel • Kontrollørmelding	

Norske og internasjonale standarder som det er vist til i anskaffelsesdokumentene	
Utlysningssannonsen som gjengitt i DOFFIN/TED databasen	
Brukerveiledning HMSREG (tilpasset versjon), lastes ned fra: https://docs.hmsreg.com/?Area-ID=10000&ID=110000	

Vestland Fylkeskommune benytter Statens vegvesens håndbøker. Håndbøkene har nye nummer fra 1. juni 2014. Se håndboksiden.

Det vil forekomme referanser til gammelt håndboknummer, da det totale omfang av referanser i dokumentene er stort. Av praktiske grunner skal derfor referanser til gammelt håndboknummer være likestilt med referanser til nytt nummer.

Det vil fortsatt være dokumenter med referanser til tidligere håndboknummer, som f. eks. rundskriv. Gyldigheten av disse, og mulige krav som fremgår av disse, endres ikke av omnummereringen.

A Prosjektinformasjon

A2 Innbydelse til tilbudskonkurranse

Kontraktsarbeid:

Dekkelegging Fv 49 Folgefonntunnelen

Vestland fylkeskommune ønsker tilbud fra entreprenører med det faglige, tekniske og økonomiske grunnlag som er nødvendig for oppfylling av kontrakten. Videre kreves erfaring fra tilsvarende arbeider for utførelse av ovennevnte kontraktsarbeid i henhold til konkurransegrunnlaget. Det vises til utfyllende bestemmelser i konkurransegrunnlagets kap. B2.

Konkurransen skjer i henhold til lov om offentlige anskaffelser (LOV 2016-06-17-73 med evt. senere endringer, loa) samt forskrift om offentlige anskaffelser (FOR 2016-08-12-974 med senere endringer, foa).

Følgende legges til grunn:

Type anskaffelse:	Bygg-/anleggsarbeider
Under terskel:	Iht foa §5-3
Anskaffelsesprosedyre:	Åpen tilbudskonkurranse

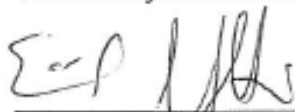
Kriterier for valg av tilbud er gitt i konkurransegrunnlagets kap. B3.

Konkurransen gjennomføres via Vestland fylkeskommunes konkurransegjennomføringsverktøy (KGV). Tilbudsinnlevering og all kommunikasjon skjer via KGV, se kap. B1.

Alle frister i konkurransen er angitt i KGV.

Åpningsprotokoll vil bli offentliggjort i KGV senest når tilbyder er valgt.

Vestland fylkeskommune, 2026-06-02

Eivind Yttri

Avdelingsleder Vedlikehold, drift og beredskap

A Prosjektinformasjon

A3 Orientering om prosjektet

Innhold

1. Arbeidenes art og omfang	2
2. Entrepriseform og kontraktstype	2
3. Tidspunkt for igangsettelse og tidsfrister	2
4. Avvik i kontraktens rammebetingelser	2
5. Forskudd	2
6. Byggherre og engasjerte rådgivere	2
7. Byggherrens organisering av HMS-arbeidet	2
8. Andre entrepriser eller byggherrens egne arbeider	2
9. Spesielle forhold	3

1. Arbeidenes art og omfang

Oppdraget omfatter dekkelegging og fresing av Folgefonntunnelen på Fv 49 i Ullensvang kommune.

Kontrakten omfatter arbeider i henhold til beskrivelsen i kapittel D, samt «strekningsliste og mengdefortegnelse» som beskrevet i kap. D1.4/E3 og vedlagte «mengdesammendrag og strekningsliste». Entreprenøren er ansvarlig for å gjøre seg kjent med strekningen i kontrakten før oppstart.

2. Entrepriseform og kontraktstype

Entrepriseform er utførelsesentreprise.

Kontraktstype er enhetspriskontrakt.

3. Tidspunkt for igangsettelse og tidsfrister

Arbeidet kan settes i gang når avtale er inngått og garantierklæring og kopi av forsikringsbevis er levert byggherren. Det vises i tillegg til utfyllende krav under punktene om samhandling, kvalitetsplan, HMS og fremdriftsplan i kap. C.

Tidspunkt for igangsettelse, eventuelle delfrister og eventuelle tidsfrister for ferdigstilling er angitt i kap. D1.3 Spesiell beskrivelse.

4. Avvik i kontraktens rammebetingelser

Hvis myndighetenes bevilgninger tilsier avvik i kontraktens utførelse, skal det forhandles om eventuelle økonomiske konsekvenser. Entreprenøren har ikke rett til å heve kontrakten ved mindre vesentlig endring av bevilgningstakt.

5. Forskudd

Det utbetales ikke forskudd.

6. Byggherre og engasjerte rådgivere

Vestland fylkeskommune er byggherre for fylkesveger og fylkes-g/s-veger.

Alle henvendelser mellom entreprenøren og byggherren skal gå gjennom byggherrens representant, dersom annet ikke er avtalt.

Alle henvendelser mellom entreprenøren og byggherrens engasjerte rådgivere skal gå gjennom byggherrens representant, dersom annet ikke er tydelig bestemt.

7. Byggherrens organisering av HMS-arbeidet

Byggherrens organisering av HMS-arbeidet er vist i plan for sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA-planen). Denne planen finnes som del av konkurransegrunnlaget i kap. D2.

8. Andre entrepriser eller byggherrens egne arbeider

Entreprenøren vil bli orientert på byggemøter om eventuelle entrepriser og andre arbeider (inkl. drifts- og vedlikeholdskontrakter) som kan berøre aktuelle kontrakter.

9. Spesielle forhold

Se kap. D1.3 Spesiell beskrivelse.

B Konkurranseregler

B1 Konkurranseregler

Innhold

1. Almennlige konkurranseregler – lov og forskrift om offentlige anskaffelser.....	2
2. Prosedyre.....	2
3. Tilgjengeliggjøring av konkurransegrunnlaget m.m.	2
4. Rettelse, supplerings eller endring av konkurransegrunnlaget.....	3
5. Kompensasjon ved deltakelse i konkurransen.....	3
6. Kommunikasjon	3
7. Språkkrav.....	3
8. Avvik.....	3
9. Avklaringer	3
10. Avlysning av konkurransen.....	3

1. Alminnelige konkurranseregler – lov og forskrift om offentlige anskaffelser

For denne konkurransen gjelder lov av 17. juni 2016 nr. 73 om offentlige anskaffelser ("anskaffelsesloven") og forskrift av 12. august 2016 nr. 974 om offentlige anskaffelser ("anskaffelsesforskriften") del I og del II, med de suppleringer og tillegg som er gitt i følgende dokumenter:

- Kapittel **B1** Generelle konkurranseregler, som inneholder en beskrivelse av de generelle konkurransereglene.
- Kapittel **B2** Krav til leverandørenes kvalifikasjoner, som inneholder kvalifikasjonskrav med tilhørende bestemmelser.
- Kapittel **B3** Gjennomføring av konkurranse og valg av tilbud, som inneholder tildelingskriteriene og de øvrige konkurransereglene.

Oppdragsgiver gjør videre oppmerksom på at Norges sanksjoner som følge av Ukrainakrigen (lov av 16. april 2021 nr. 18 med tilhørende forskrifter – «sanksjonslovgivningen») medfører begrensninger på hvilke selskap som oppdragsgiver kan tildele og gjennomføre kontrakter med. Leverandører som rammes av sanksjonslovgivningens forbud eller som har underleverandører som omfattes av sanksjonslovgivningens forbud risikerer avvisning eller krav om utskifting av underleverandør.

Oppdragsgiver kan avvise tilbud fra virksomheter som ikke er rettighetshavere etter anskaffelsesloven § 3.

2. Prosedyre

Konkurransen gjennomføres etter følgende prosedyre:
Åpen tilbudskonkurranse.

3. Tilgjengeliggjøring av konkurransegrunnlaget m.m.

Konkurransegrunnlaget er gjort tilgjengelig via oppdragsgivers konkurransegjennomføringsverktøy, på følgende internettside:

[\[https://tendsign.no/public/list_public_publications.aspx?FromPublic=true&OrganizationID=500203274\]](https://tendsign.no/public/list_public_publications.aspx?FromPublic=true&OrganizationID=500203274)

Tilbud skal leveres via ovennevnte konkurransegjennomføringsverktøy, jf. kapittel B2 og B3.

Tilbud sendes elektronisk via:

<https://tendsign.no/doc.aspx?UniqueId=afjqagdtsq&GoTo=Tender>

Oppdragsgiver anbefaler at leverandøren starter med utfylling og opplasting av tilbud i konkurransegjennomføringsverktøyet i god tid i forkant av angitte frister for levering.

Oppdragsgiver gjør oppmerksom på at hver enkelt fil ikke kan være større enn 2,14 Gigabyte (GB).

Leverandøren er ansvarlig for at komplett tilbud blir levert innenfor den angitte tidsfrist.

4. Rettelse, supplerings eller endring av konkurransegrunnlaget

Frem til signering av kontrakten kan oppdragsgiver foreta endringer av konkurransegrunnlaget som ikke er vesentlige, jf. anskaffelsesforskriften § 8-4 (4). Rettelser, supplerings og endringer av konkurransegrunnlaget vil bli publisert via oppdragsgivers konkurransegjennomføringsverktøy eller doffin.no, jf. punkt 3 ovenfor.

Oppdragsgiver kan ikke foreta vesentlige endringer av konkurransegrunnlaget eller på annen måte vesentlig endre forutsetningene for konkurransen.

Leverandør skal ta hensyn til alle publiserte/utsendte endringer av konkurransegrunnlaget.

Det forutsettes at leverandøren setter seg godt inn i hele konkurransegrunnlaget. Leverandøren bærer risikoen for sin egen forståelse av konkurransegrunnlaget, og kan ikke senere gjøre gjeldende forhold han burde blitt oppmerksom på.

Dersom en leverandør oppdager mangler eller uklarheter i konkurransegrunnlaget, skal han umiddelbart varsle oppdragsgiver om dette.

5. Kompensasjon ved deltakelse i konkurransen

Kostnader for utarbeidelse av tilbud bæres av den enkelte leverandør, om ikke annet fremgår direkte av konkurransegrunnlaget.

6. Kommunikasjon

All skriftlig kommunikasjon og informasjonsutveksling mellom oppdragsgiver og leverandør skal skje ved bruk av oppdragsgivers konkurransegjennomføringsverktøy, med mindre oppdragsgiver beslutter en annen kommunikasjonsform.

7. Språkkrav

Tilbudet med tilhørende dokumenter skal utformes på norsk, med mindre annet klart er angitt i konkurransedokumentene.

8. Avvik

Eventuelle avvik fra konkurransegrunnlaget i tilbudet skal fremgå uttrykkelig av leverandørens tilbudsbrief. Leverandøren kan ikke gjøre gjeldende avvik som ikke fremkommer av tilbudsbriefet. Eventuelle avvik skal prises av leverandøren.

Avvik som ikke er prissatt vil bli kostnadmessig vurdert av oppdragsgiver i forbindelse med valg av tilbud. Tilbud med vesentlige avvik vil bli avvist, jf. anskaffelsesforskriften § 9-6 (1).

9. Avklaringer

Eventuelle avklaringer av leverandørens tilbud vil bli gjennomført i tråd med anskaffelsesforskriftens bestemmelser, jf. § 9-3.

10. Avlysning av konkurransen

Dersom det foreligger saklig grunn kan oppdragsgiver avlyse konkurransen med øyeblikkelig virkning.

B Konkurranseregler

B2 Krav til leverandørens kvalifikasjoner - tilbudskonkurranse

Innhold

1. Om kapittel B2	2
2. Kvalifikasjonskrav, jf. anskaffelsesforskriften § 8-7.....	2
2.1. Generelt	2
2.2. Leverandørens organisatoriske og juridiske stilling.....	2
2.3. Leverandørens økonomiske og finansielle kapasitet.....	2
2.4. Leverandørens tekniske og faglige kvalifikasjoner	3
2.4.1. Relevant erfaring	3
2.4.2. Byggherrers erfaringer.....	4
2.4.3. Gjennomføringsevne	4
2.5. Helse, miljø og sikkerhet (HMS) og kvalitet.....	5
2.5.1. HMS system	5
2.5.2. Ytre miljø.....	5
2.5.3. Kvalitetsstyring.....	5
3. Øvrige bestemmelser	6
3.1. Dokumentasjon for fravær av avvisningsgrunner	6
3.2. Skatteattester – anskaffelsesforskriften § 7-2.....	6
3.3. Fullmakt for innhenting av utvidet skatteattest	6
4. Støtte fra andre virksomheter og deltakelse i fellesskap.....	7
4.1. Støtte fra andre virksomheter for oppfyllelse av kvalifikasjonskrav.....	7
4.2. Fellesskap av leverandører	8
5. Særlig om nyetablerte leverandører	8
6. Krav til leverandørens dokumentasjon av kvalifikasjonskravene	8
6.1. Det europeiske egenerklæringsskjemaet (ESPD).....	8
6.2. Dokumentasjon av kvalifikasjonskravene	9
7. Dialog	9

1. Om kapittel B2

Kapittel B2 inneholder konkurransens kvalifikasjonskrav.

Alle paragrafhenvvisninger i kapittel B2 er til anskaffelsesforskriften (FOR-2016-08-12-974), om ikke annet er angitt.

Frister og øvrige bestemmelser, herunder krav til utformingen av leverandørens tilbud følger av kapittel B1 og B3.

2. Kvalifikasjonskrav, jf. anskaffelsesforskriften § 8-7

2.1. Generelt

Kvalifikasjonskravene for konkurransen er angitt i punkt 2.2 til 2.5 nedenfor. Hvert enkelt kvalifikasjonskrav må være oppfylt for at leverandøren vil bli vurdert som kvalifisert.

Leverandører som ikke tilfredsstiller kvalifikasjonskravene vil bli avvist, jf. § 9-5 (1) a).

2.2. Leverandørens organisatoriske og juridiske stilling

Kvalifikasjonskrav:

Leverandøren skal være et lovlig etablert foretak.

Leverandøren skal ikke være en enhet som rammes av forbudet i § 8n i Sanksjonsforskrift Ukraina.

Dokumentasjonskrav:

Firmaattest fra Foretaksregistret. Utenlandske leverandører skal isteden levere tilsvarende attest bestemt ved lovgivningen i den stat leverandøren er etablert.

Ved innlevering av tilbud kan tilbyder samtykke til at oppdragsgiver henter inn dokumentasjon direkte fra Skatteetaten og/eller Brønnøysundregistrene. Tilbyder trenger da ikke legge ved dokumentasjonen i tillegg ved levering av tilbudet.

Dersom tilbyder ikke ønsker at oppdragsgiver skal hente inn slik dokumentasjon, må tilbyder selv legge ved nødvendig dokumentasjon ved innlevering av tilbud.

Tilbyder skal levere utfylt egenerklæring, se kap E1, om forholdet til gjeldende sanksjonslovgivning. Dette gjelder også underentreprenører som entreprenøren støtter seg på for å være kvalifisert etter kapittel B2.

Dersom byggherre etterspør det, skal leverandør også dokumentere hvem som er reelle rettighetshavere i leverandøren, selskaper i leverandørens konsern eller selskaper som leverandøren har kontrollerende eierskap eller myndighet i, selskap som leverandøren støtter seg på, kontraktmedhjelpere og andre i leverandørkjeden, samt gi informasjon om hvem som er daglig leder, styreleder og andre ledende ansatte hos leverandøren.

2.3. Leverandørens økonomiske og finansielle kapasitet

Kvalifikasjonskrav:

Leverandøren skal ha god økonomisk og finansiell kapasitet for å gjennomføre kontrakten, og skal oppfylle følgende krav:

- Leverandørens egenkapital skal være positiv.

Dokumentasjonskrav:

1. Leverandørens årsregnskap, årsberetning og revisjonsberetning for de siste tre år og nyere opplysninger (kvartalsregnskaper) som har betydning for leverandørens regnskapstall.
2. *Om relevant*; en kortfattet redegjørelse vedrørende informasjon om økonomiske forhold eller tap som ikke er dokumentert andre steder, og som kreves dokumentert i henhold til norske og/eller internasjonale regnskapsstandarder.
3. *Om relevant*; en oversikt over eventuelle nylig gjennomførte, pågående eller forestående skattemessige eller offentlige gjennomganger av leverandørens virksomhet.

Ved innlevering av tilbud kan tilbyder samtykke til at oppdragsgiver henter inn dokumentasjon direkte fra Skatteetaten og/eller Brønnøysundregistrene. Tilbyder trenger da ikke legge ved dokumentasjonen i tillegg ved levering av tilbudet. Dersom tilbyder ikke ønsker at oppdragsgiver skal hente inn slik dokumentasjon, må tilbyder selv legge ved nødvendig dokumentasjon ved innlevering av tilbud.

2.4. Leverandørens tekniske og faglige kvalifikasjoner

2.4.1. Relevant erfaring

Kvalifikasjonskrav:

Leverandøren skal ha tilstrekkelig erfaring av relevant art og vanskelighetsgrad fra følgende arbeider:

- 1: Hovedfagområdene oppdraget omfatter: Asfaltarbeider

Leverandøren skal selv ha erfaring fra utførelsen av de sentrale arbeidene som nevnt ovenfor. Det er ikke tilstrekkelig at leverandøren kun har erfaring fra, for eksempel, å styre underentreprenørenes utførelse av de sentrale arbeidene. Hvis leverandøren kun har erfaring fra, for eksempel, å styre underentreprenører, må leverandøren støtte seg på andre virksomheter som har den nødvendige erfaringen fra utførelse av de aktuelle sentrale arbeidene, se B2 pkt. 4.1.

Dokumentasjonskrav:

En liste over inntil 5 og ikke mindre enn 3 kontrakter som leverandøren har gjennomført eller gjennomfører i løpet av de siste fem årene regnet fra tilbudsfristen. Listen skal, jf. skjema inntatt i kapittel E, inneholde følgende for hver av kontraktene:

- Navn på mottaker (oppdragsgiver)
- Beskrivelse av hva kontraktarbeidene gikk ut på, herunder relevansen i forhold til kvalifikasjonskravets punkt 1.
- Hvilke arbeider som ble utført av leverandøren selv, og hvilke arbeider som ble utført av underleverandører (kontraktsmedhjelpere).
- Tidspunkt for leveransen.
- Kontraktens verdi.

- Referanseperson/kontaktperson hos oppdragsgiver med kontaktdata (telefonnummer og e-postadresse), og angivelse av vedkommendes rolle hos oppdragsgiver under kontrakten. Leverandøren er ansvarlig for at referansepersonen er tilgjengelig og avgir referanse.

2.4.2. Byggherrers erfaringer

Kvalifikasjonskrav:

Vestland fylkeskommune og andre byggherrers erfaringer med tilbyder vil bli vurdert.

Det kreves at tilbyder kan vise til referanser fra relevante kontrakter som han selv har gjennomført på tilfredsstillende måte.

Forhold som vil bli vurdert er knyttet til bl.a.:

- dokumentasjon av utført kvalitet
- oppfyllelse av kontrakter
- etterlevelse av bestemmelser og rutiner for HMS
- etterlevelse av bestemmelser for lønns- og arbeidsvilkår
- overholdelse av frister
- oppfølging i reklamasjonstiden
- bruk av lærlinger

Dokumentasjonskrav:

Attester fra byggherrer for relevante kontrakter, jf skjema inntatt i kapittel E2 vedlegg 5.

Oppdragsgiver kan også vektlegge egne dokumenterte erfaringer, samt attester innhentet fra referansepersoner i listen beskrevet ovenfor under punkt 2.4.1.

2.4.3. Gjennomføringsevne

Kvalifikasjonskrav:

1. Det kreves at kontrakten er tilstrekkelig bemannet og at leverandøren har kapasitet og evne til å håndtere forutsette og uforutsette forhold i kontrakten.
2. Det kreves teknisk og faglig kompetanse og relevant erfaring hos nøkkelpersoner som disponeres for oppdraget.

Dokumentasjonskrav:

1. En beskrivelse av leverandørens gjennomsnittlige årlige arbeidsstyrke og antallet medarbeidere i ledelsen i løpet av de siste tre årene.
2. En beskrivelse av bemanningen som leverandøren råder over til å utføre kontrakten.
3. Organisasjonsplan og beskrivelse av organisasjon for kontrakten.

2.5. Helse, miljø og sikkerhet (HMS) og kvalitet

2.5.1. HMS system

Kvalifikasjonskrav:

Leverandøren skal ha et HMS-system som tilfredsstiller kravene i forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften). Systemet skal være gjenstand for jevnlig revisjon.

Dokumentasjonskrav:

1. Beskrivelse av leverandørens system for ivaretagelse av HMS.
2. Innholdsfortegnelse til systemet.
3. Dokumentasjon på revisjon de siste år med bekreftelse fra den/de som har foretatt revisjon.

2.5.2. Ytre miljø

Kvalifikasjonskrav:

Leverandøren skal ha et godt og velfungerende miljøstyringssystem, basert på ISO 14001 (2015), EMAS (EU Eco-Management and Audit Scheme for environmental management), Miljøfyrtårn, eller tilsvarende, med relevans for tilsvarende samferdselsprosjekter. Systemet skal være gjenstand for jevnlig revisjon.

Dokumentasjonskrav:

1. Egenerklæringsskjema som dokumentasjon for at leverandøren oppfyller kravene i EU-ordningen for miljøstyring og miljørevisjon (EMAS) eller andre anerkjente miljøledelsessystemer i forordning (EF) nr. 1221/2009 artikkel 45 eller andre miljøledelsesstandarter basert på relevante europeiske eller internasjonale standarder fra akkrediterte organer.

Egenerklæringsskjema for tilsvarende miljøledelsestiltak kan aksepteres. Dette forutsetter at leverandøren dokumenterer at disse tiltakene tilsvarer de etterspurte miljøledelsessystemene eller -standardene.

2. Dokumentasjon på revisjon de siste år med bekreftelse fra den/de som har foretatt revisjon.

2.5.3. Kvalitetsstyring

Kvalifikasjonskrav:

Leverandøren skal ha et godt og velfungerende kvalitetsstyringssystem, basert på ISO 9001:2015 eller tilsvarende, med relevans for tilsvarende samferdselsprosjekter. Systemet skal være gjenstand for jevnlig revisjon.

Dokumentasjonskrav:

1. Egenerklæringsskjema som viser at leverandøren oppfyller kravene i ISO 9001:2015 eller tilsvarende sertifisering basert på relevante europeiske standardserier som er sertifisert av akkrediterte organer eller tilsvarende attester utstedt av organer i andre EØS-stater.

Egenerklæringsskjema for tilsvarende kvalitetssikringstiltak kan aksepteres. Dette forutsetter at leverandøren dokumenterer at disse tiltakene tilsvarer de etterspurte kvalitetssikringsstandardene. Leverandøren skal begrunne hvorfor han ikke hadde mulighet til å få slike attester innen fristen, og hva dette skyldes.

2. Dokumentasjon på revisjon de siste år med bekreftelse fra den/de som har foretatt revisjon.

3. Øvrige bestemmelser

3.1. Dokumentasjon for fravær av avvisningsgrunner

Bestemmelsene om avvisning på grunn av forhold ved leverandøren fremgår av anskaffelsesforskriften § 9-5. Det europeiske egenerklæringsskjemaet (ESPD) gjelder som foreløpig dokumentasjon bl.a. for at det ikke foreligger slike avvisningsgrunner, jf. anskaffelsesforskriften § 8-10.

3.2. Skatteattester – anskaffelsesforskriften § 7-2

Leverandøren skal sammen med tilbudet fremlegge skatt- og merverdiavgiftsattest utstedt av kompetent organ i leverandørens hjemstat eller det land hvor leverandøren er etablert som viser at leverandøren har oppfylt sine forpliktelser til å betale skatter, avgifter og trygdeavgifter forut for en eventuell kontraktsinngåelse.

For norske leverandører bestilles attesten via skatteetatens hjemmesider, www.skatteetaten.no.

Attesten skal ved forespørsel om fremleggelse ikke være eldre enn 6 måneder.

Ved innlevering av tilbud kan tilbyder samtykke til at oppdragsgiver henter inn dokumentasjon direkte fra Skatteetaten og/eller Brønnøysundregistrene. Tilbyder trenger da ikke legge ved dokumentasjonen i tillegg ved levering av tilbudet.

Dersom tilbyder ikke ønsker at oppdragsgiver skal hente inn slik dokumentasjon, må tilbyder selv legge ved nødvendig dokumentasjon ved innlevering av tilbud.

Oppdragsgiver ber alle leverandørene være oppmerksomme på at dersom man blir valgt som leverandør, ved avslutning av konkurransen, vil oppdragsgiver be om å få fremlagt tilsvarende skatt- og merverdiavgiftsattest som leverandøren selv har fremlagt, for enhver underleverandør som vil utføre arbeider under kontrakten for mer enn NOK 500 000,- eks. mva., jf. anskaffelsesforskriften § 7-2 tredje ledd.

3.3. Fullmakt for innhenting av utvidet skatteattest

Som et ledd i Vestland fylkeskommune sin kamp mot arbeidslivskriminalitet, herunder svart arbeid og sosial dumping, er det inngått en samarbeidsavtale mellom Vestland fylkeskommune og Skatteetaten. I denne forbindelse krever Vestland fylkeskommune av alle sine leverandører en signert fullmakt som gir Vestland fylkeskommune en utvidet rett til et ubegrenset antall ganger å innhente opplysninger om sine leverandørers og underleverandørers skatte- og avgiftsmessige forhold som angitt i fullmakten.

Fullmakten skal signeres av vinnende leverandør etter at tildelingsbrev er mottatt, men før kontraktsignering. Fullmaktsskjema sendes til vinnende leverandør sammen med tildelingsbrevet. Signert fullmakt sammen med fargekopi av pass, bankkort, førerkort eller

nasjonalt ID-kort (sistnevnte for statsborgere innen EU/EØS/EFTA), skal returneres til oppdragsgiver så raskt som mulig og innen 3 virkedager. Fødselsnummer kan slettes på kopi av ID-dokumentasjonen, slik at bare fødselsdato fremkommer.

Det gjøres oppmerksom på at kravet om signert fullmakt også gjelder for alle hovedleverandørens underleverandører. Hovedleverandøren skal kontraktsfeste signeringsplikten nedover i leverandørkjeden. Før signering av kontrakt kreves det dog kun signert fullmakt fra hovedleverandør, med mindre underleverandøren benyttes for å oppfylle et kvalifikasjonskrav i konkurransen. I så fall skal signert fullmakt foreligge fra både hovedleverandør og underleverandør. Signert fullmakt fra øvrige underleverandører må imidlertid være levert og godkjent av oppdragsgiver før de kan benyttes i kontrakten/prosjektet.

Oppdragsgiver gjør oppmerksom på at det kan være aktuelt å avvise den leverandør og eventuelle underleverandører som i tildelingsbrevet er innstilt som vinner av konkurransen, dersom det etter tildeling, men forut for signering av kontrakt, mottas opplysninger fra Skatteetaten om manglende oppfyllelse av skatte- og avgiftsforpliktelser m.v. Tildelingen kan derfor ikke anses endelig før det foreligger en vurdering av de innhentede opplysninger som ikke endrer oppdragsgivers tildelingsbeslutning.

Det presiseres at hvis det ikke mottas signert fullmakt fra hovedleverandør og eventuelle underleverandører som er benyttet i kvalifiseringen, vil dette kunne anses som et vesentlig forbehold til kontrakten som vil medføre at både hovedleverandør og eventuelle underleverandører avvises fra konkurransen.

4. Støtte fra andre virksomheter og deltakelse i fellesskap

4.1. Støtte fra andre virksomheter for oppfyllelse av kvalifikasjonskrav

Leverandøren kan om nødvendig støtte seg på andre virksomheters kapasitet for å oppfylle kravene til økonomisk og finansiell kapasitet og/eller kravene til tekniske og faglige kvalifikasjoner som er gjengitt i punkt 2.3 og 2.4 ovenfor.

Følgende dokumentasjon skal leveres:

- Dokumentasjon som viser at leverandøren råder over de nødvendige ressursene til virksomhetene han støtter seg på, ved å fremlegge en forpliktelseserklæring fra disse virksomhetene.
- Hver sine versjoner av det europeiske egenerklæringsskjemaet (ESPD) som en del av tilbudet, jf. punkt 6.
- Egenerklæring fra støttende virksomhet om forholdet til gjeldende sanksjonslovgivning (se kap E2 vedlegg 4)

Der leverandøren støtter seg på kapasiteten til andre virksomheter for å oppfylle kravene til økonomisk og finansiell kapasitet, krever oppdragsgiveren at de er solidarisk ansvarlige for utførelsen av kontrakten.

Dersom en leverandør støtter seg på kapasiteten til andre virksomheter for å oppfylle kravene til relevant erfaring, pkt 2.4.1, skal disse virksomhetene utføre tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene som krever slike kvalifikasjoner.

4.2. Fellesskap av leverandører

Flere leverandører kan delta i konkurransen i fellesskap. Fellesskapet må sørge for nødvendig dokumentasjon av at alle kvalifikasjonskravene er oppfylt

Leverandørene som deltar i fellesskap vil bli vurdert under ett for kvalifikasjonskravene, med unntak av kravene i punkt 2.2 og punkt 3. Oppdragsgiver krever i tillegg at alle deltakerne som skal utføre arbeid, hver oppfyller kvalifikasjonskravene i punkt 2.5

Følgende dokumentasjon skal leveres:

- De deltakende leverandørene skal levere hver sine versjoner av det europeiske egenerklæringsskjemaet (ESPD) som en del av tilbudet, jf. punkt 6.
- Redegjørelse for fellesskapet, herunder den enkelte deltakers rolle.
- Erklæring om solidaransvar ovenfor oppdragsgiver.
- Samme dokumentasjon som for individuelle leverandører skal leveres for hver enkelt leverandør som deltar i fellesskapet.

Fellesskapet av leverandører kan støtte seg på kapasiteten til deltakerne i fellesskapet og om nødvendig støtte seg på andre virksomheter, og i så fall gjelder kravene i punkt 4.1 i tillegg.

Oppdragsgiver vil vurdere hver enkelt deltaker i fellesskapet opp mot bestemmelsene om avvising, jf. § 9-5 følgende. Dette med unntak av bestemmelsen i § 9-5 (1) bokstav a) (oppfyllelse av kvalifikasjonskrav), som vil bli anvendt på fellesskapet samlet sett.

5. Særlig om nyetablerte leverandører

En leverandør som er nyetablert og av den grunn ikke kan framlegge all dokumentasjon som påkrevet under punkt 6 nedenfor, må være særlig nøye med å dokumentere og sannsynliggjøre at han likevel har forutsetninger for å gjennomføre kontrakten.

Det er særlig viktig at slike leverandører kan dokumentere en tilstrekkelig stor arbeidsstyrke for gjennomføring av kontrakten, herunder faglig og teknisk kompetanse. For nyetablerte leverandører presiseres det at det er leverandørens evne som sådan til å gjennomføre kontrakten som vurderes, ikke enkeltpersoners kompetanse isolert sett.

Dersom en nyetablert leverandør har erfaring fra kontrakter, skal de mest relevante kontraktene som leverandøren måtte ha erfaring fra, fylles ut i henhold til dokumentasjonskravene i punkt 2. Dette selv om kontraktene er av en slik art at de ikke oppfyller de nærmere angitte kravene.

Manglende eller utilstrekkelig dokumentasjon på ett eller flere kriterier kan medføre at leverandøren blir avvist. Mangelfullt eller uriktig utfylt svarskjema vil også kunne medføre avvising, jf. § 9-4 (2) bokstav b).

6. Krav til leverandørens dokumentasjon av kvalifikasjonskravene

6.1. Det europeiske egenerklæringsskjemaet (ESPD)

Oppdragsgiver har i forbindelse med kunngjøringen av konkurransen tilgjengeliggjort et ESPD-skjema som leverandøren skal fylle ut og levere sammen med tilbudet, jf. § 8-10.

Dersom flere leverandører deltar i konkurransen i fellesskap og/eller leverandøren(e) støtter seg på kapasitet til andre virksomheter, skal det utfylles et skjema pr. virksomhet.

ESPD-skjemaet gjelder som foreløpig dokumentasjon for oppfyllelse av kvalifikasjonskravene, samt at det ikke foreligger andre grunner for avvisning.

6.2. Dokumentasjon av kvalifikasjonskravene

Leverandøren skal dokumentere oppfyllelse av kvalifikasjonskravene gjennom:

1. Utfylt ESPD-skjema
2. Utfylt svarskjema, slik dette er angitt i kapittel E
3. Skatteattest, jf. punkt 3.2 ovenfor.

Dokumentasjon som etterspørres i henhold til nr. 1, 2 og 3 skal leveres som en del av tilbudet innen tilbudsfristen, jf. kapittel B3 punkt 2.1.

Innsendte vedlegg/dokumenter skal navngis og nummereres tydelig i forhold til det kvalifikasjonskrav vedlegget/dokumentet hører inn under, slik dette fremkommer av kapittel E.

Det er viktig for bedømmelsen at opplysningene i dokumentasjonen er korrekt og fullstendig. Uriktige, misvisende eller manglende opplysninger kan medføre avvisning.

Oppdragsgivers vurdering av om leverandørene oppfyller kvalifikasjonskravene vil som utgangspunkt kun bli gjennomført basert på innlevert dokumentasjon, herunder eventuelle oppgitte referanser. Oppdragsgiver forbeholder seg likevel retten til å legge vekt på eventuelle egne erfaringer (positive og negative) med leverandøren (og evt. samarbeidende foretak, jf. punkt 4). Tilsvarende gjelder for andre offentlige oppdragsgiveres erfaringer.

7. Dialog

Oppdragsgiver kan skriftlig be leverandøren om å ettersende, supplere, avklare eller utfylle mottatte opplysninger og dokumentasjon, jf. anskaffelsesforskriften § 9-3.

Ved slik skriftlig anmodning vil leverandøren bli gitt en kort tidsfrist. Oversittelse av oppsatt frist kan medføre at eventuelle supplerende opplysninger eller avklaringer ikke tas med i evalueringen av tilbudet..

B Konkurranseregler

B3 Krav til tilbud og spesielle konkurranseregler

Innhold

1. Generelt om konkurransegrunnlagets kapittel B3	2
2. Frister	2
2.1. Tilbudsfrist	2
2.2. Vedståelsesfrist	2
3. Krav til utforming av leverandørens tilbud	2
4. Alternative tilbud	2
5. Taktisk prising	2
6. Dialog i tilbudskonkurransen, anskaffelsesforskriften § 9-3	3
7. Grunnlag for tildeling av kontrakt – tildelingskriterier	3
8. Avslutning av konkurransen	5
8.1. Meddelelse om valg av leverandøren	5
8.2. Karensperiode	5
8.3. Avlysning	5

1. Generelt om konkurransegrunnlagets kapittel B3

Reglene i dette kapittelet, kapittel B3, gjelder for gjennomføringen av konkurransen og oppdragsgivers valg av tilbud, herunder eventuell gjennomføring av dialog.

2. Frister

2.1. Tilbudsfrist

Frist for levering av leverandørens tilbud er:

[24.06.2026 kl. 12:00]

Tilbudet skal leveres i tråd med kommunikasjonsbestemmelsene angitt i kapittel B1.

Tilbudet er rettidig levert dersom det er levert innen angitt frist og sted.

For sent innlevert tilbud vil medføre avvisning fra konkurransen, anskaffelsesforskriften § 9-4 (1) bokstav a). Tilbud anses levert for sent om det er sendt til annen adresse enn den som er angitt i kapittel B1.

2.2. Vedståelsesfrist

Tilbudet skal være bindende til og med:

[30.09.2026]

3. Krav til utforming av leverandørens tilbud

Leverandørens tilbud skal inngis på tilbudsskjemaer angitt i kapittel E. Leverandøren skal som del av tilbudet levere et forpliktende tilbudsbrief.

Tilbudet skal være datert og underskrevet.

Ved innlevering av tilbud skal leverandøren levere et komplett tilbud.

4. Alternative tilbud

Det er ikke anledning til å gi alternative tilbud.

5. Taktisk prising

Tilbud skal prises i henhold til de retningslinjer som fremgår av kontrakten, jf. håndbok R761 kapittel 4.3.

Tilbud kan bli avvist når det er åpenbart misforhold mellom enhetspris og det enhetsprisen skal dekke, slik at prisene ikke gjenspeiler de faktiske kostnadene.

6. Dialog i tilbudskonkurransen, anskaffelsesforskriften § 9-3

Oppdragsgiver planlegger å velge tilbud på bakgrunn av en vurdering av tilbudene slik de foreligger ved tilbudsfristens utløp. Dialog i form av rettinger og avklaringer vil bli gjennomført i henhold til de behov som eventuelt oppstår.

Dialog gjennom forhandlinger kan likevel bli gjennomført dersom oppdragsgiver etter at tilbudene er mottatt vurderer dette som formålstjenlig.

Det presiseres at ingen av tilbyderne kan forvente å få forhandle om sitt tilbud og derfor må levere sitt beste tilbud.

7. Grunnlag for tildeling av kontrakt – tildelingskriterier

Byggherren vil i denne kontrakten ta hensyn til utslipp av CO₂eq i tillegg til pris. Dette vil bidra til å redusere de miljømessige konsekvensene ved produksjon og utlegging av asfalt

Det vises til kapittel D1.3 for orientering om eventuelle kontraktpunkter som ikke omfattes av CO₂eq-vektingen.

Lavest konkurransesum:

Konkurransesum; dvs. summen som benyttes for å avgjøre hvem som tildeles kontrakten, beregnes ved at tilbudsprisen gis et påslag ut fra mengde utslipp av CO₂eq. Leverandøren med lavest samlet CO₂eq-utslipp får ingen påslag i konkurransesummen. For de øvrige leverandørene beregnes differansen i utslipp mellom deres tilbud og tilbudet med laveste utslipp. Denne differansen prises med 7,50 kr/kg CO₂eq. Påslaget vil altså bli differansen gitt i kg CO₂eq multiplisert med 7,50 kr/kg.

Etter tildeling vil leverandørens EPD bli gjennomgått av oppdragsgiver/kontrollrådet og kontrollplan utarbeidet.

Eksempel pkt. x: 10 000 tonn asfalt

Leverandør A leverer en EPD som viser et utslipp på 50 kg CO₂eq/tonn asfalt; dvs. totalt utslipp 500 000 kg CO₂eq. Leverandør A har lavest utslipp og får ingen påslag i konkurransesummen.

Leverandør B leverer en EPD som viser et utslipp på 60 kg CO₂eq/tonn asfalt; dvs. totalt utslipp 600 000 kg CO₂eq. Differansen i forhold til laveste utslipp er (600 000-500 000) kg/CO₂eq og påslaget for tilbyder B blir 100 000 kg/CO₂eq * 7,50 kr/kg CO₂eq = 750 000 kr

Krav til dokumentasjon:

Det skal leveres EPD ihht. NS-EN 15804+A2:2019 for hver massetype på de punkt som er beskrevet i D1.3. Denne skal omfatte modulene A1 - A5 og C1-C4.

Det vil være tilstrekkelig at det leveres en EPD som omfatter modulene A1-A3 og C1-C4 for hver massetype. Det må da i tillegg leveres et oppsett/regneark som viser utslippene i modulene A4 og A5 for hvert punkt.

Entreprenør må dokumentere i kvalitetsplanen (se C2 – pkt. 14.2) de forutsetninger og tiltak som er lagt til grunn for beregning av sine EPD'er. (F.eks. fyringsmedium, bruk av LTA, gjenbruk etc.).

Skjema for tilleggsinformasjon skal fylles ut og legges ved tilbudet. Den informasjon som etterspørres i vedlegg «Tilleggsinformasjon EPD-Vekting av CO2», kan oppgis i et eget vedlegg. All etterspurt informasjon skal oppgis.

Det vil bli utført en 3.partskontroll av EPD'er og klimaregnskapet.

Tilslagets CO2-bidrag skal være produksjonsspesifikt; dvs. at det skal foreligge en egen EPD fra hvert produksjonsted. Der det ikke eksisterer egne EPD'er kan standardverdier benyttes ved tildeling av kontrakt. Når det benyttes standardverdier skal reelle og dokumenterte verdier inngå i CO2-regnskapet når kontrakten er avsluttet. Ved beregning av bonus/malus er det standardverdiene angitt i tilbudet som skal benyttes.

Bonus/malus i kontrakten

For punktene med CO2eq-vekting (D1.3) er det mulig å oppnå bonus eller malus (trekk). Bonus eller Malus beregnes samlet for alle kontraktens punkt med CO2eq-vekting.

I A3 Produksjon skal prosjektspesifikt forbruk av energi benyttes der dette kan dokumenteres. Dersom prosjektspesifikt forbruk ikke kan dokumenteres skal gjennomsnittsberegning benyttes. Grunnlaget for beregning av CO2-utslipp er det totale energiforbruket fordelt på produserte tonn i asfaltfabrikken fra og med 1. mai til og med 31. oktober/ i kontraktsperioden.

Bonus/malus trer i kraft fra første kg avvik mellom mengde angitt i tilbudet og regnskap hvis CO2eq-utslippet avviker fra mengden angitt i tilbudet med mer enn 5 %.

Bonus settes til 7,50 kr/kg og beregnes av redusert mengde CO2eq i forhold til angitt i tilbudet.

Malus settes til 15,00 kr/kg og beregnes av økt mengde CO2eq i forhold til angitt i tilbudet.

Eksempel pkt. y: 10 000 tonn asfalt

Entreprenør C leverer en EPD som viser et utslipp på 60 kg CO2eq/tonn asfalt; dvs. totalt utslipp 600 000 kg CO2eq.

Tilfelle 1: Klimaregnskapet for punktene angitt i D1.3 viser utslipp lik 550 000 kg. Bonus: (600 000-550 000) kg/CO2eq = 50 000 kg/CO2eq * 7,50 kr/kg = 375 000 kr

Tilfelle 2: Klimaregnskapet for punktene angitt i D1.3 viser at utslipp lik 650 000 kg. Malus: (600 000-650 000) kg/CO2eq = 50 000 kg/CO2eq * 15,00 kr/kg = 750 000 kr

Trekk ved avvik fra tilbud

Alle kvalitets- og dokumentasjonskrav beskrevet i konkurransegrunnlaget gjelder også for denne kontrakten. Dersom det blir gjennomført trekk for andre kvalitetsparametere (f.eks. hulrom, bindemiddelinnhold etc.) på et eller flere punkt i kontrakten med CO₂eq-vekting, gjelder følgende:

- Punkt med trekk for kvalitetsavvik som viser redusert CO₂eq-utslipp i forhold til angitt i tilbudet.

Punkt(ene) tas ikke med i beregning av samlet CO₂eq-utslipp for kontrakten. Det vil si at punkt(ene) ikke inngår i beregning av kontraktens samlede CO₂eq-utslipp.

- Punkt med trekk for kvalitetsavvik som viser økt CO₂eq-utslipp i forhold til angitt i tilbudet.

Punkt(ene) tas med i beregning av samlet CO₂eq-utslipp for kontrakten. Det vil si at punkt(ene) inngår i beregning av bonus/malus.

Dersom det forekommer endringer i forutsetningene for levert EPD skal dette behandles som et vanlig avvik med rapport til byggherre sammen med beskrivelse av hvordan avviket behandles.

Avviksbehandling for EPD'er skal tas inn i kvalitetssikringssystemet til tilbyder og det skal framlegges ved oppstartsmøte.

Bruk av klimakvoter kan ikke kompensere høyere utslipp i EPD for å gi bonus.

8. Avslutning av konkurransen

8.1. Meddelelse om valg av leverandøren

Oppdragsgiver vil skriftlig informere alle leverandører i konkurransen om valg av leverandør for kontrakten.

8.2. Karensperiode

Karensperioden er på 10 dager, regnet fra datoen etter meddelelsen etter punkt 8.1 ble sendt leverandørene. Før utløpet av karensperioden kan oppdragsgiver ikke inngå kontrakt med den valgte leverandør(ene), jf. anskaffelsesforskriften § 10-2.

8.3. Avlysning

Dersom det foreligger saklig grunn kan oppdragsgiver avlyse konkurransen med øyeblikkelig virkning, jf. anskaffelsesforskriften § 10-4. Alle leverandørene som deltar i konkurransen vil bli skriftlig informert om en eventuell avlysning.

C Kontraktsbestemmelser

C1 Alminnelige kontraktsbestemmelser - NS 8406:2009

Som alminnelige kontraktsbestemmelser gjelder NS 8406:2009 *Forenklet norsk bygge- og anleggskontrakt*.

C Kontraktsbestemmelser**C2 Spesielle kontraktsbestemmelser for bygging, Vestland fylkeskommune**

1. Definisjoner (se NS 8406, pkt. 2)	4
2. Språkkrav.....	4
3. Opplysninger gitt i tilbudet.....	4
4. Bestemmelser om arbeidstakere	4
4.1. Personell	4
4.2. Lønns- og arbeidsvilkår	5
4.3. Rapportering av utenlandsk virksomhet.....	5
4.4. Språkkrav for arbeidstakere.....	5
4.5. Sanksjoner ved brudd på bestemmelsene i 4.1, 4.2, 4.3 og 4.4.....	6
4.6. Særlige regler ved innleie.....	6
4.7. Krav om fast ansatte.....	6
4.8. Krav om faglærte håndverkere.....	6
5. Krav til bruk av lærlinger	7
6. Tillatelser, løyver og dispensasjoner.....	7
7. Midlertidige avtaler med grunneiere.....	7
8. Uttalelser til media.....	7
9. Registrering i datasystem.....	7
10. Byggemøter (se NS 8406 pkt. 6).....	7
11. Oppstartsmøte med tilhørende samhandlingsprosess	7
12. Samarbeidsmøter.....	9
13. Møter, faglige samlinger og kurs	9
14. Varsler og krav (se NS 8406 pkt. 7)	9
15. Sikkerhetsstillelse (se NS 8406 pkt. 8).....	10
15.1. Entreprenørens sikkerhetsstillelse	10
15.2. Byggherrens sikkerhetsstillelse	10
16. Forsikring (se NS 8406 pkt. 9).....	10
17. Kvalitetssikring (se NS 8406 pkt. 11).....	10
17.1. Generelle krav.....	10
17.2. Kvalitetsplan.....	10
17.3. Dokumentasjon og rapportering	11
17.3.1. Generelle bestemmelser.....	11
17.3.2. Sjekklistor	13
17.3.3. Avviksmelding	13
17.4. Arbeider med bruer, ferjekaier og andre bærende konstruksjoner	13
17.4.1. Kvalitetssystem.....	13
17.4.2. Spesielle kompetansekrav.....	14
17.5. Bestemmelser for asfaltarbeider	15
17.5.1. Krav til kompetanse hos nøkkelpersonell og arbeidslag	15
17.5.2. Krav til dokumentasjon	15
17.5.2.1. Frister for dokumentasjon.....	18
17.5.2.2. Massereseptor (arbeidsreseptor)	18
17.5.2.3. Polymermodifisert bitumen, PMB.....	19
17.5.2.4. Tilslagsmaterialer	19
17.5.2.5. Kontrollgrunnlaget	19

17.5.2.6.	Oppstartskontroll	20
17.5.2.7.	Etterkontroll.....	20
17.5.2.8.	Leggerapporter.....	21
17.5.2.9.	Vektkontroll.....	21
17.5.3.	Reklamasjonskontroll	21
17.5.4.	Trekk ved avvik fra kontraktens krav til kvalitet	21
17.5.4.1.	Generelt	21
17.5.4.2.	Trekk for kvalitetsavvik.....	22
17.6.	Bestemmelser for elektroarbeider – Elektriske anlegg.....	24
17.6.1.	Elektriske lavspenningsinstallasjoner.....	24
17.6.2.	Fordelinger	24
17.6.3.	Ekomanlegg	24
17.7.	Elektriske utstyr og maskiner	24
18.	Bruk av underentreprenør (se NS 8406 pkt. 12).....	24
19.	Spesielle krav i fremdriftsplanen (se NS 8406, pkt. 17)	25
20.	Byggherrens ytelser	26
20.1.	Grunnforhold (se NS 8406, pkt. 18.1).....	26
20.2.	Tidspunkt for byggherrens ytelser	26
21.	Tidligere ferdigstillelse eller overskridelse av ferdigstillelsesfristen	26
21.1.	Tidligere ferdigstillelse eller overskridelse av ferdigstillelsesfristen	26
21.2.	Forsering(se NS 8406 pkt. 21).....	27
22.	Byggherrens rett til å pålegge endringer (se NS 8406 pkt 19.1).....	27
23.	Priser (se NS 8406 pkt. 23).....	27
23.1.	Generelle bestemmelser.....	27
23.2.	Prisregulering (se NS 8406, pkt. 23.1)	27
24.	Fremdriftsbetaling og fakturering (se NS 8406 pkt. 23.3)	28
24.1.	Fremdriftsbetaling	28
24.2.	Fakturering	28
25.	Regningsarbeider (se NS 8406 pkt. 23.4).....	29
26.	Sluttoppgjør (se NS 8406, pkt. 25)	30
27.	Tvisteløsning	31
27.1.	Minnelige løsninger	31
27.2.	Tvisteløsning	31
27.3.	Parter i tvister	31
28.	Helse, miljø og sikkerhet (HMS) - generelt	31
29.	Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø	32
29.1.	Risikovurdering og plan for helse, miljø og sikkerhet	32
29.2.	HMS-kort.....	33
29.3.	Føring av oversiktsliste.....	33
29.4.	Hovedbedrift og samordningsansvar	33
29.5.	Besøkende til anleggsområdet	34
29.6.	Opplæring og kompetanse	34
29.7.	Arbeidstid	34
29.8.	Arbeidsvarsling.....	35
29.9.	Personlig verneutstyr og vernetøy	35
29.10.	Kjemiske produkter	36
29.11.	Sikring av arbeidsstedet.....	36
29.12.	Orden og renhold	36
29.13.	Vernerunder	36
29.14.	Merking og kontrollrutiner	36

29.15. Kompetansekrav for ledebilsjåfører og trafikkdirigenter	37
29.16. Spesielle krav knyttet til sikkerhet, helse og arbeidsmiljø	37
30. Ytre miljø.....	37
30.1. Oppfølging av ytre miljø i kvalitetsplanen	37
30.2. Hensyn til omgivelsene	38
30.3. Tømmer og treprodukter.....	39
30.4. Avfallshåndtering	39
30.5. Environmental Product Declaration (EPD) - Miljødeklarasjon	39
30.6. Kjøretøy og maskiner	40
30.7. Spesielle krav knyttet til ytre miljø	40
31. Fellesbestemmelser for SHA og YM	40
31.1. Beredskapsplan og øvelser	40
31.2. Rapportering og oppfølging av uønskede hendelser	41
31.3. Undersøkelse av dødsulykker og hendelser med stort risikopotensiale	42
31.4. Byggherrens sanksjonsrett.....	42
32. Forbedringer og utviklingsarbeider	43
33. Andre bestemmelser	43
33.1. Sanksjoner knyttet til mangelfull rapportering.....	43
33.2. Massedisponeringsplan.....	44
34. Sanksjonsloven med tilhørende forskrift	44
34.1. Leverandørens plikt til å etterleve sanksjonslovgivningen.....	44
34.2. Heving og erstatning.....	44
34.3. Utskifting av kontraktmedhjelpere	44
34.4. Informasjonsplikt og dokumentasjon	44

1. Definisjoner (se NS 8406, pkt. 2)

Kontraktssum

Kontraktssum defineres eksklusive merverdiavgift og eksklusive priser for mannskap og maskiner (jf. E4 pkt 1, 2 og 3).

2. Språkkrav

Kontraktens språk er norsk. All formell kommunikasjon under gjennomføringen av kontrakten skal skje på norsk.

3. Opplysninger gitt i tilbudet

Opplysninger gitt av entreprenøren i tilbudet, og som er grunnlag for byggherrens vurdering av kvalifikasjoner og av tilbudet iht. fastsatte tildelingskriterier er forpliktende for entreprenøren. Videre legges entreprenørens opplysninger iht. fastsatte tildelingskriterier til grunn som premisser for utførelsen.

Dette innebærer bl.a. at i gjennomføringsfasen skal personer som er oppgitt eller personer med minst tilsvarende erfaring og kompetanse, ha de roller som fremgår av oversikt over tilbudte kvalifikasjoner.

Entreprenøren kan ikke uten oppdragsgiverens skriftlige samtykke skifte ut eller forflytte personell oppgitt i entreprenørens tilbud. Oppdragsgiver kan nekte samtykke dersom det foreligger saklig grunn.

Skifter entreprenør ut eller forflytter tilbudt personell til tross for at oppdragsgiver har saklig grunn til å nekte samtykke, skal entreprenøren betale en dagmulkt på kr 10 000 per dag. Dette gjelder ikke dersom forholdet rettes innen en rimelig frist fastsatt av oppdragsgiveren.

Samlet dagmulftsansvar etter denne bestemmelse er begrenset til 10 % av kontraktssummen eksklusiv merverdiavgift. Mulkten skal betales i tillegg til eventuell dagmulkt for forsinkelse.

Dersom oppdragsgiver ikke har saklig grunn til å nekte samtykke, plikter entreprenøren å erstatte tilbudt personell med personer med minimum tilsvarende erfaring og kompetanse som angitt i tilbudet.

Skifter entreprenør ut prosjektleder eller anleggsleder, og skiftet ikke skyldes oppsigelse, sykdom/permisjon eller tilsvarende, skal entreprenøren for hver enkelt personellendring ilegges et trekk på kr 100.000,-

4. Bestemmelser om arbeidstakere

4.1. Personell

Arbeidet skal utføres av entreprenøren og dennes ansatte i tjenesteforhold. Deler av arbeidet kan utføres av underentreprenør, innleide arbeidstakere eller utsendte arbeidstakere.

Arbeidskraften skal være lovlig. Se pkt. 4.6 under der det fremgår særlige regler ved innleie.

Entreprenørens egne ansatte som inngår i oversiktslistene skal utføre minst 25 % av timeverkene i kontraktsarbeidet regnet totalt i utførelsestiden. Som egne ansatte regnes ansatte hos kontraktspart som gitt i tilbud og avtaledokument C3. Der entreprenøren er et arbeidsfellesskap (leverandørgruppe) regnes kravet om 25 % av timeverkene samlet for deltakerne.

Person(er) med det daglige administrative ansvaret og gjennomføringsansvar for kontrakten skal være ansatt hos entreprenøren.

Entreprenøren skal til enhver tid kunne sannsynliggjøre at kontraktens krav med hensyn til arbeidstakere, vil bli ivaretatt.

Kravene til arbeidstaker gjelder også underentreprenør.

4.2. Lønns- og arbeidsvilkår

Se kap C4 pkt 8.

4.3. Rapportering av utenlandsk virksomhet

Entreprenøren skal snarest og senest 14 dager etter at arbeidet er påbegynt dokumentere overfor byggherren at skatteforvaltningslovens § 7-6 krav til rapportering av oppdragstakere er oppfylt. Opplysningene oversendes ligningsmyndighetene, med kopi til byggherren, på rapporteringsskjemaet RF 1199 fra Sentralskattekontoret for utenlandssaker. Ved endringer av opplysninger i skjema RF 1199 i løpet av kontraktstiden, skal entreprenøren sende inn oppdaterte opplysninger til Sentralskattekontoret, med kopi til byggherren. Se også kap C4 pkt 10.3.

For underentreprenører i alle ledd skal entreprenøren snarest og senest innen 14 dager etter at den aktuelle leveranse eller underentreprenørens arbeide er påbegynt, dokumentere overfor byggherren at skatteforvaltningslovens krav til rapportering av oppdrag og oppdragstakere er oppfylt. Opplysningene oversendes ligningsmyndighetene på den til enhver tid fastsatte rapporteringsmåte.

Entreprenøren forplikter seg til å holde byggherren skadesløs for ethvert krav eller annen sanksjon pålagt av ligningsmyndighetene og som er foranlediget av entreprenørens eller noen av hans kontraktsmedhjelperes brudd på noen bestemmelse gitt i skatteforvaltningsloven og tilhørende forskrifter.

Byggherren har rett til å holde tilbake deler av kontraktssummen som følge av forhold nevnt under dette punkt, i henhold til bestemmelser for dette i NS 8406 pkt. 23.3 Byggherrens tilbakeholdsrett.

4.4. Språkkrav for arbeidstakere

Det kreves at minst en av arbeidstakerne på det enkelte arbeidslag kan kommunisere slik at vedkommende forstår og kan gjøre seg forstått på norsk i tillegg til eventuelle andre språk hos øvrige medarbeidere på arbeidslaget. Arbeidstakere som er avhengige av å direkte kommunisere med hverandre, skal kunne kommunisere med hverandre på et språk alle forstår.

Med arbeidslag forstås arbeidere som er organisert slik at de umiddelbart kan oppnå kommunikasjon med hverandre uten bruk av elektroniske eller andre kommunikasjonshjelpemidler. Språkkravet gjelder også for de som utfører arbeid alene på arbeidsstedet og for stedlig ledelse hos entreprenøren.

Alle som arbeider med trafikkdirigering skal kunne kommunisere på norsk.

Alt HMS-arbeid, eksempelvis opplæring, vernerunde, informasjon og gjennomgåelse av risikovurdering og SJA skal foregå på et språk arbeidstakeren forstår.

Se også kap C4 punkt 2.2 og 2.4.

4.5. Sanksjoner ved brudd på bestemmelsene i 4.1, 4.2, 4.3 og 4.4

Dersom kravet til andel timeverk utført av egne ansatte ikke er oppfylt ved overtakelse, reduseres vederlaget i sluttoppgjøret med 2,5 % av kontraktssummen, begrenset oppad til 25 mill. kroner eksklusive mva.

Byggherrens økonomiske krav knyttet til entreprenørens kontraktsbrudd, gjelder også brudd på kontraktsbestemmelser knyttet til:

- personell, jf. punkt 4.1
- ansatte og deres lønns- og arbeidsvilkår, jf. punkt 4.2
- rapportering i samsvar med skatteforvaltningsloven, jf. punkt 4.3
- språkkrav, jf. punkt 4.4

Dersom entreprenøren eller underentreprenører ikke etterlever nevnte bestemmelser kan byggherren iverksette følgende tiltak:

1. Fastsette kort frist for å bringe forholdet i samsvar med kontraktsbestemmelsen. Dersom forholdet ikke er rettet innen fristen løper dagmulkt som er 1 promille av kontraktssummen men ikke mindre enn 10 000 kr pr. hverdag. Mulkten løper til forholdet er brakt i samsvar med kontraktsbestemmelsen. Mulkt påløper for hver ulik kategori (punktene 4.1 - 4.4) kontraktsbruddene er knyttet til. Entreprenøren er tilsvarende ansvarlig for sine underentreprenører hvor kontraktsbrudd er konstatert.
2. Dersom fastsatt frist etter punkt 1 overskrides med mer enn 5 arbeidsdager kan byggherre i tillegg kreve at arbeidet omfattet av kontraktsbruddet stanses inntil forholdet er i samsvar med kontraktsbestemmelsen. Dersom byggherre anser kontraktsbruddet som en sikkerhetsrisiko, kan arbeidet for berørte arbeidere kreves stanset umiddelbart.
3. Dersom fastsatt frist etter punkt 1 overskrides med mer enn 10 arbeidsdager kan byggherre heve kontrakten i den grad forholdet kan anses som vesentlig mislighold iht. NS 8406 pkt. 29.

4.6. Særlige regler ved innleie

Se kap C4 pkt 7 og 7.1.

4.7. Krav om fast ansatte.

Se kap C4 pkt 5 og 5.1.

4.8. Krav om faglærte håndverkere.

Se kap C4 pkt 3 og 3.1.

5. Krav til bruk av lærlinger

Se kap C4 pkt 4 og 4.1.

6. Tillatelser, løyver og dispensasjoner

Entreprenøren må selv sørge for å skaffe seg nødvendige tillatelser, løyver og dispensasjoner for de maskiner, personell og utstyr som skal brukes til utførelse av kontraktarbeidet.

7. Midlertidige avtaler med grunneiere

Hvis entreprenøren inngår midlertidige avtaler med grunneiere i tilknytning til gjennomføring av kontraktarbeidet, skal byggherren informeres med kopi av avtalen før den trer i kraft.

8. Uttalelser til media

Generelt skal det henvises til byggherren om forhold vedrørende kontraktarbeidet. Entreprenøren skal ikke uttale seg til media om slike forhold uten på forhånd å ha konferert med byggherren.

9. Registrering i datasystem

I forbindelse med oppfølgingen av kontraktsarbeidet vil Vestland fylkeskommune registrere entreprenøren med kontaktperson, adresse og telefonnummer i byggherrens eget elektroniske verktøy. Opplysninger om sine registrerte data, kan entreprenøren få ved henvendelse til byggherren. Disse opplysningene blir ikke utlevert til andre.

10. Byggemøter (se NS 8406 pkt. 6)

Byggemøter holdes vanligvis hver 14. dag under ledelse av byggherren. Byggherren fører referat fra byggemøter. Referat sendes til partenes representanter innen 5 hverdager etter møtet.

Faste punkter på agendaen skal være:

- Organisasjon
- SHA
- Ytre miljø
- Kvalitetssikring
- Fremdrift
- Endringer
- Avvik

11. Oppstartmøte med tilhørende samhandlingsprosess

Samhandling skal gjennomføres før kontraktsarbeidet igangsettes. Partene skal sette av tilstrekkelig tid til dette. Agenda for samhandlingsmøte skal avklares og avtales i oppstartsmøte. Samhandlingen skal som minimum omfatte:

- 1) Personer, roller, samarbeid
  - Bli kjent
  - Samhandling som grunnlag for samarbeid i gjennomføringsfasen
  - Møtestruktur
  - Roller, ansvar og fullmakter
  - Kommunikasjon

- Avklare behov for ytterligere samhandling for enkelte og spesielle arbeidsoperasjoner
- 2) Gjennomgang av kontrakten
- Gjennomgang av prosjektspesifikke forutsetninger og rammebetingelser
  - Gjennomgang av sentrale arbeidsoperasjoner i kontraktsarbeidet
  - Entreprenøren presenterer sin kvalitetsplan
  - Entreprenøren skal legge frem fremdriftsplan
- 3) Helse, miljø og sikkerhet (SHA og YM)
- Agenda:
- HMS-ansvar i kontrakt - entreprenør og byggherre
  - SHA- og YM-krav i kontrakt og evt klimakrav (gjennomgang av krav samt dokumentasjon som skal leverast samt oppfølging)
  - Koordinator utførande (KU) sitt ansvar i kontrakt (SHA-plan, oversiktsliste etc)
- 4) Håndtering av tvister
- Gjennomgang av kontraktens tvisteløsningsmekanismer – kontraktens bestemmelser kapittel C2, pkt. 12 Samarbeidsmøter
  - Hvordan håndtere tvister av mellommenneskelig art
  - Rutiner for varsler og svar – håndtering som ikke bidrar til at uenighet eskalerer
  - Målsetting er at kun prinsipp saker skal komme til rettsvesenet

Dette skal gjennomføres uten at fordeling av ansvar og risiko i kontrakten endres i forhold til konkurransegrunnlaget.

Underentreprenører som det er inngått avtale med når samhandlingsprosessen gjennomføres, skal delta i denne.

Entreprenøren må i forbindelse med samhandlingen påregne deltakelse på separate møter med andre entreprenører i området i den grad arbeidet må koordineres.

For å dokumentere partenes enighet om gode og tjenlige rutiner for gjennomføring av kontraktsarbeidene, utarbeides det en skriftlig oppsummering som undertegnes av partene ved avslutning av samhandlingsprosessen. Samhandlingsdokumentet skal forankres i første byggemøte og senere være tema på samtlige byggemøter. Dokumentet suppleres og oppdateres ved behov etter at arbeidene er igangsatt.

Dokumentet skal forelegges og aksepteres av senere valgte underentreprenører, innleide arbeidstakere og utsendte arbeidstakere som forutsetning for deres engasjement i gjennomføringen av kontraktsarbeidene.

For denne kontrakten er det avsatt én dag til gjennomføring av samhandling regnet fra underskriving av kontrakten. Når partene er enige om det, kan samhandlingen avsluttes tidligere og kontraktsarbeidet startes. Tilsvarende kan partene bli enige om at samhandlingen forlenges.

Ved enighet mellom partene om forlengelse av samhandlingen, må det samtidig avklares om dette gir grunnlag for å avtale nye delfrister og ferdigstillelsesfrist.

Tidsbruk til samhandlingsmøte avregnes etter timepriser gitt i kapittel E4. Avregningen gjøres etter medgått tid fra møtestart på morgenen til avslutning av siste møte samme dag. Omforent timeforbruk til møteforberedelse honoreres etter de samme timesatser.

Kostnader til opphold og reiseutlegg dekkes av byggherren, men ikke høyere enn Statens satser. Kostnader til tidsbruk for reiser dekkes av den enkelte deltaker. Dette faktureres på egen faktura, og regnes ikke som endring.

Samhandling skal som hovedregel ledes av en prosjektuavhengig prosessleder fra Vestland fylkeskommune.

12. Samarbeidsmøter

For kontrakter med varighet mer enn 1 år skal det holdes samarbeidsmøte hver 3. måned det første året. I tillegg skal det holdes samarbeidsmøte når en av partene ber om slikt møte. Første møte skal holdes innen en måned etter at samhandlingen i tidligfase er avsluttet og kontraktsarbeidet igangsatt. Et sentralt tema i samarbeidsmøtene skal være gjennomgang av det som er nedfelt i samhandlingsdokumentet og de forhold som er avtalt og omforent. Ev. bekymringer knyttet til samarbeidsforhold og mulige tvister under utvikling skal også frembringes, protokolleres og tiltak skal drøftes og eventuelt iverksettes. Hvis forholdet mellom partene fungerer godt uten spesielle bekymringer knyttet til samarbeidsforhold, mulige tvister etc, kan hyppigheten av samarbeidsmøtene tas opp til vurdering etter det første året. Hyppigheten kan imidlertid ikke reduseres til mindre enn 2 møter pr år.

For kontrakter med varighet på inntil 1 år holdes det første samarbeidsmøtet innen en måned etter at samhandlingen er avsluttet og kontraktsarbeidet igangsatt. I tillegg skal det holdes samarbeidsmøte når en av partene ber om det og senest halvveis i kontraktsperioden.

I samarbeidsmøtene skal alltid representant(er) fra byggherrens og entreprenørens ledelse delta, i tillegg til partenes stedlige prosjektledelse. Underentreprenører som er engasjert ved tidspunkt for samarbeidsmøter, kan delta på møtet - eller deler av møtet - hvor dette er hensiktsmessig. Når en av partene vil nekte underentreprenør deltakelse på deler av et samarbeidsmøte, skal dette være saklig begrunnet.

13. Møter, faglige samlinger og kurs

Entreprenøren skal gjennomføre og delta på faglige møter og kurs som bestemt i kontrakten. I tillegg kan entreprenør og byggherre i samarbeid arrangere faglige samlinger.

Er ikke annet avtalt, dekker entreprenøren alle egne kostnader ved deltagelse på kurs, møter og samlinger.

14. Varsler og krav (se NS 8406 pkt. 7)

Varsel og krav skal gis på byggherrens fastsatte skjema.

Ved varsler skal det tas hensyn til hvor tidlig varselet bør være for at den annen part best mulig skal kunne ivareta sine interesser. Varselet skal også ha et slikt innhold at den annen parts interesser blir best mulig ivaretatt.

Varsel fra entreprenøren skal inneholde entydig merking, entreprenørens beskrivelse av avvik, entreprenørens dato og underskrift, samt rubrikker for byggherrens dato og underskrift for mottak, byggherrens kommentar, byggherrens dato og underskrift ved retur av kommentar til entreprenør.

15. Sikkerhetsstillelse (se NS 8406 pkt. 8)

15.1. Entreprenørens sikkerhetsstillelse

Entreprenøren skal for egen regning stille sikkerhet for sine kontraktsforpliktelser, herunder forsinkelsesrenter og inndrivelsesomkostninger ved mislighold. Entreprenøren skal stille sikkerhet før kontraktsarbeidene start og ikke senere enn 28 dager etter at kontrakt er inngått. Se for øvrig A3 pkt. 3.

Sikkerhet skal stilles av bank, forsikringsselskap eller annen kredittinstitusjon som godkjennes av byggherren. Sikkerhet stilles på Standard Norges Byggblankett 8406 B, *Formular for entreprenørens sikkerhetsstillelse i utførelsestiden og i reklamasjonstiden*.

Som sikkerhet aksepteres også garantibeløpet plassert på sperret konto til fordel for byggherren. Renter tilfaller entreprenøren.

For arbeidsfellesskap skal sikkerhet stilles på vegne av arbeidsfellesskapet, ikke de enkelte deltakende firmaer.

15.2. Byggherrens sikkerhetsstillelse

Byggherren stiller ikke sikkerhet.

16. Forsikring (se NS 8406 pkt. 9)

Entreprenøren skal levere byggherren kopi av forsikringsbevis før kontraktarbeidene start og ikke senere enn 28 dager etter at kontrakt er inngått.

Byggherren skal oppdateres med kopi ved endringer og fornyelse av forsikringsbevis.

17. Kvalitetssikring (se NS 8406 pkt. 11)

17.1. Generelle krav

Entreprenøren skal utarbeide en kontraktspesifikk kvalitetsplan som beskriver prosesser, prosedyrer og tilhørende ressurser som skal anvendes av hvem og når for å oppfylle kravene i kontrakten. Entreprenøren skal overlevere kvalitetsplan til byggherren før kontraktarbeidene kan påbegynnes. Byggherren kan nekte oppstart av aktiviteter hvor ikke tilstrekkelig arbeidsprosedyre eller arbeidsbeskrivelse foreligger, eller hvor entreprenøren ikke etterlever kontraktens krav til kvalitetssikring.

17.2. Kvalitetsplan

Kvalitetsplanen skal være så enkel og kortfattet som mulig og ikke være i strid med bestemmelsene i NS-ISO 9000-serien. Kvalitetsplanen skal vise entreprenørens systematiske ivaretagelse både av kvalitet og HMS. Kvalitetsplanen skal dekke alle arbeidsoperasjoner og minst inneholde følgende:

Organisasjonsplan	Organisasjonsplan skal gi oversikt over nøkkelpersoner på kontrakten samt kort stillingsbeskrivelse for lederfunksjonene, deres ansvar, og fullmakter og formelle kontaktlinjer.
-------------------	--

Kontrollplan	<p>Kontrollplan skal omfatte prosesser for overvåking, måling, analyse og forbedring som er nødvendig for</p> <ul style="list-style-type: none"> • å bevise overensstemmelse for produktet • å sørge for overensstemmelse for systemet for kvalitetssikring • kontinuerlig å forbedre virkningen av systemet for kvalitetssikring <p>Kontrollplan for arbeidene skal minimum vise prosess eller arbeidsoperasjon, kontraktsmengde, prøveomfang, krav og toleranser og ansvarlig for kontrollen.</p> <p>Kontrollplanen skal videre inneholde rubrikker for kontrollresultat og godkjenning og utsjekking for de enkelte prosessene, henvisning til avviksmeldingsnummer samt merknader.</p>
Arbeidsprosedyrer	<p>Arbeidsprosedyrer skal dokumentere at arbeidsoperasjonene er gjennomtenkt og planlagt slik at alle kvalitetskrav kan overholdes.</p>
Avviksbehandling	<p>Det skal etableres prosedyre for avviksbehandling. Avviksbehandlingen skal sikre kontinuerlig forbedring gjennom korrigerende og forebyggende tiltak, sikre overensstemmelse med krav og byggherrens aksept ved utbedring av avviket, samt dokumentere eventuelle endringer i forhold til planene.</p>
Dokumentbehandling	<p>Entreprenøren skal ha et system for dokumentbehandling som sikrer at alle nødvendige opplysninger tilflyter rette vedkommende.</p> <p>Det skal kunne kontrolleres og dokumenteres at det alltid arbeides etter gjeldende modeller, tegninger og dokumenter. Det skal kunne dokumenteres at det alltid arbeides etter gjeldende stiknings- og maskinstyringsdata, modeller, tegninger og dokumenter.</p>

17.3. Dokumentasjon og rapportering

17.3.1. Generelle bestemmelser

Dokumentasjon på at kontraktens kvalitetskrav er oppfylt, skal leveres byggherren fortløpende. Eventuelle avvik skal tydelig fremgå av entreprenørens kvalitetsdokumentasjon.

For hver kalendermåned skal entreprenøren levere en statusrapport. Statusrapporten skal foreligge innen syv dager etter hvert månedsskifte.

Entreprenørens månedlige rapportering fritar ikke entreprenøren fra kontraktens varslingsregler.

Månedsrapporten skal minimum inneholde:

- 1) Sammendrag (hovedsaker i rapporten)
- 2) Status organisering, bemanning og maskinressurser – herunder underentreprenører
  - Lærlingeandel
  - Gjennomført kontroll av lønns- og arbeidsvilkår
  - Bemanningsplaner og histogrammer som viser faktisk mot opprinnelig planlagt
  - Maskinoversikt og histogram som viser faktiske maskintimer mot opprinnelig planlagt
  - Underentreprenører
- 3) Status SHA og ytre miljø
  - Statistikk - skade (personskade (H1, H2, F), miljøskade (M), RUH-frekvens + avfall + forbruk
  - Utfyllende beskrivelse av hendelser (personskade, miljøskade) og tiltak som er satt i gang
  - HMS-fokus i prosjektet i forrige periode og fokus neste periode
- 4) Status kvalitet
  - Utførelse
  - Dokumentasjon
- 5) Status fremdrift
  - Utførte arbeider, herunder hovedmengder
  - Detaljert fremdriftsplan for arbeid neste måned (hvis ikke annet er avtalt)
  - Oppnådd fremdrift holdt opp mot gjeldende plan
  - Oppdatert overordnet fremdriftsplan.
  - Dersom reell fremdrift avviker fra planlagt skal entreprenøren redegjøre for årsak, eventuelle konsekvenser, og hvilke tiltak som vil iverksettes.
- 6) Status avvik fra kontraktens krav
  - Oversikt over innmeldte avvik, status på avviksbehandling
- 7) Status eventuelle risikoforhold
  - Kritiske elementer og/eller avklaringer
- 8) Status over avsluttede og ikke-avsluttede saker (kravsoversikt)
- 9) Bilder og annen dokumentasjon
  - Status på endelig dokumentasjon (som bygget og FDV)
  - Fotografier av byggeaktiviteter

Innmålinger og registreringer

Innmålinger og registreringer utføres i henhold til håndbok R110 samt håndbok R761 Prosesskoden

Innmålingsdata som dokumenterer kvalitet på utførelsen, utførte mengder samt avvik eller endringer i forhold til prosjekterte løsninger skal fortløpende sammenstilles med prosjekterte modeller og presenteres i programvare/web-løsning. Byggherren skal kunne se på eller laste ned dokumentasjonen ved behov.

Som utført-dokumentasjon

Entreprenør skal levere «som utført» -dokumentasjon i henhold til teknisk beskrivelse, prosess 11.3 Innmåling og 11.5 Sluttdokumentasjon.

Kvalitetskrav

Dokumentasjonen skal utarbeides og leveres i henhold til kvalitetskrav gitt i Statens vegvesens håndbøker og andre styrende dokumenter det refereres til i kontrakten.

Dataformat

Dokumentasjonen skal leveres Vestland fylkeskommune på digital form. Dokumentasjonen leveres på programvarens originalformat (det vil si det dataformatet som programvaren normalt lagrer data på), og på et åpent, standardisert format. Se håndbok R110 Modellgrunnlag.

Koordinatreferansesystem

Prosjektet geometri, registrert (innmålt) geometri og annen stedfestet (koordinatbestemt) dokumentasjon, skal leveres i prosjektets vedtatte koordinatreferansesystem, se håndbok R110 Modellgrunnlag. Prosjektets vedtatte koordinatreferansesystem finnes i kontraktens kapittel D.

Organisering av objekter i 3D-modeller

Objekter i prosjekterte modeller og registrerte objekter gis navn og egenskaper i henhold til Statens vegvesens håndbøker. For de fleste modelltyper er det laget UML-modeller som viser hvilke objekttyper som kan inngå i modeller og hvilke egenskapsdata de kan ha, se R110 Modellgrunnlag

Katalogstruktur

Ved levering av data i katalogstruktur benyttes «Generelle regler for levering av dokumentasjon», som angitt i håndbok R110 Modellgrunnlag.

Filnavn

Datafiler skal navngis etter regler i håndbok R110 Modellgrunnlag.

Opplysninger om dokumentasjonen

All dokumentasjon skal ha opplysninger (metadata) som identifiserer hvilket prosjekt den tilhører, hvem som har utarbeidet den med mer, som angitt i håndbok R110 Modellgrunnlag.

Dokumentasjonstyper

Se håndbok R110 for definisjon av dokumentasjonstyper som benyttes i vegprosjekter.

17.3.2. Sjekklist

Kvaliteten på utførelsen skal dokumenteres ved sjekklist. Entreprenøren utarbeider sjekklisten. Sjekklisten skal inneholde plass for kontrollsignatur og skal undertegnes av den person som har utført kvalitetssikringsarbeidet samt entreprenørens ansvarlige representant. Entreprenøren skal fremlegge kopi av sjekklist ved viktige milepæler, før videre arbeider kan startes. Kopi kan kreves oversendt byggherren fortløpende for alle arbeider.

Sjekklist skal utfylles med måleverdier og dokumentere krav gitt i kontrakten, samt inneholde verdiene i kravene i kontrakten.

17.3.3. Avviksmelding

Fastsatt skjema Avviksmelding skal brukes.

17.4. Arbeider med bruer, ferjekaier og andre bærende konstruksjoner**17.4.1. Kvalitetssystem**

For bruer, ferjekaier og andre bærende konstruksjoner skal den del av entreprenørens organisasjon som har ansvar for disse arbeidene ha et kvalitetssystem som er i samsvar med kravene i NS-EN ISO 9001:2015 «Ledelsessystemer for kvalitet - Krav».

Kvalitetssystemet med tilhørende planer skal være innført i organisasjonen ved kontraktarbeidens start. Systemet skal omfatte alle bruarbeider med tilhørende produkter som entreprenøren har ansvar for.

17.4.2. Spesielle kompetansekrav

Kravene gjelder arbeider med bruer, ferjekaiar og andre bærende konstruksjoner som portaler, støtemurer, kulverter, mv. og kommer i tillegg til øvrige kompetansekrav som stilles for utførelse av de aktuelle arbeidene. Kompetansekrav utover forskrifter er bl.a. nedfelt i relevante standarder, ev. med nasjonale tillegg.

Konstruksjoner i grunnen (peler, støttevegger, etc.)

Arbeider for konstruksjoner i grunnen skal ha en faglig leder med nødvendige teoretiske kunnskaper og praktisk erfaring i de aktuelle arbeider og problemstillinger som kjennetegner norske grunnforhold. En arbeidsleder (bas) med tilsvarende kompetanse skal kontinuerlig følge arbeidene på byggeplass, og sørge for at kvalitetssikring og dokumentasjon blir gjennomført. Riggfører/boreoperatør skal ha nødvendig kompetanse og erfaring for utførelse av arbeidene. Dokumentasjon av kompetanse (CV) for ovennevnte nøkkelpersonell skal forelegges byggherren før arbeidene starter.

Kompetansekrav stilles for bergforankringsleder og for bergforankringsformann i henhold til NS-EN 1537, kapittel 1.7 og Norsk betongforenings publikasjon 14.

Bruer, ferjekaiar og andre bærende konstruksjoner.

Dykkere skal ha dykkerbevis etter "Forskrift om utførelse av arbeid" som dekker den dykkeaktiviteten som skal utføres, og ha gyldig helseerklæring. Alle virksomheter som utfører dykkeoperasjoner har plikt å registrere seg hos Arbeidstilsynet.

Stålkonstruksjonsarbeidere skal ha bestått fagprøve. Ikke utlærte stålkonstruksjonsarbeidere som utfører arbeid på stålkonstruksjoner, skal stå under direkte tilsyn av kvalifisert personell.

Alt sveisearbeid skal ledes av sveisekoordinator med tilfredsstillende kvalifikasjoner og som har erfaring med sveiseoperasjoner de skal overvåke, som angitt i NS-EN ISO 14731 og tabell 14 og 15 i NS-EN 1090-2. Bare sveisere som kan fremlegge gyldig sveisesertifikat etter NS-EN ISO 9606-1 kan delta i sveisearbeidet. Sveiseoperatører skal være godkjent i henhold til NS-EN ISO 14732. Det kreves godkjenning for posisjoner som det aktuelle arbeidet krever.

Personell som utfører sveiseinspeksjon, skal være kvalifisert etter NS 477 eller tilsvarende anerkjent norm.

Personell som utfører ikke-destruktiv kontroll, skal være sertifisert i henhold til NS-EN ISO 9712 eller tilsvarende. Sertifiseringsnivå er avhengig av arbeidet som skal utføres, men skal være i nivå II for operatører og nivå III for personell som utarbeider prosedyrer og som har et overordnet ansvar for kontrollarbeidet.

Alt personell som utfører overflatebehandling skal ha «Fagbrev for maskin- og industrimaler» eller kunne dokumentere tilsvarende kompetanse.

Personer som er ansvarlige for inspeksjon av overflatebehandling skal være sertifisert som FROSIO inspektør nivå III, NACE overflatebehandlingsinspektør nivå III eller ICorr inspektør nivå III.

17.5. Bestemmelser for asfaltarbeider

17.5.1. Krav til kompetanse hos nøkkelpersonell og arbeidslag

Nøkkelpersonell skal ha erfaring fra gjennomføring av asfaltarbeid på trafikkert veg. Kompetanse, erfaring og gode samarbeidsevner skal dokumenteres med CV og referanser. Med nøkkelpersonell menes ansvarlig for daglig administrasjon av kontraktsarbeidene, kontraktsleder (driftsleder), leggebass, ansvarlig for teknisk kvalitetskontroll og ansvarlig for arbeidsskilting. Minimum to medarbeidere på hvert arbeidslag for asfaltlegging skal ha fagbrev som asfaltør. Dokumentasjon på at kravene til kompetanse er oppfylt, skal leveres senest 1 uke etter kontraktsinngåelse.

17.5.2. Krav til dokumentasjon

Tabellen under viser en oppsummering av krav til ”teknisk dokumentasjon” fra entreprenøren (inkludert entreprenørkontrollen i driftsfasen) som angitt i konkurransegrunnlaget og Dokumentasjon og kontroll av asfalt (Statens vegvesen Rapport nr. 1084 – heretter betegnet som rapport nr. 1084). Tabellen angir type dokumentasjon, tidspunkt for når dokumentasjonen kreves og referanser til utdypende tekst om dokumentasjonskravet.

Med mindre annet er angitt i kap. D1.3 Spesiell beskrivelse skal entreprenørens prøvningsfrekvens for sammensetning av ferdig asfalt baseres på prøvningsfrekvens Y som angitt i Tillegg A i NS-EN 13108-21

Tabell 1. Krav til teknisk dokumentasjon, verksblandet asfalt

Dokumentasjon	Tidsfrist for dokumentasjon til byggherre	Referanse
Kvalitetsplan	Senest 2 uker før oppstart på veg	C2 pkt. 17.2 og Rapport nr. 1084 kap. 2.2
Detaljert fremdriftsplan	Senest 2 uker før oppstart	
Dokumentasjon av EPD - Miljødeklarasjon for asfalt	Sammen med tilbudet på tilbudstidspunktet	C2 punkt 30.5
Kvalitet på tilslagsmaterialer	Senest 2 uker før oppstart på veg	C2 pkt. 17.5.2.4 og N200 kap. 4.10.3
Kvalitet på tilslagsmaterial > 4 mm <i>1 prøve per 10 000 tonn, min. 1 per år: LA og A_N:</i>	Løpende (innen en måned etter at prøve er tatt ut)	Rapport nr. 1084 kap. 2.5.2

<i>1 prøve per måned: FI og andel knuste korn</i>		
Bindemiddelkvalitet Vegbitumen og PMB	Ved første gangs bruk i sesongen	N200 kap. 4.10.1 og Rapport. 1084 kap. 2.5.2
Bindemiddelkvalitet <i>1 prøve per 300 tonn: penetrasjon, K&R eller viskositet</i> <i>Hver leveranse: Inspeksjon av leveranse, temperaturmåling</i>	Dokumentasjon av protokollerte data: på anmodning (innen 1 uke)	Rapport nr. 1084 kap. 2.5.2
Dokumentasjon	Tidsfrist for dokumentasjon til byggherre	Referanse
PMB: dok av lagringsstabilitet	Fortløpende, hver 200 tonn produsert PMB minst en gang per måned.	C2 punkt 17.5.2.3
Vedheftningsmidler	Før anvendelse	N200 kap. 4.9.2
Fiber, avrenning	Senest 2 uker før oppstart	N200 kap. 4.9.1.4
Resirkulert asfalt		N200 kap. 4.10.4
Produksjonskontrollsertifikat	Senest 2 uker før oppstart på veg	Rapport nr. 1084 kap. 2.5.2
Rapport proporsjonering Typeprøvingsrapport	Senest 2 uker før oppstart	Rapport nr. 1084 kap. 2.3 og vedlegg 2

Kontrollgrunnlag	Senest 2 uker før oppstart på veg	C2 punkt 17.5.2.5, N200 kap. 4.9.1.3 og Rapport nr. 1084 kap. 2.3.2
Oppstartskontroll massesammensetning	Senest 1 uke etter gjennomføring	Rapport nr. 1084 kap. 2.4.2
Oppstartskontroll utlegging og komprimering	Senest 1 uke etter gjennomføring	C2 punkt 17.5.2.6
Komprimeringsplan, uten valseprogram	Før oppstart	N200 kap. 4.2.4.2 og Rapport nr. 1084 kap. 2.4.4
Komprimeringsplan, inkl. valseprogram	Senest 1 uke etter gjennomføring	N200 kap. 4.2.4.2 og Rapport nr. 1084 kap. 2.4.4
Prøvedekker	Før videre arbeid	Rapport nr. 1084 kap. 2.4.5

Oppstartskontroll i OCL C	Før videre arbeid	Rapport nr. 1084 kap. 2.4.6
Opplæring av transportpersonell	Før oppstart	Rapport nr. 1084 kap. 2.6.1
Dokumentasjon av transportkapasitet	Før oppstart av kontraktspunkt	Rapport nr. 1084 kap. 2.6.4 4
Produksjonsdata fra asfaltverk	På forespørsel ¹⁾	Rapport nr. 1084 kap. 2.4.2
Rapportering av produksjonens OCL-nivå	Senest 2 uker før oppstart på veg og senest 1 uke etter at OCL endres.	NS-EN 13108-21 Tillegg A og Rapport nr. 1084 vedlegg 5
Dokumentasjon	Tidsfrist for dokumentasjon til byggherre	Referanse
Asfaltens massesammensetning	Innen 1 uke etter prøveuttak	NS-EN 13108-21 og Rapport nr. 1084 kap. 2.4.2, kap. 2.4.6 og kap. 3.2
Asfalttemperatur ved utlegging Føres inn i leggerappen	Som for krav til leggerapport	N200 kap. 4.9.5.1 og Rapport nr. 1084 kap. 2.7.6.1
Daglig forbruk utlegging føres inn i leggerappen	Som for krav til leggerapport	Rapport nr. 1084 kap. 2.7.6.1
Leggerapport	En uke etter at kontraktspunktet er utført, avvik rapporteres umiddelbart.	C2 punkt 17.5.2.8 og Rapport nr. 1084 kap. 2.7.6.1
Jevnhet og kanter målt med rettholt, føres inn i leggerappen	Som for krav til leggerapport	D1 pkt. 2.4.3 og pkt. 2.4.4 N200 tabell 4.2.2.2-1
Densitet og hulrom Måling senest 1 uke etter legging	Innen 3 uker etter måling	Rapport nr. 1084 kap. 2.7.6.4
Dokumentasjon av jevn fremdrift	Som for krav til leggerapport	Rapport nr. 1084 kap. 2.7.3 og kap. 2.7.6.2

Dokumentasjon av komprimeringsutførelse	Hvis krav: senest 1 uke etter utført	Rapport nr. 1084 kap. 2.7.4 og kap. 2.7.6.4
Dokumentasjon av homogenitet ved IR-skanning	Hvis krav: senest 1 uke etter utført	Rapport nr. 1084 kap. 3.3.3
Tiltak ved utførelse under ugunstige værforhold	Planlegging: før iverksetting Resultater fra ekstra kvalitetsoppfølging: senest 1 uke etter utført.	Rapport nr. 1084 kap. 3.3.3

17.5.2.1. Frister for dokumentasjon

Prøvningsfrekvens for sammensetning av ferdig asfalt skal være kode Y som angitt i Tillegg A i NS-EN 13108-21.

Følgende dokumentasjon skal være overlevert byggherren minst 2 uker før start på asfaltering:

- Kvalitet på tilslagsmaterialer inklusive filler (CE-merking, ytelseserklæring, dokumentasjon av spesielle krav etc.)
- Kontrollgrunnlag (tidligere kalt masseresept/arbeidsresept)
- Typeprøvningsrapport
- Produksjonsanleggets samsvarsnivå - OCL (Operating Compliance Level)
- Egenskaper til PMB samt dokumentasjon på at deformasjonsegenskapene er forbedret ved modifisering av bindemiddelet og er tilfredsstillende for aktuell bruk.

Lagringsstabilitet på PMB skal dokumenteres fortløpende.

Dersom produksjonsanleggets samsvarsnivå - OCL (Operating Compliance Level) endres skal dette dokumenteres senest 1 uke etter at endringen har skjedd.

Leggerapport skal inneholde informasjonen som etterspørres i skjema angitt i Statens vegvesens rapport nr. 882. Leggerapportene skal overleveres daglig mens asfaltarbeider pågår og senest 1 uke etter at det aktuelle asfaltarbeidet er ferdig.

Asfaltens massesammensetning skal dokumenteres fortløpende iht. Statens vegvesens rapport nr. 882, og være overlevert byggherren innen 1 uke etter prøveuttak.

All øvrig dokumentasjon i henhold til Statens vegvesens rapport nr. 882 skal være overlevert byggherren innen 4 uker etter at det aktuelle asfaltarbeidet er avsluttet.

17.5.2.2. Masseresepter (arbeidsresepter)

Masseresepter (arbeidsresepter) skal angis på vegvesenets standardiserte skjema og inneholde alle opplysninger som er krevd for de aktuelle massetypene, i henhold til håndbok N200 og Statens vegvesens rapport nr. 670. Resepten skal inneholde informasjon om massens

fullstendige betegnelse, nummeret på produksjonskontrollsertifikatet, samt de to siste sifre i årstall for sertifikatets utstedelse.

For slitelag og bindelag skal toleransegrenser for korngraderingen for en enkeltprøve i henhold til Statens vegvesens rapport nr. 670, tegnes inn på massereseptene.

Entreprenøren kan benytte en framstillingsmåte med bruk av skummet bitumen som muliggjør lavere produksjonstemperatur. Entreprenøren må orientere byggherren om sitt valg. Nærmere avtale gjøres i byggemøte. Byggherren kan på saklig grunn si nei til asfalt produsert etter denne metoden.

17.5.2.3. Polymermodifisert bitumen, PMB

For modifiseringer ved tilsetning i kontinuerlige prosesser som forhindrer separat kontroll av bindemiddelet, skal forbedring av deformasjonsegenskapene dokumenteres med egnet prøvingsmetode for asfaltmassen i et prøveprogram som strekker seg over hele perioden for asfaltlegging i kontrakten.

Bindemiddelets egenskaper dokumenteres iht. metodene i tabell 651.3 i håndbok N200 med penetrasjon, mykningspunkt, kraftduktilitet, elastisk tilbakegang og lagringsstabilitet. Denne dokumentasjonen skal ikke være eldre enn ett år.

Entreprenøren skal dokumentere at alt bindemiddel oppfyller kravet til lagringsstabilitet ved prøving av hver 200 tonn produsert PMB minst en gang pr. måned. Disse prøveresultatene skal fortløpende oversendes til byggherren. Entreprenøren skal i tillegg yte bistand til å ta ut stikkprøver av bindemiddel når byggherren finner dette nødvendig.

17.5.2.4. Tilslagsmaterialer

Dokumentasjon av steinmaterialenes egenskaper skal i tillegg til kontrollgrunnlaget inngå i typeprøvingsrapporten for asfaltmassen. Dokumentasjonen skal følge reglene for produksjonssertifisering etter system 2+, jf. krav i NS-EN 13043. Dette gjelder alle sorteringer som inngår i asfaltproduksjonen, inklusive filler. Dokumentasjonen skal sendes byggherren min. 2 uker før oppstart på veg.

17.5.2.5. Kontrollgrunnlaget

Fremleggelse av kontrollgrunnlaget skal dokumentere kvaliteten på materialene, vise at entreprenør har gjort nødvendige forberedelser og proporsjonering, sannsynliggjøre at han evner å produsere asfalten innenfor de fastsatte kravene til materialer og sammensetning, og være et omforent grunnlag for eventuelle trekk dersom kontroll viser avvik i sammensetning. Se også Håndbok N200 Vegbygging kap. 4.7.1.1.3 og Dokumentasjon og kontroll av asfalt (Rapport nr. 1084) kap. 2.3.2.

Byggherrens eventuelle merknader til kontrollgrunnlaget skal fremgå av referat fra byggemøte. Fremleggelse av kontrollgrunnlaget, og byggherrens eventuelle merknader til denne, innebærer ikke at ansvaret for kvalitet på det ferdige dekket overføres til byggherren.

Kontrollgrunnlaget skal angis på vegvesenets standardiserte skjema og inneholde alle opplysninger som er krevd for den aktuelle massetypen, i henhold til håndbok N200

Vegbygging og Dokumentasjon og kontroll av asfalt (Rapport nr. 1084). Kontrollgrunnlaget skal inneholde informasjon om massens fullstendige betegnelse, produksjonssted, samt kontrollgrunnlagstnummer og kontrollgrunnlagsdato. Med mindre annet er avtalt, skal kontrollgrunnlaget angi kontraktsnummeret. Dersom det innen en enkelt kontrakt planlegges å bruke flere kontrollgrunnlag for samme masstype, skal det opplyses om hvilke kontraktpunkter det enkelte kontrollgrunnlag gjelder for.

Toleransegrenser for korngraderingen for en enkeltprøve skal være angitt i kontrollgrunnlaget, som skal forelegges byggherren senest 2 uker før oppstart på veg.

17.5.2.6. Oppstartskontroll

Oppstartskontrollen skal for massesammensetningen gjennomføres som beskrevet i Dokumentasjon og kontroll av asfalt (Rapport nr. 1084) kapittel 2.4.

Oppstartskontrollen for utlegging skal utføres innenfor de første 200 meter av leggingen for en utleggerbredde, og ha følgende omfang:

- Densitet og hulrom, minimum 4 målinger/borkjerner. Dette gjelder kun når planlagt tykkelse er 60 kg/m² eller mer.
- Visuell vurdering av overflatestruktur (åpne/fete partier) og om det er nødvendig med justeringer av valsearbeid eller massesammensetning.
- Visuell vurdering av ev. separasjon, særlig i lassbyttesoner, og om det bør gjøres endringer av arbeidsrutiner.

Bestemmelsen gjelder ved legging av bindlag og slitelag på underlag som er frest eller rettet opp. For Ab- og Ska-masser skal entreprenøren gjennomføre oppstartskontroll ved start på ny kontrakt og for hvert nytt kontrollgrunnlag innenfor en og samme kontrakt. Oppstartskontrollen skal utføres av kvalifisert personell.

Resultater fra oppstartskontrollen skal forelegges byggherren senest 1 uke etter at oppstartskontrollen ble foretatt.

Dersom det i kap. D1.3 Spesiell beskrivelse er angitt at oppstartskontrollen skal gjennomføres ved legging av prøvedekker, skal dette gjennomføres som beskrevet i Dokumentasjon og kontroll av asfalt (Rapport nr. 1084) kap. 2.4.5.

Dersom det i kap. D1.3 Spesiell beskrivelse er krav om valseprogram, skal dette gjennomføres som beskrevet i Dokumentasjon og kontroll av asfalt (Rapport nr. 1084) kapittel 2.4.4.

17.5.2.7. Etterkontroll

Byggherren kan iverksette etterkontroll ved mistanke om at kvalitetskrav til asfalten ikke er oppfylt. Regler for etterkontroll er gitt i Teknologirapport 2505.

Dersom det avdekkes avvik i forbindelse med etterkontrollen belastes entreprenøren alle kostnader knyttet til denne. I motsatt fall belastes kostnadene byggherren. Dersom det på noen kontrollstrekninger avdekkes avvik mens andre ikke har avvik, deles kostnadene mellom entreprenøren og byggherren etter andelen kontrollstrekninger med og uten avvik.

17.5.2.8. Leggerapporter

Dersom annet ikke er avtalt, skal entreprenøren rapportere utførte arbeider daglig på fylkets standardiserte leggerapport, se også Dokumentasjon og kontroll av asfalt (Rapport nr. 1084). Resultatene skal være byggherren i hende innen 1 uke etter at arbeidene på kontraktspunktet er avsluttet. Eventuelle avvik i forhold til spesifikasjonene med forslag til tiltak skal rapporteres skriftlig til byggherren umiddelbart.

Angivelse av produksjonssted for asfalt til det enkelte kontraktspunkt og leggedato skal være angitt i de daglige leggerapporter og i overensstemmelse med kontrollgrunnlaget, se Dokumentasjon og kontroll av asfalt (Rapport nr. 1084).

17.5.2.9. Vektkontroll

All masse skal veies før utkjøring fra produksjonssted eller lager.

Det vil ikke bli betalt for transport av større last enn det som er lovlig i henhold til forskrift om bruk av kjøretøy med tilhørende vedlegg hvor motorvognens og tilhengerens tillatte vakter begrenses av aksellasttabellen (tabell 1), kjøretøyvekttabellen (tabell 2) og tillatte vakter etter vognkort. Entreprenøren skal sørge for at slik transport ikke faktureres.

Byggherren og andre offentlige kontrollører skal ha fri og uhindret adgang til asfalanleggets vekt(er). De vakter som brukes, forutsettes å være justert og oppsatt på forskriftsmessig måte.

17.5.3. Reklamasjonskontroll

Byggherren kan iverksette reklamasjonskontroll ved mistanke om at kvalitetskrav til asfalten ikke er oppfylt. Regler for reklamasjonskontroll er gitt i Statens vegvesens rapporter nr. 882.

Dersom det avdekkes avvik i forbindelse med reklamasjonskontrollen belastes entreprenøren alle kostnader knyttet til denne. Dette inkluderer kostnader for sperring, prøveuttak, laboratorieanalyser og rapportering av resultater. I motsatt fall belastes kostnadene byggherren. Dersom det på noen kontrollstrekninger avdekkes avvik mens andre ikke har avvik, deles kostnadene mellom entreprenøren og byggherren etter andelen kontrollstrekninger med og uten avvik.

17.5.4. Trekk ved avvik fra kontraktens krav til kvalitet**17.5.4.1. Generelt**

Trekk i form av sanksjon er ikke begrensende for byggherrens håndtering av mangler i henhold til NS 8406 punkt 27.

Alle tiltak for utbedring av feil og mangler skal være godkjent av byggherren på forhånd. Hvis en kontroll medfører at dekket skal fjernes, eller at det inngås en avtale mellom byggherre og entreprenør om at dekket skal fjernes, skal entreprenøren dekke kostnaden for nødvendig oppmerking og ev. fresing (nedfresing av linjer eller forsterket vegoppmerking).

Ved utbedring av mangler skal tidligere trekk tilbakebetales dersom disse manglene har sammenheng med parametere det tidligere er gjort trekk for.

17.5.4.2. Trekk for kvalitetsavvik

Generelt

For avvik fra krav til korngradering, bindemiddelinnhold og hulrom gjelder bestemmelsene om trekk i oppgjøret i dette kapittel som en presisering av NS 8406 punkt 27.3.

Trekk baseres i hovedregelen på etterkontroll beskrevet i Teknologirapport 2505, hvor kontrollenheten angitt i tabell 4.2 rettes til 600 m². Bestemmelsen gjelder alle bituminøse lag. Trekk gis for hvert lag. For lag som bygget opp med flere utlegginger gis trekk enkeltvis for utleggingene og forholdsmessig etter hvor stor gjennomsnitts andel av den totale lagtykkelsen utleggingen utgjør.

Trekk regnes ut i prosent av fakturert beløp for prosessen inkludert avgifter. Beregningen gjøres etter følgende formel:

$$TRB = (TP/100) \cdot TFBL \cdot TF$$

hvor

TRB = trekkbeløp (kr)

TP = trekkprosent, se tabeller under for hver parameter

TFBL = fakturert beløp inklusive avgifter for prosessen

TF = trekkfaktor, areal med trekk dividert med totalt areal representert ved fakturert beløp for prosessen

Areal med trekk er normalt 600 m². Dersom trekk gis for et lag med mindre areal enn 600 m² benyttes det faktiske areal.

Ved avvik på de enkelte parametre innenfor det som er angitt som øvre grense i den enkelte trekktabell (tabellene 1 til 5) beregnes trekk på grunnlag av totalt fakturert beløp inklusive avgifter for det laget som har avvik, dvs. at eventuelle kostnader for underliggende lag (oppretting, fresing etc.) holdes utenfor.

Ved avvik på flere parametre vil trekkbeløpene bli summert. For å unngå at det trekkes på parametre som varierer i sammenheng med hverandre, skal det trekkes på maksimum 2 av parametrene korngradering, bindemiddelinnhold og hulrom.

Manglende heft til underlaget

Områder med manglende heft til underlaget skal utbedres og er ikke gjenstand for trekk. Metode for å avdekke manglende heft er angitt i Teknologirapport 2505.

Avvik i friksjon

Krav til friksjon er angitt i håndbok N200 punkt 650.92. Områder med utilfredsstillende friksjon skal utbedres før trafikkpåsetting og er ikke gjenstand for trekk.

Avvik i korngradering

Ved avvik fra krav til korngraderingen foretas trekk i oppgjøret. Avvik fra krav beregnes på grunnlag av midlere verdi for gjennomgang på sikt avhengig av øvre siktstørrelse i massen, se tabell 1. Byggherren bestemmer hvilket av siktene som skal legges til grunn for vurderingen. Størrelsen på trekket er gitt i tabell 2.

Tabell 1 Sikt hvor kravoppfyllelsen skal vurderes

Øvre siktstørrelse (mm)	Sikt hvor avviket skal registreres (mm)			
	Øvrige masser	Ska	Ma	Ag
8,0	4,0 og 2,0	4,0 og 2,0	4,0 og 2,0	4,0 og 2,0
11,2	8,0 og 4,0	8,0 og 2,0	8,0 og 4,0	8,0 og 2,0
16,0	11,2 og 8,0	11,2 og 2,0	11,2 og 4,0	11,2 og 2,0
22,4	16,0 og 11,2			16,0 og 2,0

Tabell 2 Trekksatser ved avvik fra krav til korngradering

Avvik utover toleransegrensen for enkeltverdi (%-poeng)	Trekk (%)
0,1 - 3,0	5
3,1 - 6,0	10
6,1 – 10,0	30

*) Toleransegrenser i henhold til Statens vegvesens rapport nr. 670, kapittel 6.2.

Avvik i hulrom

Ved avvik fra krav til hulrom foretas trekk i oppgjøret.

Grunnlaget for å vurdere oppfyllelsen av krav er analyse av borkjerner. Hvis enkeltmålinger for hulrom overskrider eller underskrider tillatt variasjonsområde, foretas trekk over vedkommende strekning etter satser som vist i tabell 3 og 4. Bestemmelsen gjelder alle dekketyper med unntak av drengasfalt, Da.

Tabell 3 Trekksatser ved overskridelse av hulromskrav

Overskridelse utover toleransegrensene for enkeltverdi (%-poeng)	Trekk (%)
0,1 - 1,0	5
1,1 - 2,0	10
2,1 - 4,0	30
4,1 – 5,5	50

*) Toleransegrenser i henhold til Statens vegvesens rapport nr. 670, kapittel 6.3.

Tabell 4 Trekksatser ved underskridelse av hulromskrav

Underskridelse utover toleransegrensene for enkeltverdi (%-poeng)	Trekk (%)
0,5 – 1,0	5
> 1	10

*) Toleransegrenser i henhold til Statens vegvesens rapport nr. 670, kapittel 6.3.

Avvik i bindemiddelinnhold

Ved avvik fra krav til bindemiddelinnhold foretas trekk i oppgjøret. Grunnlaget for å vurdere oppfyllelsen av krav er middelerdi for bindemiddelinnhold i uttatte prøver. Størrelsen på trekket er gitt i tabell 5.

Tabell 5 Treksatser ved avvik fra krav til bindemiddelinnhold

Underskridelse utover toleransegrensen for enkeltverdi (%-poeng)	Trekk (%)
0,10 – 0,34	5
0,35 – 0,54	10
0,55 – 0,74	20
0,75 – 0,90	30

*) Toleransegrenser i henhold til Statens vegvesens rapport nr. 670, kapittel 6.1.

17.6. Bestemmelser for elektroarbeider – Elektriske anlegg

Elektriske anlegg omfatter elektriske lavspenningsinstallasjoner inklusive føringsveier, reserve- og nødstrømsanlegg, fordelinger, ekomanlegg og maskiner.

17.6.1. Elektriske lavspenningsinstallasjoner

Elektriske anlegg skal planlegges, prosjekteres, bygges, driftes og vedlikeholdes i henhold til NEK400 eller NEK EN 60364-serien.

Dette gjelder også endringer av eksisterende anlegg.

17.6.2. Fordelinger

Fordelinger skal være utført i henhold til relevante deler i NEK 439-serien eller NEK EN 61439-serien.

17.6.3. Ekomanlegg

Ekomanlegg omfatter nett for elektronisk kommunikasjon og skal planlegges, prosjekteres, bygges, driftes og vedlikeholdes i henhold til NEK700-serien.

Dette gjelder også endringer av eksisterende anlegg.

17.7. Elektriske utstyr og maskiner

Maskiner skal utføres i henhold til NEK EN 60204-1. Risikovurdering av maskiner skal bygge på prinsippene i NS-EN ISO 12100.

Kabelføringer og termineringer som utføres lokalt ved sammenstilling av maskiner skal utføres av registrerte elektroentreprenører etter montasjeanvisning fra maskinleverandør.

18. Bruk av underentreprenør (se NS 8406 pkt. 12)

Alle avtaler entreprenøren har med underentreprenører skal inneholde de samme bestemmelsene som anvendt i denne kontrakt om arbeidets utførelse, forhold på arbeidsstedet og utførelse ved underentreprise.

Bestemmelser om bruk av underentreprenør gjelder også for virksomhet som leier ut personell.

Der entreprisen utføres av et arbeidsfellesskap (leverandørgruppe), gjelder denne bestemmelsen for den enkelte deltaker i arbeidsfellesskapet.

Underleverandører behandles kontraktsmessig på samme måte som underentreprenør.

Entreprenøren plikter å gi byggherren informasjon om underentreprenørens økonomi, finansielle stilling, kapasitet og teknisk kompetanse, inklusive dokumentasjon på registreringer (Brønnøysundregisteret, autorisasjon for arbeid etc.) som er nødvendig for at byggherren skal kunne vurdere spørsmål om godkjennelse.

Videre skal entreprenøren klarlegge om valgte underentreprenører vil utføre alt arbeid selv, eller om disse planlegger ytterligere ledd under seg. Ytterligere ledd begrenses til ett ledd med mindre annet er spesielt avtalt med byggherren. Det kreves ikke saklig grunn for at byggherre skal nekte å inngå slik avtale. Alle former for innleie av personell regnes som eget ledd i denne bestemmelsen.

Entreprenør og underentreprenør skal fylle ut inntakskontroll-/innregistreringsskjema i byggherrens HMS-system (HMSREG). Skjema omhandler blant annet SHA og lønns- og arbeidsvilkår og videreføring av kontraktens krav til neste ledd. Arbeid som skal utføres av underentreprenører kan ikke startes opp før inntakskontroll-/innregistreringsskjema er skriftlig godkjent av byggherre.

Brudd på entreprenørens plikt til å levere skjema for inntakskontroll i HMSREG gir byggherren rett til å kreve at entreprenøren erstatter vedkommende firma. Eventuelle økonomiske krav fra underentreprenører eller omkostninger for øvrig som følge av heving av avtaler med underentreprenører i denne forbindelse, skal bæres av entreprenøren.

Entreprenøren skal kreve skatteattester i alle underliggende entrepriseforhold ved inngåelse av kontrakter i tilknytning til oppdrag som overstiger en verdi på 500 000 kroner eksklusive mva. Dette gjelder ikke virksomhet som foretar utleie av personell. Brudd på entreprenørens plikt til å kreve skatteattester gir byggherren rett til å kreve at entreprenøren erstatter vedkommende firma med underentreprenør som kan fremlegge skatteattester. Eventuelle økonomiske krav fra underentreprenører eller omkostninger for øvrig som følge av heving av avtaler med underentreprenører i denne forbindelse, skal bæres av entreprenøren.

Entreprenøren skal i tillegg fremlegge fullmakt for innhenting av utvidet skatteattest fra alle sine underleverandører, jf. kap. B2 punkt 3.3.

Byggherren kan trekke tilbake godkjenning av underentreprenør dersom det er saklig grunn.

19. Spesielle krav i fremdriftsplanen (se NS 8406, pkt. 17)

Entreprenøren skal levere detaljert fremdriftsplan senest to uker etter kontraktsignering. Entreprenøren foreslår og byggherren bestemmer detaljeringsgrad. Arbeidene kan ikke påbegynnes før slik fremdriftsplan foreligger.

Fremdriftsplanen skal til enhver tid vise entreprenørens reelle plan for utførelse og ferdigstilling av arbeidene. Milepæler, tidskritiske avhengigheter og aktiviteter som innebærer risiko skal blant annet fremgå. Oppdatert fremdriftsplan som både viser reelt oppnådd fremdrift

og videre planlagt reell fremdrift, skal leveres byggherren innen 15. hver måned fra og med andre kalendermåned etter oppstart.

Entreprenøren skal levere 6-ukersplan og detaljert fremdriftsplan som må oppdateres til byggemøter. Dette kommer i tillegg til hovedfremdriftsplan.

20. Byggherrens ytelser

20.1. Grunnforhold (se NS 8406, pkt. 18.1)

Rapporter og eventuell beskrivelse skal gi entreprenøren grunnlag for egne vurderinger av grunnforholdenes betydning for entreprenørens arbeid. Entreprenøren skal også vurdere hvorvidt det er behov for supplerende grunnundersøkelser.

Entreprenøren kan ikke påberope at de virkelige forhold avviker fra det entreprenøren hadde grunn til å regne med, med mindre det foreligger vesentlig avvik. Dersom det foreligger et slikt avvik, behandles avviket i henhold til NS 8406, pkt. 18.2.

For geologiske rapporter gjelder:

Rapport består av en faktadel og en tolkningsdel. Faktadelen gir entreprenøren grunnlag for egne vurderinger av grunnforholdenes betydning for entreprenørens arbeid. Tolkningsdelen er byggherrens vurdering av grunnforholdene basert på de foretatte undersøkelsene.

20.2. Tidspunkt for byggherrens ytelser

Byggherrens ytelser vil være fordelt over hele byggetiden. Entreprenøren kan ikke kreve tidligere levering enn det som er nødvendig, og normalt ikke tidligere enn 1 mnd. før utførelse av arbeidsoperasjonen med mindre det er inngått særskilt avtale med byggherren.

21. Tidligere ferdigstillelse eller overskridelse av ferdigstillellesfristen

21.1. Tidligere ferdigstillelse eller overskridelse av ferdigstillellesfristen

Ved overskridelse av tidsfrister angitt i kap. A3 Orientering om kontrakten eller kap. D1.3 Spesiell beskrivelse gjelder følgende dagmulfter:

- overskridelse av delfrister: 20 000 kr pr. hverdag for hvert kontraktspunkt
- overskridelse av sluttfrister: 20 000 kr pr. hverdag for hvert kontraktspunkt

Tidsfrister som er avtalt i byggemøter, og som ikke overholdes, utløser dagmulkt på 10 000 kr pr. hverdag.

Ved tidligere ferdigstillelse enn kontraktsfestet kan entreprenøren ikke nekte byggherren å overta anlegget.

Ved overskridelse av ferdigstillellesfristen vil det bli krevd en dagmulkt kr 40 000 kr pr hverdag.

Akseptert forlengelse av én delfrist medfører ikke tilsvarende eller annen forlengelse av senere frister uten at dette uttrykkelig fremgår av entreprenørens krav om fristforlengelse og byggherrens aksept. Dagmulkt for overskridelse av en delfrist fortsetter å løpe også om andre, senere dagmulktbelagte delfrister overskrides.

21.2. Forsering (se NS 8406 pkt. 21)

Før forsering etter NS 8406 pkt. 21 første ledd iverksettes, skal byggherren varsles med angivelse av hvilke forseringstiltak som planlegges og hva forseringen antas å ville koste. Entreprenøren har ikke krav på dekning til forsering ved unnlatt eller for sen varsling.

22. Byggherrens rett til å pålegge endringer (se NS 8406 pkt 19.1)

Byggherren kan pålegge entreprenøren endringer inntil 20% netto tillegg til kontraktssummen.

23. Priser (se NS 8406 pkt. 23)**23.1. Generelle bestemmelser**

Prisene skal være i norske kroner.

Prisene skal inkludere alle kostnader for utførelse av arbeidet, herunder kostnader til arbeidsvarsling, trafikkavvikling og alle nødvendige sikkerhetstiltak. Prisene skal også inkludere eventuelt svinn, undermål, overmasser o.l., løpende driftsutgifter (vannavgift, fortausavgift, havneavgift, renovasjon o.l.) som er knyttet til entreprenørens produksjon.

Prisene skal inkludere kostnader tilknyttet øvrige krav og kontraktsbestemmelser som ikke nødvendigvis er relatert til egen prosess i konkurransegrunnlaget, eksempelvis:

- utarbeidelse av faseplaner, fremdriftsplaner og øvrige planer
- oppfølging, inspeksjoner, kontroll, dokumentasjon og rapportering
- ivaretagelse av helse, miljø og sikkerhet
- deltakelse i møter, faglige samlinger, kurs

23.2. Prisregulering (se NS 8406, pkt. 23.1)

Endringer i prisnivå etter tilbudsfristens utløp, gir rett til tillegg til eller fradrag fra kontraktens priser.

Endringsbeløpet for avregningsperioden beregnes etter formelen:

$$e = A \times (T / T_0 - 1)$$

A = Summen av avdragsnotaer for avregningskvartalet basert på kontraktens priser (eksklusive merverdiavgift) og uten fradrag for eventuelt lån eller forskudd og innestående beløp.

I verdien for A inkluderes også tilleggsnotaer for utført arbeid basert på kontraktens prisgrunnlag. Eventuell kontraktsmessig justering av riggekostnader (generalomkostninger) på grunn av mengdejustering tas ikke med i verdi for A.

T₀ = Indekstallet for det kvartalet tilbudsfristens utløp faller i.

T = Indekstallet for avregningskvartalet.

Verdi av T og T₀ beregnes ut fra Statistisk Sentralbyrås «Byggekostnadsindeks for veganlegg, drift og vedlikehold av veger, delindeks for asfaltering av veger».

Regulering for bindemiddelinnhold

Regulering av bindemiddelinnhold gjelder kun slitelagsmasser av Ab, Ska og Agb. Tilbud på asfaltarbeider med varm, verksblandet slitelagsmasse skal baseres på et nivå som ligger 0,3 prosentpoeng over minimum bindemiddelinnhold som beskrevet i Håndbok N200 Vegbygging. Dersom kontrollgrunnlagets bindemiddelinnhold (tilsiktet utgående sammensetning) er forskjellig fra angitt bindemiddelinnholdet i tilbudet, skal dette i kontrakten pr. tonn asfalt justeres med minimum kr 4,50,- pr. 0,1% endring i bindemiddelinnhold for slitelagsmasser av Ab, Ska og Agb. Dersom tilbyder ønsker høyere pris for justering av bindemiddelinnhold angis dette i E3.

Faktisk benyttet bindemiddelinnhold må dokumenteres. Dokumentasjon som skal legges til grunn er entreprenørens driftskontroll, utskrift fra verk, samt byggherrens stikkprøvekontroll. Oppgjør foretas etter at kontrakt er gjennomført ut fra faktisk benyttet og dokumentert bindemiddelinnhold.

24. Fremdriftsbetaling og fakturering (se NS 8406 pkt. 23.3)**24.1. Fremdriftsbetaling**

Entreprenøren skal utarbeide forslag til faktureringsplan. Faktureringsplan er å forstå som en periodisert oversikt over planlagt produksjon i henhold til vedtatt fremdriftsplan. Planen skal godkjennes av byggherren som grunnlag for entreprenørens fakturering og byggherrens budsjettering. Faktureringsplanen skal endres når det skjer endring i fremdriftsplanen som har betydning for fakturering.

24.2. Fakturering

Entreprenøren kan ikke kreve avdrag av kontraktssummen for det som er tilført byggeplassen av materialer og varer før de er innbygget med mindre det er egne prosesser i kapittel D1 som tilsier oppgjør før innbygging, jf. NS 8406, pkt. 23.3.

Byggherren plikter å betale innen 30 dager etter at han har mottatt faktura, se LOV- 1976- 12- 17-100 Lov om renter ved forsinket betaling, § 2.

For de deler av utførelsen som ikke senere lar seg kontrollmåle, og entreprenøren ikke har varslet byggherren i tide, kan entreprenøren bare kreve oppgjør for slike mengder som byggherren måtte forstå har medgått, jf. NS 8406, pkt. 23.3.

Er ikke annet avtalt, vil måling og annen dokumentasjon i strid med kontraktens krav og måleregler ikke gi rett til betaling for utført arbeid. Der det mangler måleregler, skal måling foretas i overensstemmelse med den ved kontraktsinngåelse gjeldende versjon av Statens vegvesens håndbok R761 Prosesskoden. Har heller ikke denne anvendelige måleregler, skal måling skje i henhold til allment aksepterte oppmålingsregler.

Entreprenøren skal fortløpende levere delmålebrev eller annen tilstrekkelig dokumentasjon for utførte mengder, som dokumentasjon på at det utførte er i samsvar med det som faktureres.

Entreprenøren skal videre som grunnlag for delmålebrev eller annen tilstrekkelig dokumentasjon for utførte mengder, ha utført nødvendige oppmålinger.

For prosesser som er avsluttet eller der det er fakturert for mer enn 35 % av kontraktsmengden uten at delmålebrev eller annen tilstrekkelig dokumentasjon for utførte mengder er levert, vil byggherren holde tilbake fakturert beløp på disse prosessene.

Til faktura for regningsarbeider skal det vedlegges timelister godkjent av byggherren.

Fakturering skal skje elektronisk. For elektronisk fakturering vises det til følgende:

<https://www.vestlandfylke.no/om-oss/sendefaktura-til-vestland/>

For å kunne behandle en faktura må den være merket med følgende informasjon:

- Fakturaadresse
- Tilsettnummer til byggherrens representant eller byggeleder (*i «Deres referanse»*)
- Sted
- Kontraktsnummer

Faktura skal i tillegg inneholde prosjektnummer som meddeles fra byggherren ved hver konkrete delbestilling.

Faktura skal også sendes byggherren på elektronisk format ihht NS3459:2012 – Norsk standard for elektronisk utveksling av data. Fakturering skal skje med angivelse av prosesskode, stedkode og ev. elementkode.

Av hensyn til regnskapsføring kreves at entreprenøren vedlagt hver avdragsnota og sluttnota leverer oppdatert «Konteringsbilag for entreprenørfaktura».

Endringer skal faktureres enkeltvis slik at hver endring faktureres i egen faktura. Ved endringsarbeider og regningsarbeider av lengre varighet kan entreprenøren kreve avdrag på grunnlag av det som er utført, men ikke oftere enn hver måned. Ved fakturering i henhold til endringsordre skal endringsordren vedlegges fakturaen.

25. Regningsarbeider (se NS 8406 pkt. 23.4)

Byggherren kan alltid styre utførelsen av regningsarbeid.

Regningsarbeid skal avtales skriftlig før arbeidet påbegynnes med mindre annet er avtalt. Entreprenøren plikter å varsle byggherren når regningsarbeid starter.

Regningsarbeider gjøres opp etter medgåtte timer for mannskap og maskiner.

Timeprisene for mannskap og maskiner (se kapittel E4) skal inkludere alle entreprenørens utgifter samt påslag til dekning av indirekte kostnader, risiko og fortjeneste. Hver enkelt timesats for mannskap og maskiner skal gjenspeile de faktiske kostnadene for hver etterspurt timesats.

Det betales bare for effektive timer med avrunding til 0,5 time.

Det betales ikke for ventetid, transport, maskinstell og reparasjon.

Eventuell prisregulering foretas iht. gjeldende bestemmelser.

Timepriser mannskap

Timepriser for entreprenørens egne og innleide mannskap inkluderer verneutstyr, håndverktøy og bærbart utstyr som strømaggregat, motorsag o.l.

Tillegg for overtidsarbeid skal ikke honoreres uten at dette på forhånd er godkjent av byggherren.

Timepriser maskiner

For byggherrens innleie av entreprenørens egne og innleide maskiner, betales i henhold til entreprenørens liste over maskintimepriser.

For ventetid som skyldes byggherrens forhold betales 50 % av de oppgitte timepriser for maskiner eksklusiv fører. Førerlønn settes lik timepris for mannskap.

Maskiner som benyttes, men som ikke er prissatt på entreprenørens liste over maskintimepriser, avregnes etter den pris som er oppgitt på den maskin som ligner mest, eventuelt med en middelvei mellom priser for lignende maskiner på listen.

Materialer

Medgåtte materialer innkjøpt av entreprenøren, betales i henhold til faktura fra materialleverandør fratrukket eventuelle rabatter med 10 % tillegg for administrasjon og fortjeneste. Det skal kun beregnes påslag eller tillegg i ett ledd.

Byggherrens rett til innsigelse

Selv om byggherren ikke innen 14 dager etter at han mottok oppgavene over arbeidstid og materialforbruk har fremsatt skriftlig innsigelse, er retten til å fremsette innsigelser i behold dersom entreprenøren ved avregningen ikke har overholdt reglene i NS 8406 pkt. 23.4.

26. Sluttoppgjør (se NS 8406, pkt. 25)

Viser sluttoppgjøret, etter fradrag for arbeider som ikke er utført på kontraktens prisgrunnlag, en økning på mer enn 10 % av kontraktssummen, reguleres kontrakten som følge av økte generelle omkostninger. Entreprenørens generelle omkostninger tillegges i så fall 10 % av utført arbeid over 10 % av kontraktssummen. Dette vederlaget beregnes etter følgende formel:

$$V = 0,1 (S - 1,1K)$$

der:

V = Vederlag for økte generelle omkostninger (kr)

S = Sluttsum for utført arbeid (kr). Her medtas kun utførte arbeider basert på kontraktens prisgrunnlag, herunder regningsarbeider basert på kontraktens prisgrunnlag.

K = Kontraktssum (kr)

27. Tvisteløsning

27.1. Minnelige løsninger

Twister mellom partene om kontraktsforholdet bør søkes løst i minnelighet.

Håndtering av tvister mellom kontraktspartene, skal prinsipielt løses, eller avklares for framtidig løsning, på lavest mulig nivå (prosjektnivå) og skal da forankres i byggemøte. Hvis en ikke kommer til enighet om løsning av saken på prosjektnivå, innenfor en tidsramme på 3 måneder etter at saken er fremmet, skal saken løftes til samarbeidsmøte hvor byggherrens og entreprenørens ledelse deltar, i tillegg til partenes stedlige prosjektledelse.

Hvis samarbeidsmøtet heller ikke fører til en løsning av saken kan det, dersom partene er enige om det, bringes inn en ekspert med nødvendig erfaring og kompetanse for å ta stilling til tvistespørsmålet og komme med forslag til hvordan saken kan løses. Utvelgelse av ekspert skjer ut fra navngitt(e) person(er) som har påtatt seg denne rollen, og som partene har blitt enig om, og som hentes fra Norsk Meklingscenter.

Som grunnlag for sin vurdering av saken, skal den oppnevnte eksperten motta et kort, skriftlig, innlegg fra hver av partene innen 5 dager. Innlegget skal ha vedlagt den dokumentasjon partene vil påberope seg. Hvis nødvendig kan eksperten innhente mer informasjon fra partene, enten ved å avholde et møte, eller ved å be om ytterligere skriftlig dokumentasjon eller forklaring.

Eksperten skal gi et skriftlig råd til hvordan tvisten kan løses, innen 14 dager fra all informasjon er innhentet. Rådet skal være begrunnet og legges frem i et samarbeidsmøte hvor representant(er) fra byggherrens og entreprenørens ledelse deltar, i tillegg til partenes stedlige prosjektledelse, for endelig beslutning.

Kostnader forbundet med bruk av ekspert skal deles likt mellom partene.

27.2. Tvisteløsning

Enhver tvist mellom partene om kontraktsforholdet som ikke løses i minnelighet, avgjøres ved ordinær rettergang.

Anleggsstedets verneting skal være verneting for alle søksmål som måtte utspringe av kontrakten.

27.3. Parter i tvister

Fylkesveg

For tvister som gjelder fylkesveg og som entreprenøren vil forfølge ved klage eller søksmål, er vedkommende fylkeskommune ved fylkesordføreren rett part. Det samme gjelder søksmål som vedkommende fylkeskommune måtte ha mot entreprenøren.

28. Helse, miljø og sikkerhet (HMS) - generelt

Med HMS menes her summen av ivaretagelse av både sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA) samt ivaretagelse av ytre miljø (YM). Disse behandles temavis nedenfor.

Entreprenøren skal drive et systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid, jf. forskrift av 6. desember 1996 nr. 1127 om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften).

Byggherrens forpliktelser følger av forskrift om sikkerhet, helse og arbeidsmiljø på bygge- eller anleggsplasser (byggherreforskriften).

Alle avtaler med underentreprenører skal inneholde bestemmelser om arbeidets utførelse, forhold på arbeidssstedet, oppfølging og rapportering som anvendt i denne kontrakten.

Byggherren utpeker SHA-koordinator innenfor sin byggherreorganisasjon. SHA-koordinator er «koordinator» etter byggherreforskriften.

Entreprenøren skal uten ugrunnet opphold informere byggherren dersom Arbeidstilsynet eller andre tilsynsmyndigheter har foretatt kontroll eller gitt pålegg om å stoppe arbeidet, utbedre systemfeil eller liknende som gjelder gjennomføring av kontraktarbeidet.

29. Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø

29.1. Risikovurdering og plan for helse, miljø og sikkerhet

Før kontrahering utarbeider byggherren en SHA-plan (plan for sikkerhet, helse og arbeidsmiljø) for kontrakten. Denne skal til enhver tid være oppdatert og være tilgjengelig og kjent for entreprenøren. Planen skal lagres på felles WEB-hotell. I tillegg kan den være i utskrevet format.

Risikovurdering i SHA-plan skal bygge på restrisikorapport fra tidligere fase.

Entreprenøren skal sørge for at SHA-planen er kjent hos alle arbeidsgivere og enmannsbedrifter. Arbeidsgivere skal informere sine arbeidstakere, herunder innleide, om planen.

Entreprenøren skal utføre risikovurdering med utgangspunkt i byggherrens risikovurdering i SHA-plan. Entreprenøren skal også vurdere om det er andre risikoforhold enn de byggherren har beskrevet som kan være av betydning, og disse skal meldes byggherren så snart som mulig.

Entreprenøren skal levere informasjon fra sitt internkontrollsystem som er relevant for byggherren, som risikovurderinger, sikker jobbanalyser og annen aktuell informasjon.

Entreprenøren skal utarbeide en plan og tiltaksbeskrivelser for håndtering av risikofylte arbeider.

Entreprenøren skal sørge for at det finnes arbeidsinstruks for aktiviteter som medfører særlig fare for liv og helse. Statens vegvesen har utarbeidet instruks, som i håndbøker. Disse skal følges med mindre entreprenørens egne instruks er strengere enn Statens vegvesen sine.

Arbeidsinstrukser skal forelegges byggherren senest en uke før oppstart av de aktuelle arbeidsoppgavene. Hvilke vurderinger som er gjort skal kunne fremlegges skriftlig. Entreprenøren kan ikke påberope fremleggelse for byggherren som begrensende for sine forpliktelser etter dette punktet. Arbeidsinstrukser for risikoutsatte arbeidsoperasjoner skal oppbevares hos entreprenør. Den enkelte virksomhet skal oppbevare alle aktuelle arbeidsinstrukser, gjennomgå og informere alle aktuelle arbeidstakere om hvordan disse arbeidsoppgavene utføres på en sikker måte.

Sikker jobbanalyse skal skje så tett opp til utførelse som mulig og involvere de som deltar i arbeidet, og signeres av disse.

29.2. HMS-kort

Alle som utfører arbeid på anleggsplassen under denne kontrakten, skal lett synlig bære HMS-kort som er utstedt av Arbeidstilsynet.

Byggherre kan bortvise personer uten gyldig HMS-kort.

Ved unntak skal personens identitet bringes på det rene, sammen med annen dokumentasjon som gir grunnlag for unntak.

Med unntak menes:

- Nyansatte og ansatte som bytter arbeidsgiver og kan fremvise en ordrebekreftelse fra utgiver av HMS-kortet
- Personer på tiltak fra NAV som kan fremvise en bekreftelse fra NAV
- Elever som har praksis som kan fremvise en bekreftelse fra skole
- Flyktninger med introduksjonsprogram som kan fremvise en bekreftelse fra kommune
- Utenlandske arbeidstakere på engangs kortvarige arbeidsoppdrag, dersom det kan fremvises kopi av RF 1199 eller utskrift fra Altinn.no hvor lengde av oppdrag fremgår
- Ferievikarer som kan fremvise dokumentasjon på arbeidsforholdets lengde.

Se også kap C4 punkt 1.1 og 1.3.

29.3. Føring av oversiktsliste

Byggherren skal til enhver tid ha oversikt over alle som utfører arbeid på arbeidsstedet. Mannskapsliste skal registreres før oppstart av arbeidet i byggherren sitt HMS-system - HMSREG.

Personer som leverer varer, og andre som i kortere perioder befinner seg innenfor arbeidsområdet uten å delta i kontraktsarbeidet, omfattes ikke av disse bestemmelsene.

Se også kap. C4 punkt 1.2 og 1.3.

29.4. Hovedbedrift og samordningsansvar

Med mindre virksomhetene på anlegget bestemmer noe annet, er entreprenøren hovedbedrift med ansvar for samordningen av de enkelte virksomheters helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i henhold til arbeidsmiljøloven og internkontroll forskriften.

Den person som ivaretar samordningsansvaret klarlegges i samhandlingsfasen, og navnet tas med i SHA-planen.

Entreprenør har ansvaret for inntakskontroll på byggeplassen. Dette ansvaret kan ikke delegeres. Ved inntakskontrollen skal det som minimum foretas en utsjekk av nødvendig dokumentasjon eksempelvis kompetansebevis og sertifikater for maskinførere, byggebransjens HMS-kort, lovpålagt HMS-opplæring. Det skal gis informasjon om SHA-planen, samt resultatet av samhandlingsprosessen.

Dersom byggherrens egne arbeidstakere i perioder oppholder seg innenfor kontraktens naturlige arbeidsområde, er entreprenøren ansvarlig for samordning av verne- og miljøarbeidet.

Dersom det oppstår tilfeller med flere samtidige entrepriser på samme sted, vil en av entreprenørene i de aktuelle entreprisene bli utpekt til hovedbedrift etter Arbeidsmiljøloven og Internkontrollforskriften. Dette innebærer at hovedbedriften sørger for at det tas hensyn til andre virksomheter på eller i nærheten av bygge- eller anleggsplassen.

Det kan avtales, og skal i så fall dokumenteres, at en annen av byggherrens kontraktsparter midlertidig utpekes til hovedbedrift for et avtalt tidsrom.

Byggherren sender inn forhåndsmelding til Arbeidstilsynet senest en uke før arbeidene starter. Entreprenøren skal sørge for at forhåndsmeldingen, med ajourført oversikt over alle virksomheter, til enhver tid henger oppe godt synlig på bygge- eller anleggsplassen.

29.5. Besøkende til anleggsområdet

Den som mottar besøk er ansvarlig for å varsle byggherre og hovedbedrift før de får adgang til bygge- og anleggsområdet. Vedkommende er ansvarlig for at besøkende er gjort kjent med sikkerhetsregler samt bruk av verneutstyr etc.

Alle besøkende til bygge- og anleggsområdet skal følge kravene til personlig verneutstyr.

29.6. Opplæring og kompetanse

Entreprenøren skal sørge for at det gis opplæring i risiko og helsefarer ved utførelse av kontraktarbeidet.

Entreprenøren skal utarbeide instruks og om nødvendig gi opplæring i bruk av personlig verneutstyr.

Kvalifikasjoner og gjennomført opplæring skal dokumenteres. Slik dokumentasjon skal være tilgjengelig for hovedbedrift.

Følgende krav til dokumentert opplæring gjelder for alle som utfører arbeid på kontrakten:

1. Sikkerhetsopplæring tilpasset kontrakten
2. Kurs i henhold til håndbok N301 Arbeid på og ved veg, vedlegg 2 Opplæring
  - 2.1 Kurs for alle som skal utføre arbeid på veg
  - 2.2 Kurs for ansvarshavende
  - 2.3 Kurs i manuell trafikkdirigering for de som dirigerer
3. Grunnleggende førstehjelpskurs med praktisk øvelse i hjerte- og lungeredning

Dokumentasjon på opplæring i førstehjelp har en gyldighet på fem år. For øvrig opplæring hvor gyldighetstid ev. ikke framgår av dokumentasjonen, er gyldighetstid fem år.

29.7. Arbeidstid

Byggherren skal til enhver tid holdes orientert om arbeidstidsordninger og vaktplaner som benyttes. Alle arbeidstakere som skal utføre arbeid som inngår i disse planene, skal underlegges samme krav til arbeidstid. Dette gjelder også arbeid som utføres av enmannsbedrifter, arbeidstakere i ledende stillinger og arbeidstakere i særlig uavhengig stilling som utfører kontraksarbeid.

Arbeidstidsordninger godkjent av Arbeidstilsynet eller fagforening med innstillingsrett, skal umiddelbart sendes byggherren sammen med forsvarlighetsvurdering.

Det er ikke tillatt å ta i bruk en arbeidstidsordning før ordningen er formelt godkjent.

29.8. Arbeidsvarsling

Arbeidsvarsling skal utføres i overensstemmelse med Statens vegvesens håndbøker N301 Arbeid på og ved veg og R511 Sikkerhetsforvaltning av vegtunneler.

Entreprenøren skal sørge for at arbeidsvarslingsplan utarbeides og sendes til Statens vegvesens skiltmyndighet for godkjenning.

Entreprenøren skal utpeke ansvarlig for varslingen. Iverksatt og utført arbeidsvarsling skal i hvert tilfelle dokumenteres av entreprenøren.

Arbeidet skal foregå på en slik måte at trafikken forbi arbeidsområdet blir opprettholdt samtidig som arbeidernes og alle trafikantgruppers sikkerhet blir ivaretatt. Eventuell stengning skal ikke skje uten samtykke fra byggherren.

29.9. Personlig verneutstyr og vernetøy

Entreprenør skal utarbeide instruks for personlig verneutstyr og vernetøy, og gi opplæring i bruk.

Alle som utfører arbeid i kontraktsområdet skal minimum nytte hjelm, verneklede (overdel og bukse) og vernesko.

Vernehanskar og vernebrille skal være tilgjengelig og nyttast ved behov, eller ved dei arbeidsoperasjonar som risikovurdering og rutine skildrar. Både hanskar og brille skal være tilpassa gjeldande arbeidsoperasjon.

Entreprenør har ansvar for å gjennomføre risikovurdering og stille krav til verneutstyr for de arbeidsoppgåver som inngår i kontraktsarbeidet.

Vernetøy som blir nytta skal vere ihht EN ISO 20471 (synbarhet).

Vernetøy som blir nytta skal ha synbarhet minimum klasse 3 på overkropp og minst klasse 1 på bukse. Piratbukse klasse 1 kan nyttast når det ikkje er fare for brann- eller andre typar skadar.

Godkjent hjelm skal nyttast (NS-EN397), og hakestropp skal nyttast ved enkelte risikofylte arbeidsoperasjonar som til dømes ved arbeid i høgda.

Godkjente vernesko skal nyttast. Det er ikkje tillate med vernetresko eller klogger.

Godkjent hørslevern skal nyttast ved støy over 80 dB.

Alt verneutstyr skal vere CE-merka.

Tilrådingane i EBA og Sfs BA sine bransjetilrådingar for standard verneutstyr til bruk i asfaltkontrakter og drift- og vedlikeholdskontraktar ([link](#)) skal sjåast på som kontraktskrav, og følgast av entreprenøren.

Hovudbedrift skal til alltid ha ekstra hjelmar, synlighetsoverdel (til dømes vestar, jakke) og vernesko for besøkande tilgjengeleg i kontraktsområdet. I dei tilfella der det er nødvendig med ekstra verneutstyr eller anna utstyr, skal dette stillast til disposisjon for besøkande.

Omvisning for eksterne

Besøkende skal følge kravene til verneutstyr og vernetøy for området de skal besøke. Kravene til verneutstyr og synbarhetsbukse kan fravikes for besøkende når det er iverksatt tiltak som fjerner aktuell risiko. Vurdering og tiltak dokumenteres.

29.10. Kjemiske produkter

Det skal brukes kjemiske produkter som er så lite helse- og miljøskadelige som mulig. Entreprenøren skal utarbeide rutiner som sikrer substitusjonsplikten og korrekt håndtering av alle kjemiske produkter som skal benyttes, fra inntransport fra underleverandør, mottak, håndtering og intern transport, lagring, uttak fra lager og bruk.

Entreprenøren skal ha sikkerhetsdatablad for de kjemiske produkter som blir oppbevart eller brukt. Oversikten skal være ajourført.

Sikkerhetsdatablad for de kjemikalier som er i bruk skal være tilgjengelig på brukerstedet. Verneombudet skal ha tilgang til et ajourført stoffkartotek for sitt ansvarsområde.

29.11. Sikring av arbeidsstedet

Hovedbedriften skal innarbeide rutiner som sikrer at uønskede hendelser ikke skjer på grunn av arbeider som omfattes av denne kontrakten. Det skal tas spesielt hensyn til barn, naboer og myke trafikanter.

29.12. Orden og renhold

Rengjøring av utstyr skal kun skje på en måte og på et sted som ikke utsetter trafikanter, naboer, arbeidere eller andre for fare eller er til sjanse eller skade for omgivelsene.

29.13. Vernerunder

Entreprenøren skal gjennomføre vernerunder minst en gang hver 14. dag i kontraktsperioden. Byggherren skal ha innkalling til vernerunder og skal ha anledning til å delta på disse. Byggherren skal ha kopi av alle protokoller fra slike vernerunder.

Entreprenøren skal innen 5 hverdager etter at vernerunden er gjennomført, oversende referatet til byggherren.

29.14. Merking og kontrollrutiner

Alt teknisk utstyr som kreves å være CE-merket, skal være merket. Alt sertifikatpliktig utstyr skal være sertifisert og kontrollert iht. gjeldende bestemmelser og være utstyrt med oblat og dokumentasjon for årlig kontroll. Alle samsvarserklæringer, sertifikater, kontroll- og instruksjonsbøker skal foreligge før utstyret tas i bruk, og fremlegges på forespørsel eller kontroll.

29.15. Kompetansekrav for ledebilsjåfører og trafikkdirigenter

Ledebilsjåfører og trafikkdirigenter skal ha:

- Arbeidsvarslingskurs type 1
- Arbeidsvarslingskurs type 3
- Dokumentert praktisk førstehjelpskurs, minimum 3 timer
- Dokumentert grunnopplæring brannvern, minimum 4 timer

Førstehjelpskurs og grunnkurs brannvern sammen skal inneholde:

- Grunnleggende brannteori
- Brannårsaker og forebyggende tiltak
- Varsling
- Redde liv og verdier
- Slökkemidler og slökkeutstyr
- Brannskader
- Slukkeøvelse med skumapparat og brannteppe
- Kjeden som redder liv
- Varsling, medisinsk nødtelefon
- Opptreden på skadested
- Pasientundersøkelse
- HLR – praktisk hjerte-/lunge-redning
- Fremmedlegemer
- Transport av syke og skadde inkludert båresurring
- Akutte sykdommer, astma, hjerteinfarkt, hjerneslag, diabetes, epilepsi
- Skader og ulykker, brudd, blødning, fallskader, el-skader og indre skader

29.16. Spesielle krav knyttet til sikkerhet, helse og arbeidsmiljø

Maskiner som arbeider i område der det er fare for gjenstående udetonert sprengstoff, skal være utstyrt med tryggleiksglas i henhold til EN-standardar EN-1063 og EN-13123. Fareområde vil spesielt være der det forekjem bergrensk, pigging, utlasting i skjæring, i grøft eller ved stuff.

Opplisting over er ikkje uttømmende. Kravet gjeld og maskiner som nyttast der operatør vert utsett for fare i form av glasseksponeringsflater mot fareområde for udetonert sprengstoff.

For å forebygge skader på grunn av eksponering for helseskadelig steinstøv er det krav til støvdempende tiltak i form av vanning både i tunnel og ute i dagen dersom ikke andre likeverdige tiltak kan utføres. Der innretninger med vern på maskiner finnes skal det benyttes. Tiltak som reduserer faren for eksponering av arbeidstaker for helseskadelig steinstøv skal prioriteres fremfor bruk av personlig verneutstyr som støvmaske med filter tilpasset aktuelt steinstøv.

Ved bruk av ledebil i tunnel gjøres det oppmerksom på at dette er et risikomoment som må vurderes særskilt i entreprenørens risikovurdering.

30. Ytre miljø**30.1. Oppfølging av ytre miljø i kvalitetsplanen**

Relevante problemstillinger som angår ytre miljø skal komme fram av en miljørisikovurdering. Denne skal beskrive prosjektspesifikke problemstillinger og uønskede hendelser som angår ytre miljø med tilhørende avbøtende tiltak som reduserer risiko og konsekvens.

Entreprenøren skal i sin kvalitetsplan redegjøre for prosedyrer som dekker:

- Oppfølging av gjeldende regelverk for sin virksomhet
- Hindre utilsiktede utslipp

Entreprenøren skal forholde seg til byggherrens miljøkartleggingsrapport, samt byggherrens avfallsplan for rivearbeidene. Hvis avfallsplanen for riveobjektet ikke er utarbeidet av byggherren, skal den inkluderes i avfallsplanen for anlegget ellers.

30.2. Hensyn til omgivelsene

Entreprenøren skal under arbeidets gang ta hensyn til omgivelsene, slik at ikke naboer og berørte parter sjeneres unødig av støv, støy, rystelser, utslipp og avfall etc. I samarbeid med byggherren skal entreprenøren bidra til løpende informasjon til berørte parter.

Støv og støy

Entreprenøren skal sikre at omgivelser og tilstøtende vegnett ikke påføres ulemper i form av støv og tilsøling av veger som følge av kontraktsarbeidene.

Entreprenøren skal følge retningslinjer fra Klima- og Miljødepartementet T-1442 pkt. 6.1 som setter støygrenser for større og mindre arbeider, og om nødvendig kontakte ansvarlig myndighet (kommunelege e.l.), og eventuelt søke om tillatelser og dispensasjoner.

Der det finnes andre, lokale retningslinjer enn de som framgår, og som er strengere enn T-1442 og/eller T-1520, skal disse følges.

Det kan være samspilleffekter mellom støy og luftforurensning som øker plager og helse-risiko. Dersom området er utsatt for støynivåer over grenser, som er satt i tabell i støy-retningslinje T-1442, bør det derfor tas ekstra hensyn i planleggingen.

Fremmede arter og smittestoffer

Det skal tas forholdsregler for å unngå spredning av uønskede fremmede organismer og smittestoffer, både gjennom flytting av vann eller jord samt bruk av utstyr eller masser som kan ha vært i kontakt med uønskede arter og smittestoffer. Den som utfører gravearbeid skal kjenne til om massene inneholder fremmede arter og/eller smittestoffer og utføre arbeidet på en slik måte at man har kontroll på massehåndteringen.

Naturmangfold og naturverdier

Påvirkning på naturmangfold og naturverdier skal holdes så lavt som mulig og det skal tas hensyn til naturmangfold og naturverdier under arbeid. Omkringliggende naturområder skal skånes for forurensning og inngrep som forringer naturverdier i området. Naturmangfold og naturverdier utenfor prosjektområdet skal ikke bli berørt. Dette inkluderer alle former vegetasjon, dyreliv og vannforekomster.

Vassdrag og vannforekomster

Vassdrag og vannforekomster skal ikke utsettes for forurensning slik at vannkvaliteten forringes eller at vannlevende organismer blir negativt påvirket. Man skal ha kontroll på omkringliggende resipientkilder og avrenningsvann skal renses ihht. tiltak gjort i en risikovurdering. Dersom utilsiktede utslipp/lekkasjer oppstår, skal tiltak iverksettes snarest og aktuelle myndigheter kontaktes.

30.3. Tømmer og treprodukter

Entreprenøren skal sørge for at tømmer og treprodukter som benyttes i kontraktsarbeidene ikke er tilknyttet ulovlig hogst eller treprodukter.

30.4. Avfallshåndtering

Alt avfall* skal leveres til avfallsmottak godkjent av forurensningsmyndighetene eller disponeres på annen lovlig måte. Frest eller oppgravd asfalt som ikke gjenbrukes i kontraktsarbeidet skal leveres til mottak registrert under Kontrollordningen for asfaltgjenvinning – KFA.

Avfallsplan skal, dersom det er krav til dette etter byggt teknisk forskrift (TEK17) §9-6, utarbeides av entreprenør og registreres i Byggherrens HMS-system, HMSREG. Sluttrapport genereres automatisk i Byggherrens HMS-system, HMSREG, ved registrering av avfallsplan og avfallsrapportering.

Sorteringsgrad for entreprenørens eget produksjonsavfall skal være minimum 80 %. Sorteringsgrad er andel kildesortert avfall (i vekt) av alt avfall. Avfallet skal sorteres på arbeidsstedet. Normalt skal det sorteres i følgende fraksjoner; farlig avfall, metall, betong, treverk, plast, papp og papir og EE – avfall med mindre annet er angitt i kontrakten. Asfalt, forurenset masse og overflødige rene naturlige masser skal holdes utenfor ved beregning av sorteringsgraden.

Ved innlevering av farlig avfall* der avfallet er en del av produksjonsarbeidene, skal entreprenøren elektronisk deklare avfallet med sitt organisasjonsnummer i Miljødirektoratets portal for avfallsdeklarerer. Byggherrens organisasjonsnummer skal inn i merknadsfeltet. Byggherre skal ha kopi av deklarasjonsskjemaet.

For avfall produsert gjennom kontraktarbeidet skal det gjennomføres en basiskarakterisering* før deponering finner sted.

Lvert avfall skal rapporteres i Byggherrens HMS-system, HMSREG. Byggherren rapporterer videre til Statistisk sentralbyrå.

* For definisjoner, se avfallsforskriften og byggt teknisk forskrift (TEK17) til Plan- og bygningsloven.

30.5. Environmental Product Declaration (EPD) - Miljødeklarasjon

Entreprenøren skal levere prosjektspesifikk EPD for følgende materialer:

- Asfalt

I tillegg skal entreprenøren levere EPD for alle øvrige produkter hvor det finnes EPD. Disse skal så langt som mulig være prosjektspesifikke.

EPD skal være ihht NS-EN 15804:2012 og godkjent av medlemmer av Eco-plattform (bl.a. EPD-Norge, Environdec, IBU).

EPD skal sendes byggherre før produktet tas i bruk.

30.6. Kjøretøy og maskiner

Alle maskiner og utstyr som skal brukes i kontrakten skal være utstyrt med registreringsmerke med QR-kode og være registrert i maskinregisteret (www.reginn.no). Vestland fylkeskommune skal gis elektronisk innsyn i registeret for å kunne utøve sanntidskontroll og få oversikt over entreprenørens og underentreprenørens registrerte maskiner og utstyr.

Elektrisk drevne anleggsmaskiner skal ikke lades fra aggregat som går på biodrivstoff eller fossile drivstoff.

Alle dieseldrevne kjøretøy og maskiner som benyttes i kontrakten, skal ha henholdsvis EURO 6 og STEG 5 godkjennelse. Kravet gjelder også ved transport av masser som midlertidig fraktes ut av anlegget for behandling/foredling.

Kjøretøy og maskiner på anleggsplass skal ha start-stopp-system for å minimere tomgangskjøring.

For alle tippbiler og lastebilhengere som er registrert etter 01.01.2026 skal felles funksjonskrav anbefalt av Samarbeid for sikkerhet i bygg og anlegg (SfS BA), MEF og EBA følges. For eksisterende kjøretøy levert etter 2020 skal entreprenør vurdere å omprogrammere der dette er praktisk mulig. Vurderingen skal dokumenteres og fremvises byggherren ved behov.

Ved eventuell bruk av biodrivstoff skal det være «avansert» iht. produktforskriften kapittel 3 vedlegg V, eller ikke være laget av råstoffer som har høy risiko for indirekte arealbruksendringer (ILUC) i tråd med kravene i EU-forordningen (EU) 2019/807.

Kontraktens energi- og drivstofforbruk skal rapporteres månedlig i byggherrens HMS-system sin funksjon for forbruksrapportering. Entreprenør skal rapportere forbruk for hver maskintype. Rapporteringen skal fordeles på energibærer der diesel, bensin, biodrivstoff, hydrogen og elektrisitet skal rapporteres hver for seg.

30.7. Spesielle krav knyttet til ytre miljø

Alle maskiner skal være utstyrt med egnet absorpsjonsmiddel, slik at trafikkfarlig søl som oljelekkasjer og lignende kan samles opp umiddelbart.

31. Fellesbestemmelser for SHA og YM

31.1. Beredskapsplan og øvelser

Entreprenør skal utarbeide en prosjektspesifikk beredskapsplan. Planen skal gjøres kjent blant alle som utfører arbeid på kontrakten, og være tilgjengelig for disse.

Beredskapsplanen skal minimum inneholde informasjon om:

- Beredskapsrutiner for ulykker, brann, forurensning og andre uønskede miljøhendelser inklusive hyppighet av øvelser
- Eventuelle andre eksisterende beredskapsplaner
- Ressurser og materiell til bruk ved ulykker, brann og utslipp
- Varslingsplan
- Plassering av førstehjelps- og beredskapsutstyr som brannslukkingsapparat, oppsugingsmiddel etc

- Rutiner for varling/rapportering til myndigheter som Arbeidstilsynet, DSB etc ved alvorlige hendelser.

Rutinene for beredskap, som omtalt i dette punktet, skal gjennomgås grundig i forbindelse med et byggemøte tidlig i kontraktsperioden. For større eller risikofylte kontrakter skal det i tillegg holdes minst en beredskapsøvelse tidlig i kontraktsperioden. Beredskapsøvelsen skal tilpasses en tenkelig uønsket hendelse for kontraktsarbeidet.

Etter en alvorlig hendelse, skal det gjennomføres debrifing for berørt personell.

31.2. Rapportering og oppfølging av uønskede hendelser

Ved uønskede hendelser og observasjoner relatert til farlig forhold for personell og ytre miljø skal det registreres en rapport om uønsket hendelse (RUH) i byggherrens HMS-system, HMSREG. RUHen skal inneholde beskrivende informasjon om hendelsen inkludert kategorisering av konsekvens og potensiale, samt årsak til hendelsen og nødvendige tiltak som settes i gang.

Vestland fylkeskommune har som mål at arbeidet skal gjennomførast utan skade på personell eller ytre miljø. For dette kontraktsarbeidet er det satt følgende mål :

Fråværsskedefrekvens (H1-verdi) : 0

Fråværsfrekvens (F-verdi) : 0

RUH-frekvens : over 1500

Følgende tabell skal brukes for å klassifisere hendelser i HMSREG. Ved eventuelle endringer i klassifisering vil gjeldende klassifisering alltid være den som ligger i systemet, HMSREG.

Skadeklasse	5	4	3	2	1
Personskade	Dødsulykke	Personskade med mulig varig mén	Personskade med fravær	Medisinsk behandlingsskade	Førstehjelpsskade
Miljøskade	Hendelse som har medført ødeleggelse av nasjonale og regionale naturverdier, naturressurser, kulturminner e.l. Svært alvorlig utslipp. Restaureringstid > 10 år.	Hendelse som har medført svært alvorlig og langvarig forringelse av naturverdier, naturressurser, kulturminner e.l. Stort utslipp. Restaureringstid 3-10 år.	Hendelse som har medført langvarig og alvorlig forringelse av naturverdier, naturressurser, kulturminner e.l. Betydelig utslipp. Restaureringstid 1-3 år.	Hendelse som førte til forbigående eller lettere forringelse av naturverdier, naturressurser, kulturminner e.l. Mindre utslipp og som er registrerbar i resipient. Restaureringstid < 1 år.	Hendelse som medførte ikke-registrerbar forringelse av naturverdier, naturressurser, kulturminner e.l. Utslipp som ikke er registrerbar i resipient.

Følgende type hendelser ansees som å ha et potensiale i skadeklasse 4 og/eller 5, og skal rapporteres og varsles iht denne klassifiseringen.

- Sprut fra sprenging der sikkerhetssone ikke er evakuert
- Byggherrepersonell eller tredjeperson finner sprengstoff som skulle vært avdekket etter sprengningsarbeid ved klargjøring av området.
- Ubevoktet salve
- Avdekking av sprengstoff fra tidligere prosjekt
- Udetonert sprengstoff som går av under graving/pigging
- Påboring/boring i sprengstoff
- Boring nær ladet hull
- Samtidig boring og lading fremfor bomfestet

RUHer skal registreres og varsles i henhold til høyeste skadeklasse av konsekvens og/eller potensiale.

Skadeklasse 1 – skriftlig i HMSREG, som RUH, innen 10 virkedager

Skadeklasse 2 – skriftlig i HMSREG, som RUH, innen 5 virkedager

Skadeklasse 3 – skriftlig i HMSREG, som RUH, innen 5 virkedager

Skadeklasse 4 – muntlig via telefon iht varslingsplan, deretter skriftlig i HMSREG, som RUH, innen 48 timer

Skadeklasse 5 – muntlig via telefon iht varslingsplan, deretter skriftlig i HMSREG, som RUH, innen 48 timer

Ekstern kommunikasjon i forbindelse med hendelser utover akutt skadehåndtering skal håndteres av byggherren. Ved skader som krever varslingsplan, DSB eller ansvarlig miljømyndighet, skal kopi av varslingsplan oversendes byggherren.

I tillegg til kontinuerlig rapportering av RUHer innenfor frist angitt i tabell under skal det månedlig leveres en HMS-månedssrapport i Byggherrens HMSREG.

31.3. Undersøkelse av dødsulykker og hendelser med stort risikopotensiale

Ved hendelser med konsekvens eller potensiale i skadeklasse 4 eller 5 skal entreprenøren som hovedregel undersøke/granske. En rapport skal gjøres tilgjengelig for Byggherren ved oppfølgingsmøte etter hendelsen har oppstatt. Byggherren kan beslutte at det ikke er nødvendig å gjennomføre granskning, for eksempel dersom hendelsesforløpet og årsakssammenheng er klarlagt. En slik beslutning meddeles skriftlig.

Byggherren kan beslutte å igangsette egen granskning av alvorlige uønskede hendelser, uavhengig av entreprenørens egen oppfølging/granskning av hendelse. Entreprenør er forpliktet til å bidra til byggherrens granskning ved å gi byggherren tilgang til relevante opplysninger med mere.

31.4. Byggherrens sanksjonsrett

Ved manglende bruk av påbudt personlig verneutstyr, eller andre brudd den enkelte arbeidstaker svarer for, vil det først bli gitt skriftlig advarsel, deretter skriftlig bortvisning fra arbeidsstedet.

Dersom entreprenøren eller hans kontraktsmedhjelpere unnlater å utarbeide sikkerhetsrutiner eller å etterkomme anvisninger for å ivareta SHA eller YM, kan byggherren iverksette følgende tiltak:

1. Stanse arbeidet som er berørt av kontraktsbruddet inntil forholdet er brakt i orden. Dersom forholdet gjelder YM fastsettes en kort frist for iverksetting av tiltak. Dette gir ikke entreprenøren rett til godtgjørelse for de merkostnader dette måtte påføre ham.
2. Ved gjentatte brudd på ivaretagelse av SHA i tillegg til å stanse arbeide kan byggherren ilegge en økonomisk sanksjon på kr. 15 000 pr. forhold.
3. Dersom forholdet gjelder YM og ikke er rettet innen fastsatt frist, kan Byggherren selv sørge for å få tiltak gjennomført eller iverksatt for entreprenørens regning.

Byggherrens økonomiske krav knyttet til entreprenørens kontraktsbrudd begrenses ikke til kontraktens gjenstand, men omfatter også brudd på kontraktsbestemmelser knyttet til SHA og YM.

Ved gjentatte brudd på kontraktsbestemmelsene om HMS kan entreprenøren bli utelukket fra fremtidige kontrakter med Vestland fylkeskommune. Der entreprenøren er et arbeidsfellesskap (leverandørgruppe) gjelder utelukkelsen alle deltagerne.

32. Forbedringer og utviklingsarbeider

Det er ønskelig at entreprenørene er aktive innen forbedrings- og utviklingsarbeid, herunder forskning, innovasjon og utvikling. Entreprenørene oppfordres derfor til å foreslå FOU-prosjekter som en del av kontrakten.

Der partene har forslag til alternative løsninger som for eksempel gir gevinster for klima og miljø og/eller besparelser, uten verdiforringelse for kontrakten, tas dette opp skriftlig, på samarbeidsmøte eller på byggemøte. Som incitament til endringer, utviklingsprosjekter mv. som fører til gevinster og/eller besparelse i forhold til kontrakt, vil det avtales en særskilt kompensasjon/oppgjør for dette.

Byggherren avgjør hvilke forslag som kommer til utførelse. Der partene blir enige om at forbedringer og utviklingsarbeider skal gjennomføres, opprettes egne tilleggsavtaler om dette.

Der annet ikke er avtalt, påvirker ikke det avtalte vederlaget byggherrens rett til å pålegge endringer etter C1 punkt 19.1 eller avbestilling etter C1 punkt 28.

33. Andre bestemmelser

33.1. Sanksjoner knyttet til mangelfull rapportering

Dersom entreprenørens dokumentasjon til byggherren er mangelfull, og entreprenøren ikke framskaffer den avtalte dokumentasjonen innen 14 dager etter å ha blitt gjort oppmerksom på forholdet, ilegges entreprenøren et trekk på 5 000 kroner per hverdag for hvert forhold inntil dokumentasjonen foreligger.

Entreprenøren ilegges et trekk på 10 000 kroner dersom byggherrens stikkprøvekontroll avdekker vesentlige avvik i utførelsen som forringer kvaliteten og som ikke er meldt inn til byggherren innen 2 dager etter at avviket inntraff, på tross av at entreprenøren visste om eller burde ha visst om avviket.

Sanksjon i form av trekk er ikke begrensende for byggherrens håndtering av mangler i henhold til NS 8406.

33.2. Massedisponeringsplan

Entreprenøren skal levere en plan som viser hvordan massene i kontrakten skal disponeres før arbeidene igangsettes. Planen skal oppdateres når det oppstår behov for endringer i massedisponeringen.

Planen skal som minimum vise disponering av følgende massetyper:

- Forurensede masser
- Resirkulerte masser
- Masser tilført utenfra

34. Sanksjonsloven med tilhørende forskrift

34.1. Leverandørens plikt til å etterleve sanksjonslovgivningen

Partene har plikt til å opptre i overensstemmelse med sanksjonsloven av 16. april 2021 nr.18 med tilhørende forskrifter.

Leverandøren har ansvar og skal sørge for at selskaper i leverandørens konsern eller selskaper som leverandøren har kontrollerende eierskap eller myndighet i, kontraktmedhjelpere og enhver annen i leverandørkjeden, samt daglig leder, styreleder og andre ledende ansatte hos leverandøren og i de nevnte selskaper opptre i overensstemmelse med ovennevnte regelverk.

34.2. Heving og erstatning

Brudd på kontraktens bestemmelser i punkt 37.1 ovenfor skal alltid anses som et vesentlig kontraktbrudd. Partene kan kreve erstatning for ethvert økonomisk tap eller skade som man måtte lide som følge av den andre partens brudd på disse bestemmelsene.

Med mindre leverandøren retter kontraktbruddet innen kontraktens frister, kan byggherren heve hele eller deler av kontrakten i henhold til bestemmelsene i C1 punkt 46

34.3. Utskifting av kontraktmedhjelpere

Byggherren kan bestemme at leverandøren skal skifte ut kontraktmedhjelpere dersom det avdekkes brudd på kontraktens bestemmelser i punkt 37.1.

34.4. Informasjonsplikt og dokumentasjon

Partene skal til enhver tid holde hverandre informert og oppdatert om forhold av betydning for kontraktens bestemmelser om sanksjonslovgivningen.

Leverandøren skal på forespørsel fra byggherren, og innen 14 dager etter at forespørselen er sendt, fremlegge dokumentasjon på etterlevelse av kontraktens bestemmelser i punkt 37.1.

Dette gjelder blant annet dokumentasjon om

- (i) juridiske personer;
- (ii) fysiske personer;
- (iii) opprinnelse på varer, materialer og andre innsatsfaktorer som benyttes i gjennomføringen av kontraktarbeidene, og
- (iv) transport av varer, materialer og andre innsatsfaktorer som benyttes i gjennomføringen av kontraktarbeidene.

C Kontraktsbestemmelser

C3 Avtaledokument

Mellom Vestland fylkeskommune som byggherre foretaksnr. 821 311 632

og Xxxxxx som entreprenør foretaksnr. xxxxxx

er inngått følgende avtale:

1 Entreprenøren påtar seg å levere Xxxxxx.

2 Kontraktsarbeidet skal leveres for:

Kontraktssum (eks. mva og eks. E4 pkt 1, 2 og 3)

(tilbud av åååå-mm-dd korrigert etter kontrollregning)

kr xxxxxx

Korreksjon iflg. pkt. 8

kr xxxxxx

Kontraktssum (ekskl. mva)

kr xxxxxx

3 Opplysninger om og betingelser for arbeidet er gitt i konkurransegrunnlaget og de tegninger og dokumenter dette henviser til.

4 Det er fastsatt følgende bindende tidsfrist(er): xxxxxx.

5 For overskridelse av frist(er) betaler entreprenøren til byggherren xxxxxx.

6 Entreprenøren skal levere byggherren garantierklæring for riktig oppfyllelse av entreprenørens forpliktelser i kontraktsperioden og reklamasjonsperioden før kontraktsarbeidens start og ikke senere enn 28 dager etter at kontrakt er inngått jf. NS 8406, pkt. 8 med suppleringer i kap. C2, pkt. 15.

7 Entreprenøren skal levere byggherren kopi av forsikringsbevis før kontrakts-arbeidens start og ikke senere enn 28 dager etter at kontrakt er inngått, jf. NS 8406, pkt. 9 med suppleringer i kap. C2, pkt 16.

8 Som en del av denne avtale inngår også vedlegg til avtaledokument i følge vedleggsliste datert åååå-mm-dd.

9 Manglende oppfyllelse av pkt. 6 og 7 kan medføre heving av kontrakten på grunn av vesentlig mislighold av kontraktsforpliktelse.

10 Dette avtaledokument med eventuelt vedlegg iflg. pkt. 8 er utferdiget i to eksemplarer hvorav partene beholder hvert sitt.

xxxxxx

åååå-mm-dd

xxxxxx

åååå-mm-dd

byggherre

entreprenør

(Avtaledokumentet utfylles ikke ved innsendelse av tilbud)

C4 Seriositetskrav og etiske føresegner

Innhold

0. Bruksområdet for seriositetsføresegnene til Vestland fylkeskommune	2
1. Sikkerheit, helse og arbeidsmiljø (SHA)	2
1.1. HMS-kort.....	2
1.2. Krav til føring av mannskapslister og innsyn i oversiktslister	2
1.3. Sanksjonar	3
2. Internkontroll	3
2.1. Innleiing.....	3
2.2. Språk.....	3
2.3. Brakke, garderobe og buforhold.....	3
2.4. Sanksjonar	4
3. Krav om bruk av faglærte handverkarar	5
3.1. Sanksjonar	5
4. Krav til bruk av lærlingar	5
4.1. Sanksjonar	6
5. Krav om bruk av fast tilsette	6
5.1. Sanksjonar	6
6. Arbeidstidsordning.....	6
7. Bruk av underleverandørar, inkludert innleigd arbeidskraft	7
7.1. Sanksjonar	7
8. Krav til løns- og arbeidsvilkår.....	7
8.1. Forpliktingane til leverandøren	7
8.2. Sanksjonar	8
9. Krav til dokumentert yrkesskadeforsikring	9
9.1. Krav til leverandøren	9
9.2. Sanksjonar	9
10. Skatt og bank	9
10.1. Brot på skatte- og avgiftsforpliktingar.....	9
10.2. Krava i skatteforvaltningslova.....	10
10.3. Innrapportering av utanlandske arbeidstakarar.....	10
10.4. Krav om betaling til bank og forbod mot kontant betaling	10
10.5. Pliktig medlemskap i leverandørregister	10
10.6. Sanksjonar	10
11. Brot på konkurranselovgevinga.....	11
12. Etisk handel og samfunnsansvar.....	11
12.1. Oppfylling av menneskerettar	11
12.2. Openheit om leverandørkjeder, kunnskapsplikt og aktsemdsvurderingar.....	11
12.3. Forbod mot korrupsjon og anna økonomisk misferd	12
12.4. Sanksjonar	13
13. Varsling	13
14. Tilgang til og overføring av data frå leverandøren	13
15. Revisjon	13
16. Vidareføring av seriositetsføresegner	14
17. Mishald av kontraktforpliktingar – konsekvensar for seinare konkurransar	14
18. Verknad dersom leverandøren bryt seriositetskrava.....	14

0. Bruksområdet for seriositetsføresegnene til Vestland fylkeskommune

Føremålet med felles seriositetsføresegner for Vestland fylkeskommune er å motverke sosial dumping og arbeidslivskriminalitet, og å sikre einskapleg oppfølging av krava.

Seriositetsføresegnene gjeld i tråd med § 4 i forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter og kjem i hovudsak til verknad i byggje- og anleggskontraktar og relevante tenestekontraktar i tråd med hovudmåla for innkjøp i Vestland fylkeskommune.

1. Sikkerheit, helse og arbeidsmiljø (SHA)

1.1. HMS-kort

Alle som utfører arbeid på byggje- eller anleggsplassen under denne kontrakten, skal bere lett synleg eit gyldig HMS-kort som er utferda av Arbeidstilsynet, jf. FOR-2007-03-30-366. Det same gjeld alle som utfører reinhaldsarbeid under denne kontrakten, jf. FOR-2012-05-08-408.

Fram til ein har fått HMS-kortet, aksepterer oppdragsgjevaren gyldig HMS-kortstadfesting med QR- kode frå Arbeidstilsynet saman med gyldig identifikasjon, eller annan dokumentasjon i samsvar med dei gjeldande retningslinjene frå Arbeidstilsynet. Ordrestadfesting, søknadsskjema o.l. blir ikkje akseptert som HMS-kort.

Før arbeidstakaren har fått HMS-kortet, må vedkomande på byggje- og anleggsplassen kunne dokumentere kva verksemd han eller ho jobbar for. Lånekort blir akseptert ved framvising av gyldig HMS-kortstadfesting med QR-kode frå Arbeidstilsynet saman med gyldig identifikasjon.

1.2. Krav til føring av mannskapslistar og innsyn i oversiktslistar

Før oppstart av arbeidet skal leverandøren sende oppdragsgjevaren ei liste over kva personar som vil utføre arbeid på byggje- eller anleggsplassen. Dette inkluderer massetransportørar, betongtransportørar og tilsvarande transport som leverer (rå)varer som direkte bidreg til byggje- og anleggsarbeidet. Lovpålagde tekniske tenester som utfører arbeid på anlegget, som installatørar av offentlig elkraft og kommunale eller offentlege styresmakter (teknisk etat, VA osv.) skal også registrerast i mannskapslista. Oppdragsgjevaren har ansvar for å registrere desse dersom dei jobbar direkte under oppdrag frå oppdragsgjevaren.

Lista skal innehalde namnet på føretaket, organisasjonsnummeret til føretaket, namn på tilsette, fødselsdatoar og HMS-kortnummer. Lista skal leverast i MS Excel-format. Dersom det blir nytta elektronisk kjernesystem for leverandøroppfølging for leveransen, skal mannskapslista registrerast elektronisk i systemet. Ved endringar i arbeidsstokken skal leverandøren sende oppdragsgjevaren oppdatert mannskapsliste utan ugrunna opphald. Når leverandøren fører oversiktslistar, skal dei elles utførast i samsvar med forskrift om sikkerhet, helse og arbeidsmiljø på bygge- og anleggsplasser § 15.

Oppdragsgjevaren skal når som helst ha rett til innsyn i oversiktslista over alle som utfører arbeid på byggje- eller anleggsplassen. Oversiktslista skal førast og kontrollerast dagleg i samsvar med forskrift om sikkerhet, helse og arbeidsmiljø på bygge- eller anleggsplasser.

1.3. Sanksjonar

Arbeidstakarar som ikkje er førehandsregistrerte, har HMS-kort eller har godkjent dokumentasjon frå Arbeidstilsynet jf. pkt. 1.1 og pkt. 1.2 vil bli viste bort frå bygge- eller anleggsplassen for leverandøren si rekning og risiko.

Leverandøren skal så langt som mogleg etterregistrere dei arbeidstakarane som har vore på byggeplassen utan å vere registrerte.

2. Internkontroll

2.1. Innleiing

Leverandøren skal følgje den arbeidsmiljølova som gjeld til kvar tid, med tilhøyrande forskrifter, SHA- planen til oppdragsgjevaren og instruksjonar frå oppdragsgjevaren eller koordinatoren. Leverandøren pliktar å ha eit internkontrollsystem i samsvar med forskrift om systematisk helse- miljø og sikkerhetsarbeid i virksomheter. Relevante delar av SHA-planen til oppdragsgjevaren skal innarbeidast i og følgjast opp gjennom internkontrollen til leverandøren. Innarbeidinga skal skje slik at føresegnene i SHA-planen kan identifiserast.

2.2. Språk

Med mindre anna er avtalt, skal all kommunikasjon mellom nøkkelpersonar i prosjektet skje på norsk. Leverandøren skal sørge for at arbeidstakarane hans og eventuelle underleverandørar han nyttar, kan kommunisere på ein slik måte at manglande kommunikasjon ikkje utgjør ein sikkerhetsrisiko. For å unngå at det skjer ulykker fordi ikkje alle forstår informasjonen som blir gjeven, gjeld følgjande:

- Minst éin av det utførande personell på alle arbeidslag skal kunne forstå og gjere seg forstått på norsk eller engelsk. Dersom fleire utfører oppdrag saman, skal vedkomande i tillegg forstå og gjere seg forstått på eit språk alle dei andre på arbeidslaget forstår og kan gjere seg forstått på.
- Alle på byggeplassen skal forstå SHA-plan, sikkerhetsopplæring, HMS-rutinar, verneprotokollar, sikkerhetsinstruksar, SJA, sikkerhetsdatablad, bruksrettleiing for verktøy og arbeidsutstyr, varselskilt m.m. Materialet skal liggje føre på det språket vedkomande arbeidstakar brukar som morsmål, eller eit språk vedkomande forstår fullt ut, så lenge arbeidstakaren ikkje forstår informasjonen fullt ut på norsk eller engelsk.

2.3. Brakke, garderobe og buforhold

Det skal vere separate dame- og herregarderober og toalett med eigen inngang. På rigg med mindre einingar for inntil 10 personar kan det avtalast med bedriftstillitsvalde at ein sløyfar kjønnsdelte garderober og toalett, når dette likevel ikkje vil bli nytta.

Kvar arbeidstakar skal ha tilstrekkeleg plass til opphenging av tøy o.l. Garderobane skal gjere det mogleg for arbeidstakarane å låse inn tøyet sitt i arbeidstida, og der det er nødvendig, skal det i tillegg vere låsbare avlukke for å sikre mot tap av verdisaker. Arbeidstakaren skal ha tilstrekkeleg plass til å skifte. Garderoben skal ha spegel og mange nok sitjeplassar til skifte av klede og skotøy. Garderoben skal ha tilfredsstillande ventilasjon.

Det skal innrettast eit åtskilt matrom eller tilgang til tilfredsstillande lokale utanom verksemda. Matrommet skal vere så stort at det gjev tilfredsstillande plass til det største talet på arbeidstakarar som skal ete samtidig. Smitteverntiltak skal vere tekne hand om. Matrommet skal vere innreidd på tenleg vis, om nødvendig slik at arbeidstakarane kan lage til måltid der. Matrom skal ikkje brukast til nattopphald.

Når arbeidsgjevaren tilbyr innkvartering for arbeidstakarane sine, skal det stillast krav til at innkvarteringa skal vere forsvarleg utforma, innreidd og halden ved like. Viktige moment er mellom anna storleik, innreiing og branntryggleik. Standarden på bustaden skal vere i tråd med den teknologiske og sosiale samfunnsutviklinga, han skal ha tenleg storleik og innreiing, og han skal etterleve forskriftsmessige krav til brann- og elsikkerheit.

Innkvarteringa skal ha tilfredsstillande ventilasjon og skal ikkje ha sopp, røte, fuktskadar eller liknande. Innkvartering i arbeidslokale eller på arbeidsplassen er ikkje akseptert. Innkvarteringa skal også vere godkjend ifølgje bygningslovgjevinga.

Soverom bør vere plasserte slik at brukarane blir minst mogleg forstyrta, og bør ikkje ha gjennomgang til andre rom. Soverommet skal ha vindauge som kan opnast. Som hovudregel skal arbeidstakaren innkvarterast i enkeltrom av omsyn til at den enkelte skal kunne få privatliv og kvile. Dette gjeld særleg dersom arbeidstakaren skal bu på staden i lengre periodar.

Høve til tilstrekkeleg kvile er viktig for å kunne restituere seg. Dobbeltrom kan berre brukast dersom det er snakk om eit kortvarig opphald. Rommet må då vere stort nok, og det skal vere eit tilliggjande opphaldsrom.

Når mange arbeidstakarar bur saman på eit lite område med fellesområde, til dømes bad/dusj/toalett, kjøkken/matområde, felles opphaldsområde og felles vaskeri, må det stillast strenge krav til smittevern generelt. Arbeidsgjevaren må fastsetje klare reglar om smittevern saman med husordensreglane, og i samråd med arbeidstakarane. Reglane må vere på eit språk arbeidstakarane forstår.

2.4. Sanksjonar

Ved mishald av krava i pkt. 2.1–2.3 har oppdragsgjevaren rett til å stanse arbeida i den grad oppdragsgjevaren reknar det nødvendig. Slik stans er for leverandøren si rekning og risiko og gjev ikkje leverandøren rett til verken fristforlenging eller vederlagsjustering. Forseinking frå leverandøren som følgje av slik stans gjev oppdragsgjevaren rett på eventuell dagmulkt etter føresegnene om forseinka overlevering i kontrakten.

Vesentleg mishald av krava i pkt. 2.1–2.3 som ikkje blir retta innan ein rimeleg frist som er fastsett av oppdragsgjevaren, gjev oppdragsgjevaren rett til å heve kontrakten. Der slikt vesentleg mishald gjeld stadige brot på pliktene, kan oppdragsgjevaren heve sjølv om leverandøren rettar forholda. Dersom oppdragsgjevaren hevar kontrakten med leverandøren, kan oppdragsgjevaren krevje å få transportert til seg dei kontraktane leverandøren har med underleverandørane. Oppdragsgjevaren kan på same måten krevje at leverandøren skiftar ut underleverandørane. Dette skal skje utan kostnader for oppdragsgjevaren.

3. Krav om bruk av faglærte handverkarar

Ved utføringa av kontraktarbeidet skal minimum 50 prosent av dei arbeidde timane innanfor bygg- og anleggsfaga (dei faga som er omfatta av utdanningsprogrammet for bygg- og anleggsteknikk, og elektrofaga) samla utførast av personar med fagbrev, sveinebrev eller dokumentert fagopplæring etter nasjonal fagopplæringslovgeving eller likeverdig utanlandsk fagutdanning. Det skal vere fagarbeidarar i alle dei ovannemnde faga. Kravet kan også oppfyllest ved at dei arbeidde timane er utførte av personar som er under systematisk opplæring og er melde opp etter krava i praksiskandidatordninga, jf. opplæringslova § 3-5, eller etter tilsvarende ordning i eit anna EU/EØS-land. I enkeltpersonføretak utan tilsette gjeld dei ovanståande krava for eigaren.

Leverandøren skal etter at kontrakten er inngått, gjere greie for korleis kravet vil bli oppfylt, og jamleg [det konkrete kravet til regularitet på rapportering blir definert i kvart enkelt innkjøp] sende over rapportar som viser oppfyltingsgraden, i samsvar med malen for månadsrapport i kontrakten.

Leverandøren skal leggje fram timelister på oppmoding frå oppdragsgjeveren.

3.1. Sanksjonar

Der leverandøren sjølv har grunn til å tru at mishald av krav i pkt. 3 vil oppstå, skal leverandøren utan opphald opplyse oppdragsgjeveren om forholda og rette forholda før fristen frå oppdragsgjeveren er ute. Blir ikkje forholda retta før den fastsette fristen er ute, kan oppdragsgjeveren krevje prisavslag tilsvarende innsparinga leverandøren har oppnådd ved mishaldet, eller anna rimeleg prisavslag på inntil 0,5 prosent av kontraktssummen.

Ved vesentleg mishald av krava i pkt. 3, eller dersom det er grunn til å tru at vesentleg mishald vil oppstå, kan oppdragsgjeveren, med rimeleg varsel, stanse kontraktarbeida for leverandøren si rekning og risiko eller heve kontrakten.

Dersom oppdragsgjeveren stansar arbeidet etter denne føresegna, skal leverandøren erstatte kostnadene til oppdragsgjeveren som følgje av stansen. Slik stans er for leverandøren si rekning og risiko og gjev ikkje leverandøren rett til verken fristforlenging eller vederlagsjustering.

4. Krav til bruk av lærlingar

Ved utføring av kontraktarbeidet skal minst 10 prosent av arbeidstimane innanfor bygg- og anleggsfaga samla (omfatta av utdanningsprogrammet for bygg- og anleggsteknikk og elektrofaga) bli utført av lærlingar, jf. opplæringslova § 4-1. Kravet kan oppfyllest ved at dei arbeidde timane er utførte av personar som er under systematisk opplæring, og som er melde opp etter krava i praksiskandidatordninga, jf. opplæringslova § 3-5.

Kravet kan også oppfyllest ved å nytte lærlingar etter tilsvarende ordning i eit anna EU/EØS-land eller ved at timane er utførte av personar som er under systematisk opplæring, og som er melde opp etter tilsvarende ordning som krava i praksiskandidatordninga, jf. opplæringslova § 3-5, i eit anna EU/EØS-land.

Kravet kan oppfyllest av leverandøren og éin eller fleire av underleverandørane hans.

Leverandøren skal før kontrakten blir inngått, gjere greie for korleis kravet vil bli oppfylt, og månadleg sende over rapportar som viser oppfyltingsgraden i kontraktperioden. Dersom

leverandøren meiner at delar av arbeida ikkje er eigna for utføring av lærlingar, basert på typen arbeid og helse, miljø og sikkerheit, skal dette gå fram av utgreiinga, og leverandøren må søkje oppdragsgjevarer om å få redusert omfanget av kravet med grunnlag i dette. Dersom det etter inngåing av kontrakt oppstår særlege forhold som ligg vesentleg utanfor det ein kunne forvente ved gjennomføring av kontrakten med omsyn til i kva grad prosjektet er eigna for bruk av lærlingar, kan oppdragsgjevarer gjere grunnlag for unntak frå kravet etter skriftleg søknad frå leverandøren.

Ein leverandør som er knytt til ei lærlingordning, og som kan dokumentere gjentekne reelle forsøk på å inngå lærekontrakt utan å lykkast gjennom heile kontraktperioden, skal av oppdragsgjevarer reknast for å ha oppfylt kravet om bruk av lærling. Ein leverandør som er knytt til ei lærlingordning og har inngått lærekontrakt, men som på grunn av forhold på lærlingen si side ikkje kan nytte vedkomande under leveransen, skal av oppdragsgjevarer reknast for å ha oppfylt vilkåret om bruk av lærling dersom leverandøren kan dokumentere reelle forsøk på å inngå ny lærekontrakt utan å lykkast. Der den attståande kontraktperioden er meir enn tre månader, skal leverandøren gjere greie for kva tiltak som er sette i verk for å inngå nye lærekontraktar, i kvar månadsrapport.

Ved avslutning av kontrakten skal det leggjast fram oversikt over talet på lærlingtimar.

4.1. Sanksjonar

Manglande oppfylling av krava i pkt. 4 gjev oppdragsgjevarer rett til eit rimeleg prisavslag på inntil 0,5 prosent av kontraktssummen.

Ved vesentleg mishald av krava i pkt. 4, eller der det er grunn til å tru at slikt vesentleg mishald vil oppstå, kan oppdragsgjevarer, med rimeleg varsel, stanse arbeida for leverandøren si rekning og risiko eller heve kontrakten. Slik stans gjev ikkje leverandøren rett til verken fristforlenging eller vederlagsjustering. Dersom oppdragsgjevarer stansar arbeidet etter denne føresegna, skal leverandøren erstatte kostnadene til oppdragsgjevarer som følgje av stansen.

5. Krav om bruk av fast tilsette

Ved utføringa av kontraktarbeidet skal arbeidet i all hovudsak utførast av fast tilsette i minst 80 prosent stilling, uavhengig av om arbeidarane er tilsette hos leverandøren eller eventuelle underleverandørar. Innleigd arbeidskraft blir ikkje rekna som fast tilsette etter denne føresegna. Minst 25 prosent av arbeidskrafta må vere tilsett hos leverandøren. [det konkrete kravet må vurderast for kvar enkelt kontrakt]

Leverandøren skal etter at kontrakten er inngått, gjere greie for korleis kravet vil bli oppfylt, og jamleg [det konkrete kravet til regularitet på rapportering blir definert i kvart enkelt innkjøp] sende over ein rapport som viser oppfyltingsgraden. Ved kontraktavslutning skal det leggjast fram oversikt over bemanninga og oppfyltingsgrad. Timelister skal leggjast fram på førespurnad.

5.1. Sanksjonar

Ved mishald av krav i punkt 5 kan oppdragsgjevarer krevje eit rimeleg prisavslag på inntil 0,5 prosent av kontraktssummen.

6. Arbeidstidsordning

Dersom arbeidet blir utført i ei arbeidstidsordning utover 7,5 timar per dag / 37,5 timar per veke, skal det dokumenterast at det finst skriftleg avtale og arbeidsplan i samsvar med arbeidsmiljølova §§ 10-5 og 10-7).

7. Bruk av underleverandører, inkludert innleigd arbeidskraft

Totalentreprenøren kan ikkje, utan skriftleg samtykke frå oppdragsgjeveren, ha fleire enn to ledd med underleverandører i kjede under seg.

Bruk av underleverandører, inkludert innleigd arbeidskraft, skal skriftleg førehandsgodkjennast av oppdragsgjeveren. Oppdragsgjeveren kan berre nekte bruk der han har sakleg grunn. Det same gjeld for utskifting av underleverandører i kontraktperioden. Godkjenning frå oppdragsgjeveren endrar ikkje dei forplikingane leverandøren har overfor oppdragsgjeveren.

Oppdragsgjeveren kan krevje at førehandsgodkjenning skal skje ved bruk av elektronisk kjernesystem for oppfølging av leverandører.

Leverandøren skal til kvar tid kunne dokumentere at underleverandørane oppfyller føresegnene i kontrakten, mellom anna at dei har oppfylt forplikingane sine overfor skattestyresmaktene.

7.1. Sanksjonar

Ved mishald av krav i punkt 7 skal byggherren setje ein rimeleg frist for entreprenøren til å rette forholda. Dersom entreprenøren ikkje rettar forholdet før fristen går ut, kan byggherren halde tilbake inntil 0,5 prosent av kontraktssummen fram til forholdet er retta. Dersom krav i punkt 7 framleis er mishaldne ved overtaking, kan byggherren krevje eit rimeleg prisavslag på inntil 0,5 prosent av kontraktssummen.

8. Krav til løns- og arbeidsvilkår

8.1. Forplikingane til leverandøren

Leverandøren er ansvarleg for at eigne tilsette og tilsette hos eventuelle underleverandører som direkte medverkar til å oppfylle kontrakten, har løns- og arbeidsvilkår som ikkje er dårlegare enn

- arbeidsmiljølovgevinga, allmenngjeringsforskriftene eller den landsomfattande tariffavtalen som gjeld for den aktuelle bransjen til kvar tid
- På område som ikkje er dekte av forskrift om allmenngjort tariffavtale, skal løns- og arbeidsvilkåra vere i samsvar med ein landsomfattande tariffavtale for den aktuelle bransjen. Løns- og arbeidsvilkår vil seie føresegner om minste arbeidstid, løn, inkludert overtidstillegg, skift- og turnustillegg og ulempetillegg, og dekning av utgifter til reise, kost og losji, i den grad slike føresegner følgjer av tariffavtalen.
- lov om obligatorisk tjenstepensjon (OTP-lova) av 21.12.2005

For bransjar som ikkje er allmenngjorde, skal det, for å sikre eit effektivt vern mot omgåing av krav til dekning av utgifter til reise, kost og losji, stillast krav om at bustaden til arbeidskrafta er definert i arbeidsavtalen. Ved arbeid som krev overnatting utanfor definert heimstad, skal det dokumenterast betaling for kostnader til kost og losji, og reise der arbeidstakaren har rett til slik utgiftsdekning.

Leverandøren pliktar på førespurnad å dokumentere løns- og arbeidsvilkåra for eigne arbeidstakarar og arbeidstakarar hos eventuelle underleverandører. Opplysningane skal dokumenterast ved mellom anna kopi av arbeidsavtale, lønsslipp, timelister og bankutskrift frå arbeidsgjeveren. Dokumentasjonen skal vere på personnivå, og det skal gå fram kven han gjeld. Oppfyljing av krav om dekning av reise, kost og losji skal også dokumenterast.

Oppdragsgjeveren og/eller andre som opptrer på vegner av oppdragsgjeveren, har rett til innsyn i dokument, og rett til å gjere andre undersøkingar som gjer det mogleg for oppdragsgjeveren å gjennomføre kontroll med at kravet til løns- og arbeidsvilkår blir halde. Medverknads- og dokumentasjonsplikta omfattar også underleverandørar.

Oppdragsgjeveren kan krevje å få tilgang til lokale som blir nytta til innkvartering av tilsette. Dette gjeld bustad arbeidsgjeveren har skaffa/tilbydd til arbeidarar som medverkar til oppfyljing av kontrakten. Den retten oppdragsgjeveren har til dokumentasjon og inspeksjon, skal også gjelde overfor eventuelle underleverandørar, innleigde arbeidstakarar og utsende arbeidstakarar.

På førespurnad skal leverandøren leggje fram komplette timelister som viser den totale arbeidstida til enkeltpersonar på alle prosjekt vedkomande arbeider på. Dokumentasjon skal leggjast fram seinast 2 veker etter førespurnaden, og kostnader samband med dette skal dekkjast fullt ut av leverandøren.

8.2. Sanksjonar

Ved brot på krava til løns- og arbeidsvilkår skal leverandøren rette forholdet før utgangen av ein rimeleg frist som er fastsett av oppdragsgjeveren. Oppdragsgjeveren kan krevje at forholda blir retta for arbeid under heile kontraktperioden.

Dersom forholdet ikkje er retta før utgangen av fristen frå oppdragsgjeveren, har oppdragsgjeveren rett til å ileggje leverandøren dagmulkt. Mulkta skal vere på 1 promille av kontraktssummen per kalenderdag. Dagmulkta går frå utgangen av fristen for å rette forholdet fram til leverandøren dokumenterer at forholdet er retta, og at løns- og arbeidsforholda er i tråd med føresegna, eller fram til kontraktforholdet er avslutta. Dagmulkt under denne føresegna vil kome i tillegg til avgrensingane som er sette i føresegnene om dagmulkt som følgje av forseinking i NS 8405/8406/8407.

Mishald av plikter og krav i pkt. 8 gjev også oppdragsgjeveren rett til å stanse arbeida. Slik stans er for leverandøren si rekning og risiko og gjev ikkje leverandøren rett til verken fristforlenging eller vederlagsjustering. Forseinking frå leverandøren som følgje av stans gjev oppdragsgjeveren rett til å ileggje dagmulkt etter føresegnene om forseinking i kontrakten.

Vesentleg mishald av løns- og arbeidsvilkår hos leverandøren gjev oppdragsgjeveren rett til å heve kontrakten, sjølv om leverandøren rettar forholda. Dersom brotet har skjedd i underleverandørleddet, inkludert bemanningsselskap, kan oppdragsgjeveren på same måten krevje at leverandøren skiftar ut underleverandørar. Dette skal skje utan kostnader for oppdragsgjeveren.

Oppdragsgjeveren og/eller andre som opptrer på vegner av oppdragsgjeveren, har rett til innsyn i dokument, og rett til å gjere andre undersøkingar som gjer det mogleg for oppdragsgjeveren å gjennomføre kontroll med at kravet til løns- og arbeidsvilkår blir halde. Leverandøren pliktar vederlagsfritt å medverke til kontroll frå oppdragsgjeveren, inkludert å leggje fram all etterspurd dokumentasjon. Medverknads- og dokumentasjonsplikta omfattar også underleverandørar.

9. Krav til dokumentert yrkesskedeforsikring

9.1. Krav til leverandøren

Leverandøren skal på førespurnad før utgangen av ein rimeleg frist fastsett ved skriftleg varsel dokumentere at eigne tilsette og tilsette hos underleverandørar som utfører arbeid på kontrakten, er dekte av lovpålagd yrkesskedeforsikring. Oppdragsgjevaren kan vise bort arbeidstakarar/føretak som ikkje har dokumentert yrkesskedeforsikring før fristen har gått ut.

9.2. Sanksjonar

Manglande eller mangelfull dokumentasjon på yrkesskedeforsikring hos eigne tilsette hos leverandøren gjev oppdragsgjevaren rett til å heve kontrakten. Før heving kan gjennomførast, skal leverandøren ved skriftleg varsel få ein rimeleg tilleggsfrist for å dokumentere retting, med varsel om heving om så ikkje skjer. Dersom brotet gjeld manglande dokumentasjon for yrkesskedeforsikring hos tilsette hos underleverandørar, kan oppdragsgjevaren på same måten krevje at leverandøren skiftar ut underleverandørar. Dette skal skje utan kostnader for oppdragsgjevaren.

10. Skatt og bank

10.1. Brot på skatte- og avgiftsforpliktingar

Leverandøren og/eller underleverandøren skal til kvar tid oppfylle forpliktingane sine til å betale skattar og/eller avgifter.

Oppdragsgjevaren kan til kvar tid kontrollere om leverandøren og eventuelle underleverandørar oppfyller forpliktingane om å betale skattar og/eller avgifter. Oppdragsgjevaren kan til kvar tid hente inn gyldig fullmakt til å hente inn teiepliktige opplysningar frå skatteetaten om

1. skatte- og avgiftsmessige forhold, avgrensa til opplysningar som til kvar tid går fram av «Opplysningar om skatt og avgift» (bestillingsskjema RF-1507)
2. innrapporteringar i Oppdrags- og arbeidsforholdsregisteret på RF-1199 om oppdraget og RF-1198 om arbeidstakarar på oppdraget
3. kva for arbeidstakarar som er melde inn gjennom a-meldinga. Fullmakta skal vere gyldig i minimum 4 år.

Når det blir inngått kontraktar om underentreprise som overstig ein verdi på kr 500 000 ekskl. mva., skal leverandøren hente inn skatteattest, jf. forskrift om offentlige anskaffelser. Frå underleverandørar med forretningsadresse i andre EØS-land enn Noreg skal det hentast inn tilsvarende attest.

Leverandøren skal på førespurnad frå oppdragsgjevaren leggje fram skatteattesten. Dersom attesten ikkje blir lagd fram eller viser restansar som er vesentlege, kan oppdragsgjevaren krevje at underleverandøren blir skifta ut utan kostnader dersom forholdet ikkje blir retta før utgangen av ein rimeleg frist som blir gjeven ved skriftleg varsel. Oppdragsgjevaren kan krevje at skatteattesten og skattefullmakta blir lagd fram ved bruk av elektronisk kjernesystem for oppfølging av leverandørar.

Leverandøren skal til kvar tid kunne dokumentere at underleverandørane oppfyller føresegnene i kontrakten, mellom anna at dei har oppfylt forpliktingane sine overfor skattestyresmaktene.

10.2. Krava i skatteforvaltningslova

Leverandøren forpliktar seg til å halde oppdragsgjevaren skadeslaus for alle krav eller andre sanksjonar som blir pålagde av styresmaktene, og som har opphav i at leverandøren eller underleverandørar har brote ei føresegn i skatteforvaltningslova og tilhøyrande forskrifter.

10.3. Innrapportering av utanlandske arbeidstakarar

Kontraktar som går til ein utanlandsk leverandør eller underleverandør, og alle arbeidstakarar på slike kontraktar, skal rapporterast til skatteetaten i samsvar med lov om skatteforvaltning § 7-6.

Leverandøren er ansvarleg for at slik rapportering skjer i heile kontraktkjeda. Leverandøren skal på førespurnad dokumentere at rapporteringsplikta er oppfylt, ved kopi av innmeldingsskjema eller kvittering frå Altinn.

Eventuelt ansvar for skattar eller avgifter, gebyr eller tvangsmulkt til oppdragsgjevaren som følgje av at leverandøren ikkje har innfridd forpliktingane sine etter dette punktet, er leverandøren sitt ansvar og skal betalast av han.

10.4. Krav om betaling til bank og forbod mot kontant betaling

Løn og anna godtgjering til eigne tilsette, tilsette hos underleverandørar og innleigde skal utbetalast til konto i bank. Alle avtalar leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten, skal innehalde tilsvarande føresegner.

All betaling leverandøren gjer i samband med utføringa av kontraktarbeid for oppdragsgjevaren, skal betalast med elektronisk betalingsmiddel. Alvorlege brot på denne føreseгна gjev oppdragsgjevaren rett til prisavslag tilsvarande betalinga.

Leverandøren og eventuelle underleverandørar skal på førespurnad utlevere nødvendig dokumentasjon til oppdragsgjevaren for å dokumentere at ein oppfyller kontraktvilkåret.

10.5. Pliktig medlemskap i leverandørregister

Leverandøren, og eventuelle underleverandørar, skal når kontrakten blir inngått, opplyse om StartBANK ID eller leggje fram kopi av registreringsbevis frå StartBANK eller tilsvarande leverandørregister som inneheld oppdatert og kontrollert leverandørinformasjon. Leverandøren skal gje leverandørregisteret fullmakt til å hente inn utvida SKAV-info (skatte- og avgiftsinformasjon) i heile kontraktperioden.

Alle avtalar leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten, skal innehalde tilsvarande føresegner. Oppdragsgjevaren kan krevje at leverandøren byter ut underleverandørar som ikkje har levert fullmakt til å hente inn SKAV-info i heile kontraktperioden.

10.6. Sanksjonar

Dersom leverandøren misheld forpliktingane sine til å betale skattar og/eller avgifter, kan oppdragsgjevaren, etter at leverandøren har fått ein frist til å rette forholdet, heve kontrakten dersom forholdet ikkje er retta.

Dersom ein underleverandør misheld forpliktingane sine til å betale skattar og/eller avgifter, kan oppdragsgjevaren, etter at underleverandøren har fått ein frist til å rette opp, krevje at

leverandøren snarast mogleg skiftar ut underleverandøren for leverandøren si rekning og risiko. Retten til å krevje utskifting gjeld ikkje dersom det formelt er hevda overfor kompetent styresmakt at kravet er feil, og leverandøren kan sannsynleggjere overfor oppdragsgjevarer at kravet mot underleverandøren ikkje er rettkome. Dersom leverandøren ikkje skiftar ut underleverandøren som han er forplikta til å skifte ut, kan oppdragsgjevarer heve avtalen.

11. Brot på konkurranselovgevinga

Dersom det er sannsynleggjort at leverandøren har brote konkurranselova §§ 10 eller 11 eller tilsvarende føresegner, kan oppdragsgjevarer heve kontrakten dersom dette er rimeleg.

Dersom det er sannsynleggjort at ein underleverandør har brote konkurranselova §§ 10 eller 11 eller tilsvarende føresegner, kan oppdragsgjevarer, dersom dette er rimeleg, krevje at leverandøren snarast mogleg skiftar ut underleverandøren sin, for leverandøren si rekning og risiko. Retten til å krevje utskifting gjeld ikkje dersom det formelt er hevda overfor kompetent styresmakt at kravet er feil, og leverandøren kan sannsynleggjere overfor oppdragsgjevarer at kravet mot underleverandøren ikkje er rettkome. Dersom leverandøren ikkje skifter ut underleverandøren som han er forplikta til å skifte ut, kan oppdragsgjevarer heve kontrakten.

Byggherren skal i vurderinga av om det er rimeleg å heve kontrakten eller krevje utskifting av ein underleverandør, leggje vekt på den tida som er gått sidan brotet på konkurranselova §§ 10 eller 11 blei gjort, kva for bøtande tiltak som er sette i verk av leverandøren eller underleverandøren, og eventuelt andre moment som kan ha innverknad på vurderinga av om hevinga eller utskiftinga er rimeleg. Dersom brotet på konkurranselovgevinga direkte har ramma eller påverka Vestland fylkeskommune, vil brotet alltid bli rekna for å vere rimeleg og gje byggherren rett til å heve kontrakten.

12. Etisk handel og samfunnsansvar

12.1. Oppfylgning av menneskerettar

Leveransen skal produserast under forhold som er i samsvar med grunnleggjande krav til menneskerettar, arbeidstakarrettar og miljø, slik desse kjem fram i lovgjeving på produksjonsstaden og følgjande konvensjonar:

- FNs menneskerettskonvensjon
- FNs barnekonvensjon art. 32
- FN-konvensjonen om rettane til menneske med nedsett funksjonsevne (CRPD)
- ILO konvensjon nr. 29, 87, 98, 100, 105, 111, 138 og 182.

Leverandøren garanterer gjennom signering av kontrakten at leveransen ikkje blir produsert under forhold som strir mot forbod mot barnearbeid, tvangsarbeid, slavearbeid, forbod mot diskriminering i tilsetjings- og yrkessamanheng, retten til organisasjonsfridom og kollektive forhandlingar i samsvar med dei ovannemnde konvensjonane.

Leverandøren har bevisbyrda for at det ikkje ligg føre brot på føreseigna.

12.2. Openheit om leverandørkjeder, kunnskapsplikt og aktsemdsvurderingar

Leverandøren pliktar å ha kunnskap om vesentleg risiko for negativ påverknad på grunnleggjande menneskerettar, miljø og anstendig arbeid i eiga verksemd og i leverandørkjedene til verksemda. Omfanget av kunnskapsplikta er mellom anna avhengig av storleik, eigarforhold og struktur på verksemda, aktivitetar, bransje og vare- eller tenestetypar.

Oppdragsgjevaren kan be om at leverandøren skaffar fram slik informasjon før ein bestemt frist går ut.

Er leverandøren ei større verksemd etter rekneskapslova, skal leverandøren gjennomføre aktsemdsvurderingar for å kartleggje, hindre og avgrense mogleg negativ påverknad på grunnleggjande menneskerettar, miljø og anstendig arbeid, og gjere greie for korleis dette blir handtert. Aktsemdsvurderingane skal vere risikobaserte, gjentakande og førebyggjande. Oppdragsgjevaren kan be om at leverandøren skaffar fram slik informasjon før ein bestemt frist går ut.

12.3. Forbod mot korrupsjon og anna økonomisk misferd

Leverandøren skal aktivt motarbeide alle former for korrupsjon. Leverandøren skal kunne leggje fram eit system eller program for antikorrupsjon.

Leverandøren skal ikkje under nokon omstende utøve eller medverke til økonomisk kriminalitet, som korrupsjon m.m. Leverandøren skal halde alle relevante lover, forskrifter og reguleringar, inkludert nasjonalt og internasjonalt regelverk om forbod mot korrupsjon, kvitvasking, svindel og anna økonomisk kriminalitet og misferd.

Leverandøren pliktar å ha eit internt, skriftleg dokumenterbart etisk regelverk, retningslinjer og rutinar som effektivt regulerer dei kontrolltiltaka leverandøren gjer for å førebyggje og handtere risikoen for korrupsjon og anna økonomisk misferd (heretter kalla «compliance-program»). Leverandøren skal også sikre og dokumentere at alle mellombels og fast tilsette, inkludert innleigd personell eller andre som utfører oppgåver på vegner av leverandøren, har fått forsvarleg opplæring i compliance- programmet til leverandøren.

Leverandøren skal ved tilsetjing eller ved engasjement av juridiske eller fysiske personar som skal utføre arbeid på vegner av leverandøren, sikre at det er gjennomført tilfredsstillande kontroll av personen og kvalifikasjonane, ryktet og integriteten til vedkomande for å sikre at personen opptrer i samsvar med det regelverket som gjeld for antikorrupsjon og anna økonomisk misferd.

Forpliktingane til leverandøren etter dette dokumentet gjeld også underleverandørar, konsulentar, agentar, faste eller innleigde tilsette, styret eller andre representantar som utfører arbeid på vegner av leverandøren (til saman kalla «leverandøren»).

Forpliktinga i dette dokumentet gjeld i Noreg og i alle land og jurisdiksjonar der leverandøren er registrert eller opererer. Oppdragsgjevaren kan ved skriftleg melding til leverandøren heve denne kontrakten med omgåande verknad dersom leverandøren eller personellet hans blir sikta eller domfelt for brot på korrupsjonslovgjeving eller andre økonomiske straffebod. Det same gjeld ved vesentleg brot på relevant nasjonalt og internasjonalt regelverk til vern mot korrupsjon og økonomisk mishald. Oppdragsgjevaren kan krevje at leverandøren skiftar ut personell som blir sikta eller domfelt for brot på korrupsjonslovgjeving eller andre økonomiske straffebod.

Ved heving av kontrakten etter denne føresegna, har leverandøren ikkje rett til kompensasjon for betalingsforpliktingar som oppstår etter hevinga. Oppdragsgjevaren kan krevje erstatning frå leverandøren for alle direkte og indirekte økonomiske tap som oppdragsgjevaren lir som følge av hevinga.

12.4. Sanksjonar

Ved mishald av krava i pkt. 12.1–12.3 skal leverandøren rette forholdet før utgangen av ein rimeleg frist som er fastsett av byggherren. Dersom forholdet ikkje er retta før utgangen av denne fristen, har oppdragsgjevaren rett til å ileggje leverandøren dagmulkt. Mulkta skal vere på 1 promille av kontraktssummen per kalenderdag. Dagmulkta går frå utgangen av fristen for å rette forholdet fram til leverandøren dokumenterer at forholdet er retta, eller fram til kontraktforholdet er avslutta.

Ved vesentleg mishald av krava i pkt. 12.1–12.3, eller dersom det er grunn til å tru at slikt vesentleg mishald vil oppstå, kan oppdragsgjevaren med rimeleg varsel stanse kontraktarbeida eller heve kontrakten. Slik stans er for leverandøren si rekning og risiko og gjev ikkje leverandøren rett til verken fristforlenging eller vederlagsjustering.

13. Varsling

Leverandøren skal kunne dokumentere at det er etablert effektive og sikre varslingsrutinar (jf. aml.§ 2), inkludert ein varslingskanal ved mistanke om eller bevis på korrupsjon og anna økonomisk misferd.

Leverandøren og dei tilsette der, medrekna styret, innleigd personell og andre som utfører arbeid på vegner av leverandøren, skal varsle oppdragsgjevaren om moglege brot på føresegnene omgåande.

Ved brot på denne føresegna om rutinar og krav til varsling skal leverandøren utan opphald rette forholdet, men seinast før utgangen av den fristen oppdragsgjevaren set.

Seinast når fristen går ut, skal leverandøren leggje fram dokumentasjon for oppdragsgjevaren om at forholdet er retta. Oppdragsgjevaren kan krevje at leverandøren utarbeider ein arbeidsplan for dei kontrolltiltaka som skal setjast i verk for å rette forholdet. Oppdragsgjevaren kan krevje å førehandsgodkjenne arbeidsplanen og kontrolltiltaka.

14. Tilgang til og overføring av data frå leverandøren

Leverandøren skal ved pålegg frå oppdragsgjevaren kontinuerleg overføre opplysningar til eit elektronisk kjernesystem for oppfølging av leverandørar som er etablert av oppdragsgjevaren. Opplysningane som minimum skal overførast, er unik identifisering av kvar person som får tilgang til byggeplassen, inkludert tid for inn- og utregistrering, og annan informasjon på HMS-kortet. Dette skal gjerast for leverandøren si rekning og risiko.

Oppdragsgjevaren kan også krevje at førehandsregistreringa av underleverandørar og personar som skal utføre arbeid på bygge- eller anleggsplassen, skal skje direkte inn i kjernesystemet for oppfølging av leverandørar. Krav om direkte førehandsregistrering gjev ikkje leverandøren krav på ytterlegare vederlag eller annan kompensasjon.

Ved krav om førehandsregistrering kan oppdragsgjevaren i tillegg til å krevje registrering av opplysningane som er registrerte på HMS-kortet, krevje at leverandøren registrerer om personen er fast tilsett, er innleigd, er fagarbeidar eller lærling, og mobiltelefonnummeret til personen.

15. Revisjon

Oppdragsgjevaren, eller ein tredjepart som er engasjert av oppdragsgjevaren, kan for å undersøkje om krava i kontrakten blir oppfylte, gjennomføre revisjon av leverandøren og

eventuelle underleverandører, inkludert kontrollhandling og kontroll av økonomiske disposisjonar. Revisjon kan gjennomførast i perioden frå kontrakten blir inngått, til seks månader etter at slutfakturaen er betalt. Denne tilgangen omfattar også kontraktar og dokumentasjon i underliggjande ledd. Alle avtalar leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten, skal innehalde tilsvarende føresegner.

Oppdragsgjeveren står fritt til å nytte informasjon som er lagra i elektronisk kjernesystem for leverandøroppfølging, ved revisjonen sin.

Leverandøren skal vederlagsfritt stille nødvendige ressursar og dokumentasjon til disposisjon for kontroll frå oppdragsgjeveren. Medverknads- og dokumentasjonsplikta omfattar også underleverandører. Dersom ein revisjon avdekkjer økonomisk misferd eller andre alvorlege forhold, skal leverandøren også bere kostnadene oppdragsgjeveren har til revisjonen.

16. Vidareføring av seriositetsføresegner

Leverandøren pliktar å sørgje for at føresegnene i dette dokumentet blir førte vidare mot alle underleverandører som utfører arbeid under denne kontrakten.

17. Mishald av kontraktforpliktingar – konsekvensar for seinare konkurransar

Brot på pliktene i denne kontrakten kan få verknad for seinare konkurransar, anten i kvalifikasjonsomgangen eller tildelingsomgangen, i samsvar med regelverket for offentlege innkjøp. Oppdragsgjeveren kan avvise eller stengje leverandøren ute frå framtidige oppdrag for brot på føresegnene i denne kontrakten, i samsvar med det gjeldande innkjøpsregelverket.

Alle avtalar leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten, skal innehalde tilsvarende føresegner.

18. Verknad dersom leverandøren bryt seriositetskrava

Ved brot på føresegnene i dette dokumentet skal leverandøren utan opphald rette forholdet, men seinast før utgangen av den fristen oppdragsgjeveren set.

Seinast når fristen går ut, skal leverandøren leggje fram dokumentasjon for oppdragsgjeveren om at forholdet er retta. Oppdragsgjeveren kan krevje at leverandøren utarbeider ein arbeidsplan for dei kontrolltiltaka som skal setjast i verk for å rette forholdet. Oppdragsgjeveren kan krevje å førehandsgodkjenne arbeidsplanen og kontrolltiltaka.

Manglande retting av forholda før fristen er ute, blir rekna som mishald av kontrakten, og dette gjev oppdragsgjeveren rett til å krevje mishaldssanksjonar, til dømes prisavslag eller erstatning.

For enkelte av føresegnene er det sett særskilde mishaldssanksjonar og andre sanksjonar. Oppdragsgjeveren kan velje om mishaldet skal rettast og sanksjonerast etter dei enkelte føresegnene eller etter dette punktet.

Dersom oppdragsgjeveren hevar kontrakten, kan oppdragsgjeveren krevje å få transportert til seg dei kontraktane leverandøren har med underleverandører.

Brot på føresegnene i kapittel 8 (løns- og arbeidsvilkår), 12.1 (menneskerettar), 11.2 (korrupsjon) og 12 (varsling) blir rekna som forsett eller grov aktløyse hos leverandøren, jf. NS 8405 pkt. 34.3.

D1 Beskrivelse

Beskrivelsen består av generell beskrivelse (D1.1), spesiell beskrivelse for asfaltarbeider (D1.2), spesiell beskrivelse for den enkelte kontrakt (D1.3), samt strekningsliste og mengdefortegnelse for den enkelte kontrakt (D1.4).

Innhold

D1.1. Generell beskrivelse	Feil! Bokmerke er ikke definert.
D1.2. Spesiell beskrivelse for asfaltarbeider	Feil! Bokmerke er ikke definert.
2.1 .....Arbeidsvarsling og sikring	Feil! Bokmerke er ikke definert.
2.2 .....Materialer.....	Feil! Bokmerke er ikke definert.
2.3 .....Resirkulert asfalt.....	Feil! Bokmerke er ikke definert.
2.4 .....Utførelse	Feil! Bokmerke er ikke definert.
2.4.1 Generelt	Feil! Bokmerke er ikke definert.
2.4.2 Jevnhet i lengde- og tverrprofil, bilmontert utstyr.....	Feil! Bokmerke er ikke definert.
2.4.3 Jevnhet i lengde- og tverrprofil, manuell rettholt	Feil! Bokmerke er ikke definert.
2.4.4 Jevnhet ved kumrammer, slukrammer og sluk....	Feil! Bokmerke er ikke definert.
2.4.5 Bindemiddel og tilsetning av vedheftningsmiddel	Feil! Bokmerke er ikke definert.
2.4.6 Rengjøring før asfaltering.....	Feil! Bokmerke er ikke definert.
2.4.7 Rengjøring under asfaltering og etter at arbeidene er avsluttet ...	Feil! Bokmerke er ikke definert.
2.4.8 Tverrprofil	6
2.4.9 Klebing	6
2.4.10 Oppretting.....	Feil! Bokmerke er ikke definert.
2.4.11 Planfresing og traufresing.....	Feil! Bokmerke er ikke definert.
2.4.12 Buttskjøter	7
2.4.13 Forvarming	Feil! Bokmerke er ikke definert.
2.4.14 Langsgående kant	Feil! Bokmerke er ikke definert.
2.4.15 Kummer og sluk	Feil! Bokmerke er ikke definert.
2.4.16 Kantfylling og skråkant	8
2.4.17 Legging utenfor vegbanen	8
2.4.18 Avstrøing	Feil! Bokmerke er ikke definert.
2.4.19 Skuldre.....	Feil! Bokmerke er ikke definert.
2.4.20 Kontinuerlig drift.....	9
2.4.21 Formerking	9
2.4.22 Påsetting av trafikk	Feil! Bokmerke er ikke definert.
2.4.23 Komprimering	10
2.4.24 Bruk og transport av tungt anleggsutstyr.....	10
2.4.25 Blandeverkstype, Ska	10
2.4.26 Asfalt produsert ved redusert temperatur	10
D1.3. Spesielle forhold for kontrakten	Feil! Bokmerke er ikke definert.
D1.4. Strekningsliste og mengdefortegnelse	Feil! Bokmerke er ikke definert.

D1.1. Generell beskrivelse

Som standard beskrivelse gjelder Statens vegvesens håndbok nr. R761 Prosesskode-1 Standard beskrivelsestekster for vegkontrakter.

D1.2. Spesiell beskrivelse for asfaltarbeider

Spesiell beskrivelse kommer i tillegg til eller i stedet for standard beskrivelse. Ved uoverensstemmelse gjelder spesiell beskrivelse foran bestemmelsene i standard beskrivelse, og kap. D1 pkt. 3 gjelder foran kap. D1 pkt. 2.

2.1 Arbeidsvarsling og sikring

Dersom ikke annet framgår av kap. D1 pkt. 3 Spesiell beskrivelse skal det benyttes ledebil. Krav til ledebil og anvendelse av ledebil skal være som angitt i håndbok N301 Arbeid på og ved veg.

Ved asfaltering på veger hvor det kan gå trafikk i begge retninger, skal det være forvarsel om asfaltering på alle tilstøtende offentlige veger.

Ved arbeid i avsperrert kjørefelt på veg med flere felt i samme retning, skal innkjøringene til arbeidsområdet bemannes med trafikkdirigent.

For kontraktspunkt der vegskulderen skal justeres og vegstrekningen skal åpnes for trafikk før justeringen er utført, skal det skiltes med fareskilt nr. 117 med underskilt 808.153 «Høy asfaltkant» i perioden mellom dekkelegging og ferdig justering av vegskulder. Kostnader til ledebil og 4 trafikkdirigenter skal kalkuleres inn i de øvrige enhetsprisene for kontraktspunktet. I tillegg kan det være angitt spesifikk arbeidsvarsling/sikring med egne prosesser og mengder i D1. Kostnader ut over dette gjøres opp som regningsarbeid.

Bruk av politi ut over det som ev. er angitt i kap D1 pkt. 3 Spesiell beskrivelse skal avtales med byggherren på forhånd. Kostnader for politidirigering dekkes direkte av byggherren.

2.2 Materialer

Det skal benyttes bindemidler som angitt i håndbok N200 Vegbygging.

For generelle krav til tilslagsmaterialer henvises det til håndbok N200 Vegbygging.

For eventuelle spesielle krav til tilslagsmaterialer henvises det til kap. D1 pkt. 3 Spesiell beskrivelse.

Dersom det i kap. D1 pkt. 3 Spesiell beskrivelse er angitt krav til bruk av lyst steinmaterialer gjelder følgende:

- Lyshetsverdien L for materiale større enn 4 mm skal være minst 20 % (lyshetsklasse 3) målt som prosent av MgO-hvitt
- Kravene omfatter også eventuell avstrøingsmaterialer

For bestemmelse av lyshet gjelder følgende:

Inndeling i lyshetsklasser iht. intern rapport 827 fra Veglaboratoriet:

- L mindre enn 10 % gir lyshetsklasse 5 (dårligst)
- L=10-20 % gir lyshetsklasse 4
- L=20-30 % gir lyshetsklasse 3
- L=30-40 % gir lyshetsklasse 2
- L større enn 40 % gir lyshetsklasse 1 (best)
-

2.3 Resirkulert asfalt

All fresemasse og asfaltflak tilfaller entreprenøren.

Eventuelle asfaltflak skal kjøres til godkjent mellomager eller godkjent deponi. Eventuelle fresemasser skal gjenbrukes i asfaltfabrikken, på anlegget eller kjøres til godkjent mellomager for resirkulert asfalt.

Entreprenøren kan i byggemøte bli avkrevd dokumentasjon på at asfaltflak og fresemasse er håndtert i henhold til dette. Eventuelle mottaksavgifter for resirkulert asfalt skal være inkludert i arbeidsprosessenes priser.

I håndbok N200 er det åpnet for bruk av resirkulert asfalt i normerte massetyper. For å øke gjenvinningsandelen for asfalt oppfordres det generelt til gjenbruk ved produksjon av nye asfaltmasser.

Eventuell tilsetning av resirkulert asfalt i varmmasse skal oppgis i prosent av total masse i kontrollgrunnlaget sammen med angivelse av tilsettingmetode, hhv. kaldt i varm eller varmt i varm med eget utstyr for oppvarming. De generelle bestemmelser for dokumentasjon gjelder, ref. Dokumentasjon og kontroll av asfalt (Statens vegvesen rapport nr. 1084) og håndbok N200.

2.4 Utførelse

Eventuelle krav til utførelsestidspunkt, som for eksempel nattarbeid og helgearbeid, er angitt i kap. D1 pkt. 3 som «Arbeidstid». Med arbeidstid menes her tiden fra en begynner å sperre vegen og igangsetter trafikkdirigering til vegen igjen er åpen for fri ferdsel. Dersom byggherren utover dette finner det nødvendig å utføre kontraktspunkter som nattarbeid eller helgearbeid, skal dette avtales i hvert enkelt tilfelle. Lovlig helgearbeid skal varsles byggherren senest 3 uker før arbeidet starter.

2.4.1 Generelt

Etter kontrakten har entreprenøren ansvar for å levere asfaltmassen, samt å legge denne. Asfalten skal oppfylle visse funksjonskrav som stilles i konkurransegrunnlaget. Kontrakter som er basert på resept- og sammensetningsspesifikasjoner inneholder ansvar for at dekket tilfredsstiller grunnleggende funksjonskrav, som alminnelig holdbarhet, homogenitet, at dekket ikke går i oppløsning osv. For å oppnå disse funksjonskravene skal entreprenøren forestå den nødvendige proporsjonering og prøveblanding. I dette inngår utarbeidelse av kontrollgrunnlag. Kontrakten medfører dermed et ansvar for å komponere en hensiktsmessig blanding. Dermed kommer ansvaret for handteringen av massen, og for utførelsen av arbeidet. Entreprenøren er

nærmest til å oppdage feil, avvik og lignende, dersom blandingen ikke fungerer etter sin hensikt.

Det konkrete funksjonsansvaret kommer til uttrykk i flere av kontraktens underliggende dokumenter, som rundskriv, retningslinjer og håndbøker. Konkurranses grunnlaget inneholder henvisninger til disse. I dokumentene finnes standardiserte krav for materialer og arbeid. I tillegg inneholder de beskrivelse av funksjonskrav.

2.4.2 Jevnhet i lengde- og tverrprofil, bilmontert utstyr

Etter gjennomføring av kontraktsarbeidet skal initialjevnhet i tverr- og lengdeprofil ikke være dårligere enn det var før tiltaket ble gjennomført.

Krav til initialjevnhet i tverr- og lengdeprofil målt med bilmontert utstyr gjøres gjeldende når dette er angitt i kap. D1 pkt. 3 Spesiell beskrivelse. Bilmontert utstyr betyr ViaPPS eller tilsvarende utstyr godkjent av Statens vegvesen.

På strekninger hvor det er krav til initialjevnhet på tvers, jf. kap. D1 pkt. 3 Spesiell beskrivelse, skal vegoverflaten være tilnærmet rettlinjet over kjørefeltet etter oppretting eller fresing og etter legging av slitelag.

Jevnhet i tverr- og lengdeprofil (IRI) beregnes for hvert kjørefelt som gjennomsnittsverdi basert på medianverdier for 20 m strekninger og gjennomsnitt av 3 måleserier. Måling startes og avsluttes 40-60 m utenfor aktuell dekkestreking slik at en får gyldige 20 m-verdier i hele parsellens lengde. Målinger av initialjevnhet skal foretas tidligst 1 uke og seinest innen 5 uker etter dekkelegging.

For beregning av initialverdier deles parsellen fortløpende i 100 m delparseller regnet fra første til siste hele 100-meters metreringsverdi iht. gyldig vegnett.

Krav til initialjevnhet på tvers (gjennomsnittsverdi):

Dekkevedlikehold: maksimum 5,0 mm. Ved nyanlegg gjelder tilsvarende krav i håndbok N200 Vegbygging.

Krav til jevnhet i på langs (IRI):

Initialjevnheten på langs IRI (gjennomsnittsverdi) skal være bedre enn jevnheten på dekket før tiltak, og ligge innenfor følgende krav.

ÅDT			
0-1500	1501-5000	5001-15000	> 15000
3,0	2,2	2,0	1,5

Ved nyanlegg gjelder tilsvarende krav i håndbok N200 Vegbygging.

2.4.3 Jevnhet i lengde- og tverrprofil, manuell rettholt

Krav til jevnhet i skjøter er angitt i håndbok N200 kap. 4.2.2.2

2.4.4 Jevnhet ved kumrammer, slukrammer og sluk

Høydeforskjellen mellom topp av kumrammer og vegdekket skal ikke være større enn +2/-6 mm.

Høydeforskjellen mellom topp av slukrammer og vegdekket skal ikke være større enn +0/-6 mm

For manuell måling av jevnhet henvises det til håndbok R211 kap. 4.2.1

2.4.5 Bindemiddel og tilsetning av vedheftningsmiddel

Tilbud på asfaltarbeider med varm, verksblandet asfaltmasse skal baseres på minimum bindemiddelinnhold som beskrevet i håndbok N200 Vegbygging.

Hvis annet ikke er angitt i kap. D1 pkt. 3, skal det i asfaltbetong (Ab) og skjelettasfalt (Ska) benyttes bindemiddel av typen 70/100 og i asfaltgrusbetong (Agb) bindemiddel av typen 160/220.

Polymermodifisert bitumen skal inneholde polymer av typen termoplastisk elastomer i tilstrekkelig mengde til at asfaltmassen får de ønskede egenskaper mht. bestandighet, motstand mot deformasjon, fleksibilitet ved lave temperaturer, mv. Hvis annet ikke er angitt i kap. D1 pkt. 3, skal bindemiddelet tilfredsstille kravene til type 65/105-60 iht. tabell 4.10.1-5 i håndbok N200 Vegbygging, Krav til egenskaper for polymermodifisert bitumen.

I alle varmblandede bituminøse masser unntatt Topeka og Støpeasfalt skal det tilsettes varmebestandig vedheftningsmiddel, ihht til krav i håndbok N200 kap. 4.10.5.1 Vedheftingsmidler.

2.4.6 Rengjøring før asfaltering

Byggherrens anslag over behov for rengjøring gjelder før asfaltering og bare arealer som ikke skal freses, se egne prosesser og mengder i kap. D1 pkt. 4 Strekningsliste og mengdefortegnelse. Der det utføres fresing skal rengjøring være inkludert i enhetsprisen for fresingen. Rengjøring før legging av overflatebehandling er beskrevet under enkel overflatebehandling, Eo.

Entreprenøren er selv ansvarlig for å vurdere behov for rengjøring på hver enkelt strekning (uavhengig av om byggherre har angitt mengder i kap D1 pkt. 3 Spesiell beskrivelse). Det skal brukes feiebil med sug for rengjøring, ev. supplert med annen effektiv metode. Dersom rengjøringsbehovet avviker fra byggherrens mengdeangivelse, skal dette tas opp med byggherren på forhånd.

Der frest areal etterfølges av asfaltering, og strekningen åpnes for trafikk i mellomtiden, skal entreprenøren vurdere behov for rengjøring fortløpende i perioden fra fresing til asfaltering. Entreprenøren skal iverksette nødvendige rengjøringstiltak ved feing med sug, ev. supplert med annen effektiv metode, se også kap. C2 pkt. 30.2 Hensyn til omgivelsene.

Endelig behov for rengjøring bestemmes av byggherren i samråd med entreprenøren før oppstart på den enkelte strekning.

2.4.7 Rengjøring under asfaltering og etter at arbeidene er avsluttet

Entreprenøren skal iverksette de nødvendige rengjøringstiltak, se også kap. C2 pkt. 30.2 Hensyn til omgivelsene og kap. C3 pkt.5.11.2 Sanksjoner og trekk ved avvik fra kontraktens krav til kvalitet. Entreprenøren skal selv vurdere behovet for opprydding og rengjøring ved feing med sug, ev. supplert med annen effektiv metode. Rengjøringsbehovet skal vurderes i samråd med byggherren.

2.4.8 Tverrprofil

Vegbanen skal ha et tverrfall etter tiltak som gjør at vann renner av og ikke blir liggende i kjørebanelen. Tverrfallet skal ikke være mindre gunstig etter asfaltering enn det var førdekketiltaket, ev. endring av tverrfall skal gjøres i samråd med byggherren.

2.4.9 Klebing

I kap. D1 pkt. 4 Strekningsliste og mengdefortegnelse er det angitt behov for klebing med egne prosesser og mengder. Oppgjør skjer etter oppmålt asfaltert areal.

Hele det aktuelle arealet inklusiv tversgående og langsgående skjøter skal være jevnt klebet og det skal ikke klebes utenfor det daglige leggearealet. Klebing skal utføres med et forbruk tilpasset dekkets overflatestruktur slik at flekker uten klebemiddel ikke oppstår, og samtidig sikrer god heft mellom lagene. Det henvises til Dokumentasjon og kontroll av asfalt (Statens vegvesen rapport nr. 1084) kap. 2.7.2.

Det kreves god heft til underlaget for alle asfaltarbeider. Dersom det gamle asfaltdekket er av en slik beskaffenhet at det er urimelig å kreve god heft til underlaget, skal entreprenøren ta opp dette med byggherren i god tid før arbeidene starter.

Områder med manglende heft skal utbedres. Manglende heft dokumenteres som angitt i Dokumentasjon og kontroll av asfalt (Statens vegvesen rapport nr. 1084) kap. 3.3.1. Varig utbedring av manglende heft skal normalt gjøres med samme massetype som i det opprinnelige dekket. Eventuelle utbedringer skal oppfylle gjeldende kvalitetskrav og fungere uten ytterligere tiltak i resten av reklamasjonstiden for dekket.

2.4.10 Oppretting

Ved opprettingsarbeider forutsettes det at oppgitt totalkvantum disponeres slik at jevnhet og tverrfall blir mest mulig ensartet over den aktuelle parsell. Dette kan innebære at det på delstrekninger må kjøres flere ganger, eller at oppretting kan sløyfes på deler av arealet. Eventuell justering av totalkvantum opp eller ned kan avtales med byggherren.

2.4.11 Planfresing og traufresing

Ved traufresing skal buttskjøt være inkludert i enhetsprisen. Ved planfresing og påfølgende asfaltering skal buttskjøter og langsgående leggeskjøter mot busslommer og avkjørsler være inkludert i enhetsprisen. Dybden på leggeskjøter skal være tilsvarende planlagt dekketykkelse og det skal legges en midlertidig asfaltkile minimum 20 cm bred dersom området er åpent for trafikk i tiden fra fresing til asfaltering. Det skal heller ikke stå igjen kanter langs fortau eller ved refuger og trafikkøyer. For krav til buttskjøter se også kap. D1 pkt. 2.4.12.

Rengjøring skal være inkludert i enhetsprisene for fresing. Se egne avsnitt for krav til rengjøring.

Oppmåling av freste arealer skal skje strekningsvis og dokumenteres ved føring på leggerapporter på vanlig måte.

Eventuelle endringer av spesifisert fresedybde skal tas opp med byggherren på forhånd.

Dersom det i kap.D1 pkt. 3 Spesiell beskrivelse ikke er angitt krav til reasfaltering av traufreste arealer før trafikken settes på, skal entreprenøren som et minimum sørge for nødvendig skilting før påsetting av trafikk. For øvrig henvises det til krav om kontinuerlig drift og rengjøring.

2.4.12 Buttskjøter

I kap. D1 pkt. 4 Strekningsliste og mengdefortegnelse er det angitt behov for fresing av buttskjøter med egne prosesser og mengder.

Buttskjøter skal ha en utstrekning i vegens lengderetning (i meter) tilsvarende planlagt dekketykkelse i kg/m² dividert på 10. Fresekanten mot eksisterende dekke skal ha en høyde minst lik tykkelsen på den nye dekket.

På trafikkert areal skal buttskjøt ilegges en kile med lengde min. 0,5 m av varm asfalt som ikke går i oppløsning før dekke blir lagt, og varsles i henhold til vedtatt arbeidsvarslingsplan.

På kontraktspunkter som angitt særskilt i kap. D1. 3 Spesiell beskrivelse, skal skjøter mellom arbeidsskift (dagskjøter) etableres ved fresing og klebing 4 meter inn på forrige skifts avslutning. Masseforbruk i skjøtene måles for oppgjør sammen med asfaltmassen i det aktuelle laget. Klebing måles for oppgjør sammen med de øvrige arealer for klebing. Fresing og alle andre kostnader skal være inkludert i øvrige enhetspriser.

2.4.13 Forvarming

Fjerning av termoplast skal være inkludert i prisen for aktuelt tiltak med forvarming.

2.4.14 Langsgående kant

Langsgående ytterkant skal legges snorrett og følge den naturlige vegkant. Det skal brukes snor eller annen form for formerking av ytterkant. I kurver skal kanten ha en jevn sving gjennom hele kurven. Langsgående kanter som blir underkjent av byggherren skal sages før kantfylling.

Entreprenøren skal legge begge sider fortløpende slik at det ikke blir stående igjen åpne langsgående kanter i kjørebanelen etter at arbeidet på strekningen er avsluttet for dagen eller skiftet.

Dersom det av uforutsette grunner blir stående igjen åpne langsgående kanter som stedvis er over 15 mm høye eller er mer enn 6 mm som et gjennomsnitt over 100 meter, skal det skiltes med skilt 156 "Annen fare" og underskilt 808 "Langsgående asfaltkant". Blir strekningen med langsgående kant over 500 meter, eller strekningen går gjennom kryssområde, skal det være gjentagende skilting.

2.4.15 Kummer og sluk

I kap. D1.4 Strekningsliste og mengdefortegnelse har byggherren angitt behov mht. kummer og sluk med egne prosesser og mengder. Prisen på justering av kummer og sluk skal dekke alle kostnader forbundet med dette, basert på beskrivelsen av de enkelte kontraktspunkt.

All koordinering av arbeider med kummer og sluk, herunder varsling av eiere til disse, er entreprenørens ansvar. Arbeider med kummer og sluk skal gjøres i takt med andre arbeider på veien. Eventuell justering av høyder skal gjøres med samme masse som i slitelaget på den aktuelle veien. Sluk og kumløkk skal dekket til ved asfaltering for å unngå tilgrising av

kumløkk og at det kommer asfalt ned i kummer og sluk. Kumløkk og slukrister skal være løse etter asfaltering.

Dersom det freste arealet påsettes trafikk før legging av ny asfalt, skal alle kummer og sluk først høydejusteres til plan for frest areal i tillegg til høydejusteringen til plan for nytt asfaltdekke. Justeringene skal skje i samsvar med produsentens beskrivelser, og det skal benyttes samme massekvalitet som i nytt asfaltlag.

2.4.16 Kantfylling og skråkant

Som angitt i Dokumentasjon og kontroll av asfalt (Statens vegvesen rapport nr. 1084) kap. 2.7.1 skal det etter legging av slitelag kantfylles skulder senest 1 uke etter legging. Som alternativ til kantfylling kan slitelaget avsluttes med skråkant med maksimum helning på 1:5 som komprimeres. Ut fra stedlige forhold kan byggherren i enkelte tilfeller avvike dette og tillate maksimum helning 1:2. Med mindre annet er angitt, kan bruk av glatteplate montert på screed betraktes som tilfredsstillende komprimering. Legging av skråkant skal være inkludert i enhetsprisene.

2.4.17 Legging utenfor vegbanen

Legging utenfor vegbanen skal være inkludert i totale mengder som angitt for hvert enkelt punkt.

Legging av dekker på busslommer, utspleisinger av kryss, avkjørsler o.l. skal utføres i takt med dekkearbeidene forøvrig. Dekket på nevnte arealer skal ha et tverrfall etter tiltak som gjør at vann renner av og ikke blir liggende i kjørebane. Det legges dekke på alle busslommer på strekningen.

Valg av massetype i avkjørsler avklares med byggherren før oppstart. Ved kryss med offentlig veg skal det utspleises 3 m og ved private utkjørsler ca. 1 m. Videre skal eventuelle mellomliggende arealer mellom kjøreveg og gang- og sykkelveg asfalteres i hel lengde, slik at det blir jevne overganger mellom kjøreveg og gang- og sykkelveg.

Alle asfaltarbeider utenfor vegbanen skal komprimeres med dertil egnet utstyr. Kostnader i forbindelse med legging utenfor vegbanen, herunder også ev. håndlegging, skal være inkludert i enhetsprisene.

2.4.18 Avstrøing

Entreprenøren må selv vurdere behovet for avstrøing. Eventuelle fete og glatte partier skal avstrøs med svertede masser i fraksjon 2-4 mm. Avstrøingen vales ned i dekket mens det ennå er varmt (60° – 70° C), og overskuddsmaterialet fjernes. Avstrøingsmasser skal være tilgjengelig på arbeidsstedet før oppstart. Ved legging av Ab og Ska skal vals ha påmontert strøkkasse. Dersom det etter at arbeidene er avsluttet forekommer glatte partier, skal entreprenøren sørge for skilting og varsle byggherren. For glatte partier som ikke tilfredsstiller kravene til friksjon krever byggherren at entreprenøren iverksetter nødvendige tiltak slik at kravene til friksjon blir oppfylt. Entreprenøren har ansvar for å vedlikeholde skilting frem til tiltak er utført.

2.4.19 Skuldre

Mengder og type materiale for oppjustering av skuldre er som angitt i kap. D1.4 Strekningsliste og mengdefortegnelse. I prisen skal inngå masse, transport, utlegging og komprimering. Mengden gjøres opp etter medgått masse som dokumenteres med veiesedler.

Ved legging av ubundne materialer og knust asfalt i flere lag skal hvert lag komprimeres for å unngå løse materialer som dras inn i kjørebanelen. Materialet skal legges ut i bredde tilpasset stedlige forhold. Hvis annet ikke er avtalt, er maksimal utleggerbredde 25 cm. Etter utlegging skal massen komprimeres tilstrekkelig, dvs. slik at skulderen ikke gir etter ved belastning av trafikk. Av hensyn til oppmerking og trafikksikkerhet skal entreprenøren feie kjørebanelen ved behov i en periode på 3 uker etter legging av skuldre.

2.4.20 Kontinuerlig drift

Dersom annet ikke er avtalt kreves kontinuerlig drift på et punkt som er påbegynt til alle prosesser på vedkommende punkt er ferdige. Ved brudd på dette kravet vil det bli ilagt en mulkt som angitt i kap. C2.

2.4.21 Formerking

Dersom annet ikke er angitt i kap. D1.4 Strekningsliste og mengdefortegnelse, skal entreprenøren på tofeltsveger sikre alle midtlinjer ved midlertidig oppmerking (merking av støttepunkt). Tilsvarende skal entreprenøren på flerfeltsveger sikre både felt- og skillelinjer og eventuelle kantlinjer ved midlertidig oppmerking (merking av støttepunkt). Dette skal gjøres umiddelbart etter legging eller planfresing.

Formerking av senterlinje skal maksimalt avvike 5 cm fra midtpunktet mellom dekkekant i vegens tverrprofil. Støttepunktene merkes med 30 meter avstand på rettlinje og 15-30 meter i kurver. Det bør minimum vises tre merker samtidig i trafikkretningen. Merking (støttepunkter) utføres med hvit (spray) maling.

På veger uten vegbelysning skal det i tillegg benyttes gule, midlertidige vegbanereflektorer på midtlinjer når asfaltering skjer etter 1. august. For Nordland, Troms og Finnmark gjelder dato 1. september. Entreprenøren har ansvaret for at reflektorene er virksomme i minst 14 dager etter dekkelegging og at de umiddelbart blir fornyet dersom de blir revet bort eller skades på annen måte. På frest underlag kan det benyttes reflekterende spraymaling, dersom det er vanskelig å få fester for vegbanereflektorer.

Kravet til sikring av linjer gjelder alle lag og tiltak.

Dersom byggherren i kap. D1.4 Strekningsliste og mengdefortegnelse ikke har bedt om egne priser på formerking, skal formerkingen være inkludert i de øvrige enhetspriser.

2.4.22 Påsetting av trafikk

Entreprenøren skal sørge for at trafikken ikke kommer inn på arealer som er klebet eller på nylagt dekke før dette er tilstrekkelig avkjølt.

På strekninger uten krav til jevnhet på tvers, og med 2 eller flere felt, kan trafikken tidligst settes på når overflatetemperaturen på det nylagte asfaltdekket er målt og har sunket til:

- 80 °C for masser med PMB
- 60 °C for Ma
- 70 °C for andre masser

Måling gjennomføres i sporområdet med mindre annet er avtalt spesielt. Entreprenøren kan i samråd med byggherren bruke vann for å kjøle ned asfalten før trafikken settes på, for eksempel ved høye lufttemperaturer. Måling av dekkets overflatetemperatur skal da tidligst gjennomføres 15 minutter etter at vannet på dekkeoverflaten er fordampet.

2.4.23 Komprimering

Komprimering skal gjennomføres i henhold til komprimeringsplan som beskrevet i Dokumentasjon og kontroll av asfalt (Statens vegvesen rapport nr. 1084) kap. 2.4.4.

2.4.24 Bruk og transport av tungt anleggsutstyr

Vegdirektoratet har gitt generelt unntak fra bestemmelsene om maksimal aksellast og totalvekt (jf. vedlegg 1 til forskrift om bruk av kjøretøy) for utstyr brukt til vedlikehold av vegdekker. Bruk av et konkret utstyr hvor det er reell fare for overbelastning av vegen, skal i hvert enkelt tilfelle vurderes opp mot bæreevnen og andre relevante forhold på de vegene som skal vedlikeholdes. Disse vurderingene skal gjøres av byggherren. I vurderingen skal det tas hensyn til totalvekt, aksellast, trykk mot overflaten og ev. andre relevante forhold ved utstyret.

Det presiseres at transport av utstyret til og fra arbeidsområdet omfattes av "Forskrift om bruk av kjøretøy" med tilhørende regelverk for dispensasjoner.

2.4.25 Blandeverkstype, Ska

Til produksjon av skjelettasfalt (Ska) skal det benyttes satsblandeverk. Trommelblandeverk tillates ikke om ikke annet er angitt i spesiell beskrivelse for den enkelte kontrakt (kap. D1.3).

2.4.26 Asfalt produsert ved redusert temperatur

Ved anvendelse av egnede tilsetningsmidler og/eller endringer i produksjonsmetode kan asfalt produseres ved lavere temperaturer enn det som kreves ved tradisjonell produksjon av asfalt jf. håndbok N200 kap. 4.9.5.1.

D1.3. Spesielle forhold for kontrakten

Fra PMS - Se eget vedlegg

D1.4. Strekningsliste og mengdefortegnelse

Fra PMS - Se eget vedlegg

E Svardokumenter
E1 Dokumentasjon fra tilbyder

Dokumentasjon som skal inngå i tilbudet (evt. også med tilhørende vedlegg).
Dokumentasjon av kvalifikasjoner, E2
Strekningsliste og mengdefortegnelse med utfylte priser, D1.4/E3
Tilbudsskjema, E5
Datafil med priser fra kap. D1/E3
Annen dokumentasjon i tilknytning til tilbud

E Svardokumenter**E2 Svardokument for vurdering av leverandørens kvalifikasjoner****Innhold**

1. Dokumentasjon av kvalifikasjoner	2
2. Det europeiske egenerklæringsskjemaet (ESPD)	2
3. Leverandørens organisatoriske og juridiske stilling	3
3.1. Lovlig etablert foretak – kapittel B2 punkt 2.2	3
3.2. Generell informasjon om leverandøren	3
3.3. Leverandørens struktur	3
3.4. Leverandører som deltar i fellesskap	3
3.5. Støtte fra andre virksomheter for oppfyllelse av kvalifikasjonskrav	4
4. Leverandørens økonomiske og finansielle kapasitet – kapittel B2 punkt 2.3	4
5. Leverandørens tekniske og faglige kvalifikasjoner – kapittel B2 punkt 2.4	5
5.1. Relevant erfaring – kapittel B2 punkt 2.4.1	5
5.2. Byggherrers erfaringer – kapittel B2 punkt 2.4.2	7
5.3. Gjennomføringsevne – kapittel B2 punkt 2.4.3	7
6. Helse, miljø og sikkerhet (HMS) og kvalitet – kapittel B2 punkt 2.5	7
6.1. SHA system – kapittel B2 punkt 2.5.1	7
6.2. Ytre Miljø – kapittel B2 punkt 2.5.3	7
6.3. Kvalitetsstyring – kapittel B2 punkt 2.5.4	7
7. Skatteattest – kapittel B2 punkt 3.2	7
8. Vedlegg	7

1. Dokumentasjon av kvalifikasjoner

Herværende skjema skal, sammen med ESPD skjemaet, fylles ut av den enkelte leverandør. Opplysninger om tilbyder skal gis med redigering og struktur som er angitt i dette kapitlet.

2. Det europeiske egenerklæringsskjemaet (ESPD)

Leverandørene skal fylle ut det elektroniske egenerklæringsskjemaet for offentlige anskaffelser (ESPD) som er gjort gjeldende i konkurransen, jf. kapittel B2 punkt 6.1.

Dersom flere leverandører deltar i konkurransen i fellesskap eller leverandøren støtter seg på et annet foretak for å oppfylle kvalifikasjonskravene skal det, i tillegg til leverandørens eget utfylte skjema, leveres et komplett utfylt ESPD-skjema for hver enkelt av leverandøren i fellesskapet eller for hver leverandør som bidrar til oppfyllelse av ett eller flere kvalifikasjonskrav.

ESPD-filen er gjort tilgjengelig via KGV.

3. Leverandørens organisatoriske og juridiske stilling

3.1. Lovlig etablert foretak – kapittel B2 punkt 2.2

Her vedlegges firmaattest fra Foretaksregistret. Utenlandske leverandører skal isteden levere tilsvarende attest bestemt ved lovgivningen i den stat leverandøren er etablert.

3.2. Generell informasjon om leverandøren

Leverandøren:

Navn	
Adresse	
Telefon	
Telefaks	
E-post	

3.3. Leverandørens struktur

Vennligst kryss av nedenfor for leverandørens struktur.

Enkeltstående
firma:

☐

Konsortium:

☐

Joint Venture:

☐

Annet:

☐

Dersom "Annet" – vennligst spesifiser:

--

3.4. Leverandører som deltar i fellesskap

Leverandører som deltar i fellesskap må fylle ut følgende informasjon:

Firmanavn	Nasjonalitet	Adresse, organisasjonsnummer	Rolle (arbeidsoppgaver og fagområde) i arbeidsfellesskapet

Firmanavn	Nasjonalitet	Adresse, organisasjonsnummer	Rolle (arbeidsoppgaver og fagområde) i arbeidsfellesskapet

3.5. Støtte fra andre virksomheter for oppfyllelse av kvalifikasjonskrav

Mal for forpliktelserklæring er vedlagt dette dokumentet som vedlegg 1.

4. Leverandørens økonomiske og finansielle kapasitet – kapittel B2 punkt 2.3

Leverandøren skal fylle ut skjemaet inntatt nedenfor. For øvrig vises det til dokumentasjonskravene angitt i kapittel B2 punkt 2.3.

Egenkapital tas fra siste innberettede regnskap. Det tas ikke med egenkapital fra konsern-, mor- eller datterselskaper. Dersom det er vesentlige endringer i tilbyders egenkapital ved tilbudsfrist, skal dokumentasjon av dette også vedlegges her.

Egenkapital	År:	
-------------	-----	--

Det skal gis opplysninger om tilbyders totale omsetning og omsetning i forbindelse med relevante arbeider for hvert av de tre siste regnskapsårene. Med relevante arbeider menes her arbeider av samme type som konkurransegrunnlaget omfatter.

År	Tilbyders totale omsetning	Omsetning relevante arbeider

Egenkapitalandel	År:	
------------------	-----	--

5. Leverandørens tekniske og faglige kvalifikasjoner – kapittel B2 punkt 2.4**5.1. Relevant erfaring – kapittel B2 punkt 2.4.1**

En oversikt over inntil 5 og ikke mindre enn 3 kontrakter som leverandøren har gjennomført eller gjennomfører i løpet av de siste fem årene regnet fra tilbudsfristen. Opplysninger kan også gis på eget skjema.

	Oppdrag	Oppdrag	Oppdrag	Oppdrag	Oppdrag
Oppdragets navn					
Sted					
Oppdragsgiver					
Referanseperson (navn, stilling/tittel i referanseprosjektet, telefon og e-post)					
Tid for utførelse (fra-til) åamm					
Verdi i mill. kr. inkl. mva					
Totalt antall årsverk					
Herav egne arbeidstakere					
Herav i underentreprise					
Beskrivelse av oppdraget, herunder relevansen i forhold til kvalifikasjonskravet (hvorfor de konkrete arbeidene leverandøren har utført er sammenlignbare, samt hvilken overføringsverdi erfaringen gir til konkurransens oppdrag). Angi hvilke arbeider som ble utført av leverandøren selv og					

hvilke arbeider som ble utført av underleverandører.					
--	--	--	--	--	--

5.2. Byggherrers erfaringer – kapittel B2 punkt 2.4.2

Dokumenteres gjennom attest fra tidligere oppdragsgivere, se vedlegg 5 Attestskjema.

5.3. Gjennomføringsevne – kapittel B2 punkt 2.4.3

Dokumenteres i tråd med bestemmelsen i kapittel B2 punkt 2.4.3

6. Helse, miljø og sikkerhet (HMS) og kvalitet – kapittel B2 punkt 2.5

6.1. SHA system – kapittel B2 punkt 2.5.1

Dokumenteres i tråd med bestemmelsene i kapittel B2 punkt 2.5.1

6.2. Ytre Miljø – kapittel B2 punkt 2.5.3

Dokumenteres i tråd med bestemmelsene i kapittel B2 punkt 2.5.2.

6.3. Kvalitetsstyring – kapittel B2 punkt 2.5.4

Dokumenteres i tråd med bestemmelsene i kapittel B2 punkt 2.5.3.

7. Skatteattest – kapittel B2 punkt 3.2

Leverandør skal levere skatteattest i tråd med bestemmelsen i kapittel B2 punkt 3.2.

8. Vedlegg

Vedlegg 1: Mal forpliktelserklæring

Vedlegg 2: Fullmakt utvidet skatteattest

Vedlegg 3: Informasjon om utvidet skatteattest

Vedlegg 4: Egenerklæring om forholdet til gjeldende sanksjonslovgivning

Vedlegg 5: Attestskjema

Vedlegg 1 Mal Forpliktelseserklæring

Der leverandøren eller et felleskap støtter seg på kapasiteten til en annen virksomhet for å oppfylle kravene til økonomisk og/eller finansiell kapasitet, jf. anskaffelsesforskriften § 16-3, og tekniske og faglige kvalifikasjoner, jf. anskaffelsesforskriften § 16-5. benyttes følgende forpliktelseserklæring.

***

MAL FORPLIKTELSESERKLÆRING

Opplysninger om foretaket som gir støtte (støttende foretak/leverandørens samarbeidspartner)	
Foretak	
Org nr.	
Adresse	
Postnr, sted	

Det bekreftes at [navn på foretak] forplikter seg til å stille nødvendige ressurser til disposisjon for [navn på leverandør] i det omfang det er nødvendig for å oppfylle kontraktsforpliktelser ved tildeling av kontrakt [navn på prosjekt].

- [Angi hvilke(t) kvalifikasjonskrav foretaket skal gi støtte for oppfyllelse av og beskrivelse av forpliktende arbeider som skal utføres her]

Dato:

For foretak... ..

... ..

Signatur daglig leder

Vedlegg 2 Fullmakt for innhenting av utvidet skatteattest

Innhenting av utvidet skatteattest blir utført i tråd med beskrivelsen i konkurransegrunnlaget kap. B2 pkt. 3.3. Skal bare fylles ut av vinnende tilbyder.

Vedlegg 2

Skatteetaten

Fullmakt**Fullmaktsgiver**

Navn på leverandør/underleverandør	org. nr.
e-post	

gir herved

Fullmaktshaver

Navn på oppdragsgiver	org. nr.
-----------------------	----------

Fullmakt til å innhente taushetsbelagte opplysninger om:

1. skatte- og avgiftsmessige forhold, begrenset til opplysninger som til enhver tid fremgår av Opplysninger om skatt og avgift (bestillingsskjema RF-1507 i Altinn)
2. innrapporteringer i Oppdrags- og arbeidsforholdsregisteret på RF-1199 vedrørende oppdraget og RF-1198 vedrørende arbeidstakere på oppdraget
3. hvilke arbeidstakere som er innmeldt gjennom a-meldingen

Fullmakten opphever fullmaktsgivers taushetsrett etter skatteforvaltningsloven § 3-1, skattebetalingsloven § 3-2, forvaltningsloven § 13, a-opplysningsloven § 7 og folkeregisterloven § 9-1. Endringer i disse bestemmelsene medfører ikke at fullmakten opphører.

Fullmakten gjelder i 4 år fra signeringstidspunktet og gir rett til å innhente opplysninger et ubegrenset antall ganger. Fullmakten kan tilbakekalles. Dette skal skje skriftlig. Kontraktbestemmelser kan gjøre unntak for dette.

Fullmakten gjelder ikke forhold som rører taushetsbelagte opplysninger om andre enn fullmaktsgiveren.

Den private oppdragsgiver som blir gjort kjent med nevnte taushetsbelagte opplysninger, har selv plikt til å bevare taushet om disse opplysningene. Opplysninger som **Fullmaktshaver** har innhentet om underentreprenører kan likevel meddeles virksomhetene over i kontraktskjeden. Opplysninger som **Fullmaktshaver** har hentet inn kan også meddeles innenfor **egen virksomhet eller i eget konsern**.

Innsyn i opplysninger hos offentlig oppdragsgiver reguleres av offentleglova.

Skatteetaten får fullmakt til å sende taushetsbelagte opplysninger i kryptert e-post til fullmaktshaver. Dette gjelder også der kun vedlegget til e-posten er kryptert.

Den som signerer fullmakten må legge ved fargekopi av gyldig legitimasjon, enten av pass, bankkort, førerkort (kun nordiske land) eller nasjonalt ID-kort (sistnevnte for statsborgere innen EU/EØS/EFTA) Kopien må tydelig vise bilde, navn, fødselsdato (6 siffer) og signatur.

Fødselsnummerets siste 5 siffer og evt. bankkontonummer kan sladdes før det sendes over.

Innsenders signatur

Den som signerer må ha rett til å signere på vegne av virksomheten.

Navn i BLOKKBOKSTAV	
Sted / Dato	Underskrift

--

Vedlegg 3 Informasjon om skatte- og avgiftsforhold (Utvidet skatteattest)

DETTE VEDLEGGET VISER HVA SLAGS INFORMASJON SOM GIS FRA SKATTEETATEN. SKAL IKKE FYLLES UT AV VIRKSOMHETEN

Mottaker av skjema:

Navn:	Org. nr:
Adresse:	
Postnr:	Poststed:

Opplysninger om den forespurte virksomheten:

Foretakets navn:	
Adresse:	
Postnr:	Poststed:
Org. nr:	Selskapsform:
Innehaver:	
Styreleder:	
Daglig leder:	
Hovednæring:	
Antall ansatte innmeldt:	

Registrert i følgende registre:

Register	Ja/Nei	Reg.dato
Enhetsregisteret		
Foretaksregisteret		
MVA-registeret		

Leverte skattemeldinger merverdiavgift. Tre siste terminer – beløp:

Oppgavehyppighet	
Gjeldende første termin for MVA oppgaveplikt:	
Slettet MVA termin:	

Tre siste terminer:

Termin			
Samlet omsetning innlevert oppgave			
Samlet omsetning skjønnsberegnet oppgave			
Utgående merverdiavgift, høy sats innlevert oppgave			
Utgående merverdiavgift skjønnsberegnet oppgave			
Inngående avgift innlevert oppgave			
Inngående avgift skjønnsberegnet oppgave			

Lever A-melding. Tre siste terminer – grunnlag arbeidsgiveravgift:

Termin			
Sum grunnlag arbeidsgiveravgift			

Forfalt, ikke betalt:

Forskuddsskatt, forskuddspliktig:	
Forskuddsskatt, etterskuddspliktig:	
Restskatt:	
Forskuddstrekk pr dags dato:	
Arbeidsgiveravgift pr dags dato	
Annet:	
Merverdiavgift pr dags dato	

Sentralskattekontoret for utenlandssaker:

Antall registrerte arbeidsforhold siste 6 mnd	
Antall registrerte aktive arbeidstakere pr dato	
Antall registrerte oppdrag som oppdragsgiver siste 6 mnd	

Ovenstående opplysninger attesteres:

Myndighet	Dato	Underskrift
-----------	------	-------------

Vedlegg 4 Egenerklæring om forholdet til gjeldende sanksjonslovgivning

Undertegnede bekrefter på vegne av det firma som angis nederst i denne erklæring (heretter «leverandøren») å ha satt meg inn i sanksjonsloven av 16. april 2021 nr 18 med tilhørende forskrifter («sanksjonslovgivningen»).

Med henvisning til Forskrift om restriktive tiltak vedrørende handlinger som undergraver eller truer Ukrainas territorielle integritet, suverenitet, uavhengighet og stabilitet («sanksjonsforskrift Ukraina»), bekrefter jeg på vegne av leverandøren at hverken det firma jeg representerer, eller noen av deltakerne i det arbeidsfellesskap jeg representerer:

- a) er en russisk statsborger eller fysiske eller juridiske personer etablert i Russland,
- b) direkte eller indirekte er mer enn 50% eid av russiske statsborgere, fysiske eller juridiske personer etablert i Russland,
- c) opptrer på vegne av en enhet som nevnt i bokstav a) eller b) ovenfor,

Videre bekreftes det at vår forespørsel om deltakelse ikke forutsetter at mer enn 10% av kontraktsverdien skal utføres av underleverandører, leverandører, eller enheter som omfattes av bokstav a), b) eller c) ovenfor.

Jeg er også kjent med at Oppdragsgiver forbeholder seg retten til å etterspørre ytterligere dokumentasjon om hvem som er reelle rettighetshavere i leverandøren, selskaper i leverandørens konsern eller selskaper som leverandøren har kontrollerende eierskap eller myndighet i, kontraktmedhjelpere og enhver annen i leverandørkjeden, samt informasjon om daglig leder, styreleder og andre ledende ansatte hos leverandøren. Det bekreftes med dette at leverandøren har slik dokumentasjon, og at dokumentasjonen kan fremlegges på forespørsel.

Jeg er videre kjent med at overtredelse og omgåelse av sanksjonslovgivningen er straffesanksjonert, jfr sanksjonsforskrift Ukraina § 22 og sanksjonsloven § 4, og bekrefter at jeg ikke er kjent med at vår forespørsel om deltakelse skulle medføre overtredelse eller omgåelse av sanksjonsforskrift Ukraina.

Navn på firma	
Organisasjonsnummer	
Signatur fra vedkommende med fullmakt til å signere for firma	
Dato	

Vedlegg 5 Attestskjema

Navn leverandør:		
Evaluering utført av:	Navn byggherre:	
	Navn referanseperson:	
	Rolle i prosjektet:	
	Telefonnummer:	
	E-post-adresse:	
Evaluert referanseprosjekt:		
Tidsperiode utførelse:		
Kontraktens verdi:		
Beskrivelse av kontrakten (kontraktsform, hvilke arbeider ble utført mm)		
Leverandørens rolle i prosjektet (UE/HE):		
Hvike kontraktsarbeider ble utført av leverandøren selv:		
Hvilke kontraktsarbeider ble utført av andre:		

Det skal gis en skriftlig vurdering, som begrunnelse for karaktergivningen.

Sett **X** i passende rute. 6 er best, 1 dårligst, 4 er som forventet av leverandør.

		1	2	3	4	5	6	Begrunnelse
A	Dokumentasjon av utført kvalitet							
B	Oppfyllelse av kontrakter							
C	Etterlevelse av bestemmelser og rutiner for HMS							
D	Etterlevelse av bestemmelser for lønns- og arbeidsvilkår							
E	Overholdelse av frister							
F	Oppfølging i reklamasjonstiden							
G	Bruk av lærlinger							

Kortfattet beskrivelse av oppdragsgivers erfaringer med leverandøren:

E Svardokumenter

E3 Beskrivelse med utfylte priser

Her prises tilbudsfil fra PMS i tilbudsgrunnlaget. Det skal leveres både som elektronisk tilbudsfil med priser og papirutskrift av det samme.

Dersom prisen for justering av bindemiddelinnhold (pr 0,1 prosentpoeng endring) per tonn asfalt for slitelagsmasser av Ab, Ska eller Ab er over minimumsnivået angitt i C2 punkt 23.2 skal prisen angis under.

Ab: _____ kr/tonn

Ska: _____ kr/tonn

Agb: _____ kr/tonn

E Svardokumenter
E4 Prisskjema: Utgår

E Svardokumenter
E5 Tilbudsskjema

Her prises tilbudsfil fra PMS i tilbudsgrunnlaget. Det skal leveres både som elektronisk tilbudsfil med priser og papirutskrift av det samme.